peyama Kurd
Rojnameya Giştî ya Hefteyî · Hejmar 35 / Sal 1 · 06.05.2005
Kurdish weekly newspaper · Kurdische Wochenzeitung

Li Hewlêra paytext terora navdewletî

Rojnameya we Peyama Kurd sersaxiyê ji malbatên şehîdên Kurdistanê re dixwaze û şifaya xêrê jî ji birîndaran re niyaz dike. Bi tundî vê êrîşê mehkûm dike, terorîstan û hêzên li dû wan jî gunehkar û rûreş dike.

Rûpel 5

Faruk Aras
Gavek pêş de deh gav paş de
Rûpel 5

Kadîm Kan
Siyaseta "niha dora we ye!"
Rûpel 2

Bayram Ayaz
Divê xem û xeyala me Dewleta Kurdistanê be û ji bo vê em xwedî vîzyonek ronî û zelal bin !
Rûpel 2

Ma semedî qetlîmaî Dersim 38î re Dewleta Tirkiye re dewacî yî
Rûpel 17

Bena hol Miçê! Bena hol
Rûpel 16

Hevpevîn
Rohat Alakom:
„Tu kes naxwaze zilmê têxe nav dîroka xwe“
Rûpel 8

Çand
Çîroknivîs Nezîr Mele:
"Li Ewropayê mirovên têkçûyî têne mezinkirin"
Rûpel 15

Pirtûkên Kurdî li hêviya xwendevanên Kurd in
Rûpel 14

D 1.50 EUR, A 1.70 EUR, B 1.70 EUR, NL 1.70 EUR, CH 2.60 SFR
LUX 1.70 EUR, I 1.70 EUR, S 19.00 SKR, DK 14.00 DKR,
N 16.00 NOK, GB 1.10 £, GR 1,70 EUR
4 196577 401503 35

Bavo min bişîne dibistanê!

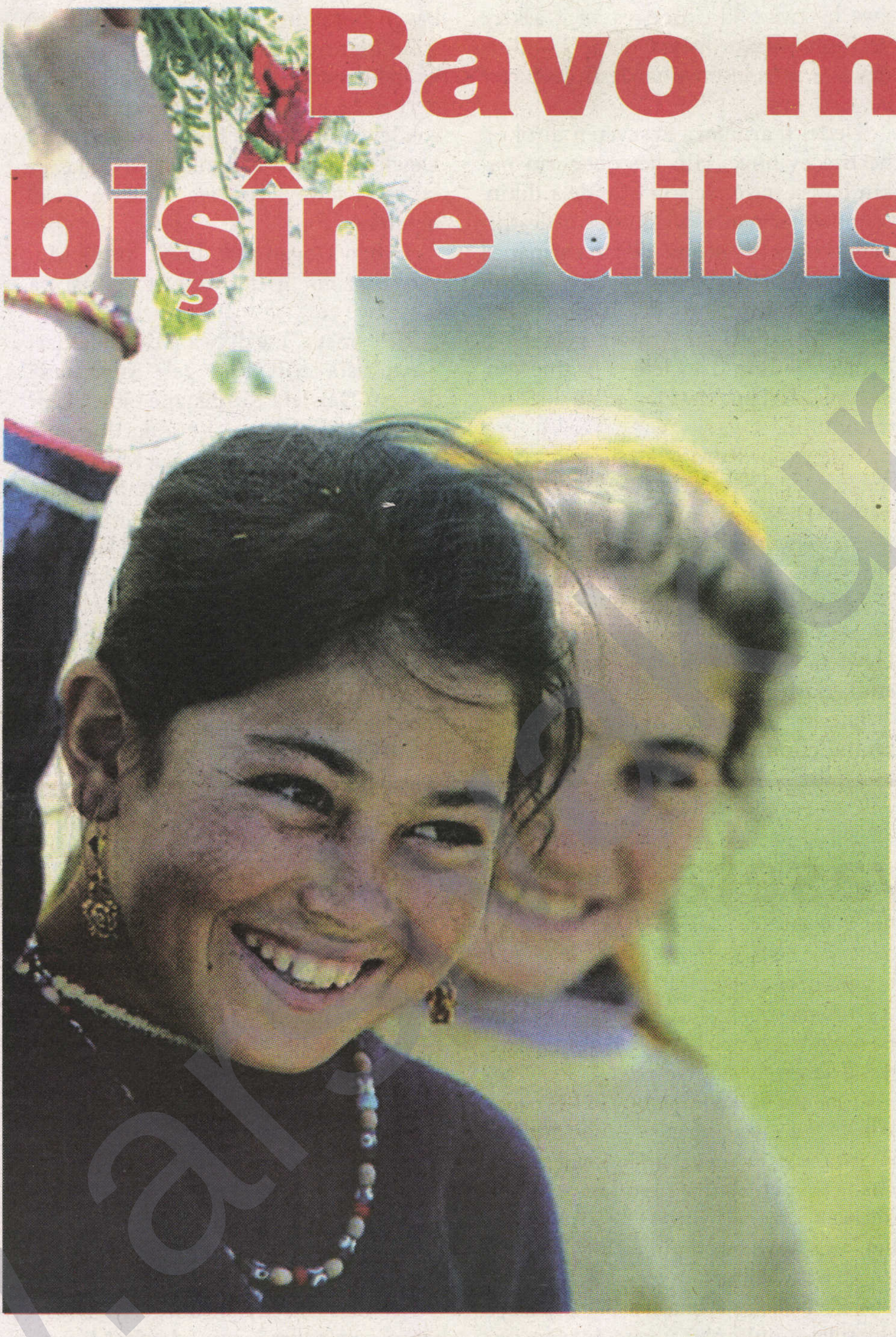

● Di 23ê Nîsanê de ku li Tirkiyê wek roja cejna serweriya netewî û zarokan tê pîrozkirin, rojnameya Milliyetê bi navê, „Bavo min bişîne dibistanê“ kampanyayek vekir.

● Li gora îstatîstîkan, Tirkiye di warê xwendina keçikan de di rewşek gelek xirab de ye û di vê mijarê de di grûba welatên sêyemîn cihê xwe distîne.

PK - Di 23ê Nîsanê de ku li Tirkiyê wek roja cejna serweriya netewî û zarokan tê pîrozkirin, rojnameya Milliyetê ji bo xwendina zarokên keçik bi daxuyaniyek „Bavo min bişîne dibistanê“ dest bi kampanyayekê kir.

Li gora daxuyaniya Milliyetê, UNICEF di raporek xwe ya bi navê „Rewşa Zarokên Dinyê 2004“ de eşkere dike ku Tirkiye yek ji wan welatên "ku di dibistana destpêkê û navîn de wekheviya cinsiyetan pêk neaniye û di nav 12 welatên ku heta sala 2015an mimkune nikaribin pêk bînin" de cîh digire. Hin ji wan 12 welatan ev in; Etiyopya, Peravên Diranfîl, Burkina Faso, Moxolistan û Iraq...

Rûpel 3

Herr Schröder, tu jî zîhnîyeta xwe biguhere!

Serokkomarê Almanya di 3ê mehê de ji bo pêkanîna hevdîtinên resmî çû Tirkiyê.

PK - Di ziyareta xwe ya 2 rojan de Schröder li gel Serokkomarê Tirkiyê A.Necdet Sezer û Serokwezîr Erdogan gelek hevdîtin pêk anîn û di derbarê gelek mijaran de guftûgo kir..

Schröder gava berê xwe da Tirkiyê, pirsa Kurdî li Almanya hişt û di hevdîtinên bi rêvebirên Tirk re neanî rojevê. Schröder di axaftinek xwe de got ku divê li Tirkiyê zîhniyet were guhertin. Lê bi bêdengiya xwe ya di derbarê pirsa Kurdî de, di bingeha xwe de divê di siyaseta Almanya de jî zîhnîyet bê guhertin.

Wek tê dîtin, Almanya û rayedarên wê di pirsa Kurd de wek hercarê ker û lal in. Berjewendiyên dewletî rê li ber pirsa Kurdan û çareserkirina wê digrin û ji ber vê jî Schröder wek mesela hersê meymûnan „nabîne, nabihîze û napeyive!“ Li gor agahiyan, Schröder ji bo firatina çekên Almanî berê xwe daye Tirkiyê.

Rûpel 7

Azadiya çapemeniyê tê pîrozkirin

Ev 13 sal e azadiya çapemeniyê tê pîrozkirin, lê hin jî li gelek welatan azadiya çapemeniyê tuneye.

PK - Wek tê zanîn roja 3ê Gulanê, di sala 1991ê de ji aliyê UNESCO ve weke Roja Azadiya Çapemeniyê hat îlan kirin.

Rûpel 4

www.arsivakurd.org

Divê xem û xeyala me Dewleta Kurdistanê be û ji bo vê em xwedî vîzyonek ronî û zelal bin !

Bayram Ayaz

Hin mijar hene pêwist e, em di derbarê wan de, xwedî nerînek zelal bin û biryarek me ya teqez hebe. Yanî kategorîk bersivek me hebe; erê an na.

Kategorîk, gotinek Yewnanî ye û wateya wê, tiştek an rewşek ku sedî sed bi cureyek be û tu şik û guman jê neyê kirin.

Ev mijara ku em bahs dikin û li gor raya me divê tevgera Kurd di derbarê wê de kategorîk bersivek xwe hebe, mijara dewlet û desthilatdariyê ye.

Rojhilata navîn di qonaxek dîrokî re derbas dibe. Statûkoya deverê ji nuh ve tê dîyarkirin û gelek tişt kategorîk ji nû ve tên binavkirin. Tevgera welatparêza Kurdistanê jî di nav vê prosesê de cihekî xwe yê girîng û taybet heye.

Baş e, di qonaxek wisa dîrokî de, gelê Kurdistanê çi dixwaze?

Divê bersivek me ji bo vê pirsê hebe, yanî vîzyonek me hebe.

Pirsa gelên xwediyê ax (welatek) û dîrokekê, pirsa desthilatdarî û dewlete ye. Gelê ku doza dewletê û desthilatdariyê li ser axa bav û kalên xwe neke, nikare bibe şirîkê dîrokê û kes jî tu hesaban ji wan nake.

Jin û zilamê ku îdara nava mala xwe bispêrin xelkên xerîb, çi keramet ji wan însanan çê dibe! Mirov û civakên ku di mala xwe de ne xwediyê mala xwe bin, ne xwediyê gotinê bin, tiştek ji wan dernakeve!

Pirsa Miletê Kurd ev e! Em dixwazin bibin xwediyê mala xwe, îdareya mala xwe bi xwe bikin. Bersiva vê jî aşkere ye: li ser axa Kurdistanê damezirandina dewletê û bidestxistina desthilatdariyê ye.

Hedef û armanca kesayetên dîrokî jî hertim ev bûye. Hin kes qet şerm nakin bahsa navê Nelson Mandela dikin. Mandela armanca wî dewlet û desthilatdarî bû û di encamê de gîha armanca xwe, desthilatdarî bidest xist û reşik kire xwediyê Dewleta Afrîka Başûr. Bahsa Yaser Arafat dikin. Armanca Arafat jî damezirandina Dewleta Filistînê bû, desthilatdarî bû. Hevalên wî vê dozê hêj didomînin.

Pêşewayên Kurd yên nemir jî ev armanc dane pêşiya xwe. Qazî Mihemedê nemir, Dewleta Kurdistanê îlan kir û jiyana xwe di ber vê armancê de bi dawî anî.

Serokê legender, Barzaniyê nemir jî, tucarî dest ji armanca damezirandina Dewleta Kurdistanê û bidestxistina desthilatdariyê berneda.

Orhan Doganê Apociyê "demokratîk cumhuriyetçî" û Tirkiyeyî, îro (03.05.2005, Zaman) di hevpeyvînekê de ku bi rojnamevana Tirk Nuriye Akman re kiriye, dibêje: "Herkes dizane ku Kurdên Irakê bi deh salan e Kurdistana serbixwe ji xwe re kirine armanc. Bi taybetî wesiyeta siyasî ya Barzaniyê bav ji Barzaniyê kur re jî ev bû. Kurê wî di îdareya merkezî de cîh negirt û bi vê helwestê li wesiyeta bavê xwe xwedî derket. Lê hilbijartina Talabanî ji bo serokdewletiyê dikare bibe misogerî ji bo Dewleta Federe Demokrat ya Irakê ya ku bi vî şêweyî yekîtiya Dewleta Irakê biparêze. ..."

Orhan Dogan rast dibêje. Birêz Mesud Barzanî, li dû wesiyeta siyasî ya bavê xwe ye.

Belê, rast e. Ew dixwaze desthilatdarî li Kurdistanê di destê gelê Kurdistanê de be û Dewleta Kurdistanê bibe xwedî statuyek yasayî fermî. Kerkûka dilê Kurdistanê bi fermî tevlî îdareya Kurdistanê bibe. Ev vizyona Mesud Barzaniyê kurê Barzaniyê nemir e. Û miletê Kurd pêdivî bi wesiyetek wisa ronî û zelal heye. Gelê Kurdistanê pêdivî bi serokekî ku xwediyê vizyonek wisa be jî heye. Yekî wisa ku Dewleta Kurdistanê hertim armanca wî sereke be. Xem û xeyalên wî Dewleta Kurdistanê be! Dewletek demokrat û dezgehê şan û şerefê.

Parlemena Netewî ya Kurdistanê, îradeya gelê başurê welatê me ye. Divê daxwaza gel bi cih bîne: Bicive, biryara Serokatiya Kurdistanê bide, Hikûmeta yekgirtî destnîşan bike. Kurd û Kurdistanî çavlirêyên van gavên dîrokî ne.

Xuyaye hinek kes hêj desthilatdariyên mîkro, yanî serpereştiya deverekê, ji Dewleta Kurdistanê girîngtir dinirxînin. Eger Parlemena Netewî necive, hikûmeta merkezî neyê destnîşankirin û Serokê Kurdistanê neyê hilbijartin, wê rêkevtina sîstema 18 wîlayetan li ser Kurdan bête ferzkirin. Yanî wek wezîrê derve yê Tirk Abdulah Gul gotibû, dê hêdî hêdî Kurd berê xwe bidin Bexdayê û desthilatdariya merkezî ya Bexdayê! Wê demê destkevtinên şirîkatiya hikmê merkezî li Bexdayê wê Dewleta Kurdistanê bi hêz neke, berevajî, vê Dewleta me ya 13 salî, sal bi sal û roj bi roj birûxînin.

Yanî xewna Kurdan biherimînin, xeyalên wan pûç bikin. Heqê kesî tune bi hêviya miletê Kurd bilîze. Gunehê vî sûcî mezin e, yek nikare ji binê derkeve.

Rojnameya me roja înê dikeve destê xwendevanan. Ez hêvîdar im, dema hûn van rêzan bixwînin hêvîyên Kurd û Kurdistaniyan bi cîh hatibin. Civînên Parlemena me her berdewam bin.

Siyaseta "niha dora we ye!"

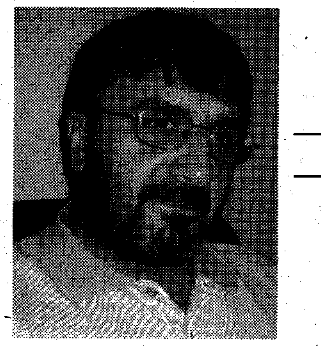

Kadim Kan

Di salên 90 tî de koroya desthilatiya Tirkan, bi serokên mafya û tetîkçiya T.Çiler, bî Ecevitê şizofrenîk, bi Demirelê nîjadperst, bi Erbakanê ku destê xwe dirêjî zaroka dikir da ku ramîsin, qare qara wan bû û bi milyonan ji xelkê li pey xwe digerandin.

Lê desthilatiya rastî di destê generalên Kemalist û faşîst de bûn ku gund û bajarên Kurdan di bin lingê xwe dipelçiqandin.

Ji salên navbera 1984 hetta 2000 î li ber çavên medya cîhanê û taybetî medya Ewrûpayê, yek ji demografîk gewrandina herî mezin li cîhanê pêk dihat. 4,5-5 milyon Kurd dev ji gund û bajarên xwe, bax û bostanên xwe, cot û pezê xwe berdida û diçûn metropolên Tirka da ku bigevizin, da ku asîmîle bibin, da ku tazî û birçî bimrin. Mirovên ku li gor îstatîstîkan bi qezenca –hatinî-ya mînîmûmê dijîn Kurd in. Erê Kurd in! Ne kar, ne meslek-mijulî- ne sermiyan, ne ziman, ma wê kî bin?

Di hemann salan de Amerîkî bi tehma meyxweşiya serkevtina li himber Sovyet û şerê xelîcê dijiya .

YE hemû bala xwe dabû ser dewletên Baltîk, Polonya,Ungarya,Çekoslovakiya bê çawa wê Çek û Slovakî bê şer ji hevdû bibana. Li perçebûna Yugoslaviyayê wek prosesek normal dinerî. lê li cihê din digo „na waye em dighîjin hevdu, ji bo çi emê ji hev bibin"

A herî girîng Almanya bi Rojavayê Almanya mijûl bûbû û çavê wê kes nedidît.

Di eynî demê de Almanya û dewletên Îskandinavî ji bona di navbera xwe û Rûsya de herêmekê tampon bidin çêkirinê, dixwestin gavekê zû Lîtvanya, Estonya, Letonya û Polonyayê bikin endamê YE.

Ji bo wan dewletên jorîn amadeyî endametiya YE bikin, bi siyasî, aborî û dîplomasiya xwe hemi enerjiya xwe bikar danîn.

Di dayîn û stendinên du alî û yên bazirganiyê de eger carna behsa Kurda bibûna, Ewrûpiyên humanîst herhal wê gotibin"ji kerema xwe re hûnê karibin li himberî Kurdan hinek nerm bin, ji ber ku medya me carna serê me dêşînê!"

Ewrûpiyên ku ji bo Filistîniyan ji bo Albaniyên li Kosovo, ji bo Tirkên Bûlgarî heq û hiqûkên mirovatiyê dixwestin, di polîtîka wan a derve de cîh ji bo Kurdan tune bû. Eger hinekan bipirsiya jî, bersiv amade bû „niha serêşiyên me pir in! „

Wek minak: Ji Partiya Gel a Lîberal a Swêd Cecilia Malmström wextê ku ji Komîserê YE ê berê pirsî``Ji bo çi we di rapora xwe ya di derbarê Komara Tirkiyê de behsa Kurdan nekir?``Günter Verheugen bi ken bersivek balkeş dida û digot``niha ne dora Kurda ye, gava dora wan bê emê behsa wan jî bikin``

Ma wê kengî dora me bê ?

Hîn di meha çûyî de dozgeriya Diyarbekirê eşkere kir û got ``dewletê li gundekî 23 û li gundekî din jî 13 kes kuştine û bi dizî veşartine``

Provên ku mehên paşîn hatin kirin nîşan da, li bajarên ku Tirk di nav de zêdene, Kurd hîn bêhtir di bin tehdîta hêzên mîlîter û paramîlîter de nin .

Ma divê qetlîamên ku Tirkan anî serê Ermeniyan bê serê me Kurdan jî heta ku hin dost(!) ên me yên Ewrûpî me bixin dorê! .

Bêguman em Kurd, gerek krîter û nirxên demokrasiya Ewrûpa qebûl bikin, mekanîzmên nav YE nas bikin, bibin demokratê rasteqîn û hêz û înstîtuten me yên li gor pîvanên demokrasiya Ewrûpî hebin, di pey de zanibin û karibin înstîtut û tecrûbên demokrasiya Ewrûpa ji bo xwe bi kar bînin û xwe bixin serê dorê.

Di Komara Tirkan de kevneşopiyek ku li unîversîtan akademîkerên mezin, rewşenbîr û medya karibin bandorekê erênî li ser siyaseta dewletê bikin tuneye.

Li vajayî vê,ew înstîtut alîkariya desthilatdariya dewletê dikin da ku siyaseta resmî bi ser keve.

Loma jî Kurd, hem ji alî exlaqî, hem ji alî demokratî û humanîstî, ji dewlet û înstîtutên Ewrûpa bi hêvî ne.

Tiştê ku ji demokratan jî tê hêvîkirin ne bêdengiye, ne bidorxistina talan û înkarkirina milletekî ye.

IMPRESSUM

Xwediyê Rojnameyê
Peyama Kurd Verlag
Peyama Kurd
Thomas-Mann-Str. 22, 53111 Bonn / Germany
Fon: +49 (0228) 18 00 654
+49 (0228) 18 00 655
Faks: +49 (0228) 18 00 656
www.peyama-kurd.com
info@peyama-kurd.com

Redaksiyon

Kurmanciya Jorîn:
Fazil Özçelik (Editorê Bakur),
Sirwan Hecî Berko (Diaspora)
Pirkemal (behnvedan-magazîn)
Kirdkî (Zazakî):
Seyîdxan Kurij (Editor)
Kurmanciya Jêrîn:
Dana Alî, Venus Faiq, Sirkan Azîz, Nizar Caf, Cotyar Darfiros,
Mansur Sidqî, Mustafa Chuartay

Peyama Kurd ji nafê xwe dibîne, ku nivîsên jê re tênê şandin, kurt bike. Ew ji aliyê rêziman û rastnivîsînê ve di serastkirina berheman de azad e. Peyama Kurd berhema ku jê re tê şandin û berê li cîyekî din hatibe belavkirin, naweşîne.

Bavo min bişîne dibistanê!

Di tabloyek weha reş û tarî de kampanyaya Milliyetê gelek masûm xuya dike; şewq û heyecanekê dide her miroveki ku beşdarî kampanyayê bibe û ji can û dil piştgiriya wê bike.
Lê gelo nêt û merama Milliyetê bi rastî jî tenê xwendina zarokên keçik e yan ji bo asîmîlasyona zarokên Kurd, projeyek ji projeyên dewleta Tirk e?

Li gora lêkolînekê, li Tirkiyê nîspeta keçikên ku naçin dibîstana navîn ji sedî 45 e..

Ev nîsbet li Îranê ji sedî 69, li Misirê ji sedî 70 ye..

Li Tirkiyê 570 hezar zarokên keçik naçin dibîstana navîn..

Piştî vê tabloyê, Milliyetê hedefa kampanyaya xwe bi dirûşmeya, „Bila keçikên me yên nexwende nemînin" nîşan kiriye û radigihîne ku wezîfeya daniye ber xwe zor e, lê bawerin ku ewê bi serkevin.

Di dawiya daxuyaniya xwe de Milliyet bangî siyasetmedar, rêxistinên civakî yên sîvîl, îdareyên mehelî, wezîfedarên dewletê, zanîngeh, karmend, hunermend û sporvanan... dike ku piştgiriyê bikin û dibêje, werin em destên xwe bidin hevdu û vê tariyê ronî bikin.

*** *** ***

Ji ber çi di vê demê de?

Bi îlankirina kampanyayê û virde dezgeh, sazî û şexsiyetên ji her der û alî, resmî û sivîl roj bi roj pişgirtina xwe radigihînin Milliyetê û projeyên xwe yên alîkariyê di rûpelên rojnameyê de diweşînin. Bi helwest û eşkerebûna wan derdikeve holê ku gelo aliyekî vê projeyê bi rastî jî xwendina zarokan e yan jî, ya rasttir lê veşartî ew e, ku zarokên Kurdan ji malbatên wan bistînin û li xwendegehan bicîh bikin, li lêmanên xwendekaran tenê zimanê Tirkî bi zarokên Kurd bidin xwendin û wan asîmîle bikin!? Ji ber vê yekê di bin maskeya kampanyaya Milliyetê û bi dirûşmeyên mirovî, xuya dike ji, amadekariya li seranserê Kurdistanê avakirina lêmanên xwendekaran eşkere dike ku ev projeya asîmîlekirina zarokên Kurd e, projeyek hovîtî û barbariya Tirkan e û ji aliyê dewleta Tirk ve hatiye amadekirin û bi rêve dibe.

*** *** ***

Roniya Dewleta Tirk, di tariyê de hiştina Kurdan e

Van salên dawî di siyaseta dewleta Tirk de li himber Kurdan guherînên balkêş çêdibin.

Di dema Osmaniyan de dewletê sirgûnkirina Kurdan danîbû ber xwe û xêr jê hêvî dikir. Bi Qanûna Tehcîrê Ermenî talan kirin. Piştî serhildana Dêrsimê her weha bi derxistin û bicîhanîna Qanûna Îskana Mecbûrî armanc ew bû ku, çi bi kuştin, çi bi sirgûnkirin Kurdan li ser erdên bav û kalên xwe nehêle. Piştî şerê PKKê jî siyaset her ew bû ku hejmarek (nifûsek) Kurdan ku ji xwe re eşkere kiribûn ji Kurdistanê derxin, hejmarek ku karibin bi wan re serî derkevin bihêlin.

Dewleta Tirk, biryar dabû ku rewşenbîr û siyasetmedarên Kurd masî û gelê Kurd jî derya bû. Ger masî ji derya bidûrxistina, şansê wê yê jiyanê nedima, ger derya bê masî bimaya nedibû derya.. Masî bê derya, derya jî bê masî nabe!

Hemû hewldanên dewleta Tirk yek bi yek têk çûn. Ev 15-20 salên dawiyê 3-4 milyon Kurd mecbûr kirin ku ji Kurdistanê derkevin û biçin li bajarên derveyî Kurdistanê bicîh bibin. Bi her valakirinekê Kurdan xwe ji nû ve afirandin. Kî çû şûna wî bi yekî/a din ve hat girtin. Bi vî awayî Kurdistan ne ji Kurdan paqij bû û ne jî ji Tirkan re ma. Hesabê malê û sûkê li bajarên derveyî Kurdistanê jî li hev nehat. Îro Istanbul bi 3 milyon Kurd mezintirîn bajarê ku Kurd lê dijîn e; ji bo Kurdan bi Ankarê re du navendên girîng yên siyasî û rewşenbîrî ye. Li herêmên tûrîzma Tirkiyê ku şahdamarê (damara mirinê) aboriya Tirkiyê ye sal bi sal Kurd zêde dibin û îmkanên mezin bidest dixin. Bajarên wek Mersîn û Adana dikevin destê Kurdan ku bi vî awayî Kurd xwe digihînin Deryaya Spî û ev belkî dewleta Tirk ji her tiştî bêtir ditirsîne û aciz dike..

Ev rewşa dijwar dewleta Tirk mecbûr dike ku siyaseta xwe ya sedsalan di ber çav re derbas bike û biguherê.Tirkan berê Kurd ji Kurdistanê derdixist û li bajarên din bicîh dikirin.

Niha dixwazin bajarên derveyî Kurdistanê ji Kurdan paqij bikin û wan vegerînin Kurdistanê û li wir bi wan re hesabê xwe bibînе.. Niha du rê daniye ber xwe; yek xesandina jin û mêrên Kurdan, du siyaseta asîmîlasyonek qewîn..

Kampanyaya xwendina zarokên keçik ev e.. Ne ji ber rehm û medeniyeta Tirkan e (ne rehm bi Tirkan re heye, ne para xwe ji medeniyetê stendine) ji hovîtî û barbariya wan e. Hewldanên entegrasyona bi Yekîtiya Ewrûpa re jî tesîrê li Tirkiyê nake ku fîstanê xwe biguherîne.

*** *** ***

Ev kampanya berdewamiya dibistanên herêmî yên leylî (Yatili Bolge Okullari) ye

Di çerçeweya perwerdeyî û siyasî de dîroka asîmîlasyonê heta "Mektebên eşîretê" diçe. Siltanê Osmanî Evdilhemît weha digot: " Li Rûmelî û bi taybetî jî li Enedoliyê qewînkirina Tirkbûnê û berî her tiştî jî şert e ku Kurdên di hundirê me de bên strandin û ji xwe re bikin mal." Ev peyvên Evdilhemîd ji bo Alayên Hemîdiye bûn û armanca damezirandina Mektebên eşîretê jî eşkere dikin.

Li vê Mekteba ku li Istanbûlê bû, bêtirîn zarokên eşîrên Kurd dihatin stendin û di maneya siyasî de jî li himber serhildanên eşîretan zarok di dest wan de rehîn (hêsîr) bûn. Ev mekteb pênc sal bû. Piştî xwendinê hin zarokên eşîretên Kurd 6 mehan li Herbiye (dibistana ku sûbay jê dertên) staj dikirin û bi rutbeya tegmen li Alayên Hemîdiye wezîfe digirtin, hinan jî perwerdeya mulkiye (dibistana zanînên siyasî) distendin û li herêmên xwe wezîfedariya dewletê dikirin.

Lê wek her siyasetek kone, ku li ser bingehê sixtekarî û nêtxirab hatiye avakirin, ev hîleya Osmaniyan biser neket. Gelek ji van zarokên Kurdan bi xwendinê, bi dilxirabiya dewletê hesiyan û ji dêvla ku xizmeta Osmaniyan bikin, di nav refên welatperweriyê de cihê xwe girtin û ji bo azadî û rizgariya welatê xwe hewl dan. Ji ber vê yekê di sala 1906an de ev mekteb hatin girtin..

Di sala 1931an de bi derketina "Qanûna Dêrsimê" re dibistanên herêmî yên leylî (Yatili Bolge Okullari) ket rojeva dewleta Kemalîst û di sala 1961an de bû qanûn. Armanca van mekteban weha hatibû nivîsandin: Firehkirina ziman û kultura Tirkî û alîkarîkirina çalakiyên di vê mijarê de..

Di salên 1970an de li seranserê Tirkiyê 70 heb ji van mekteban hebûn ku ji wan ji 60î bêtir li Kurdistanê bûn; yên mayîn jî li bajarên Enedoliya navîn û rojava ku li wan deveran nifûsa Kurdan pageleki zêde ye...

*** *** ***

Milliyetê kar û barê dewletê girt ser milên xwe

Belê kampanyaya Milliyetê, "Bavo min bişîne dibistanê" ku bi dirûşmeya "Bila keçikên me yên nexwende nemînin" veşartiye, bi dewleta kûr û tarî re pêwendiyên çapameniyê û siyasetê radixe ber çavan.

*** *** ***

Înstîtutê Ziwan û Kulturê Kirmancî (Zaza) e.V.

Komîta Birêvebir: Zimanê zarokên Kurdan yê dayikê heye

Di derbarê kampanyaya Milliyetê de Komîta Birêvebir ya Înstîtutê Ziwan û Kulturê Kirmancî(Zaza) e.V. di 26.04.2005an de daxuyaniyek nivîskî belav kir. Piştî rexnekirina mejî û mentalîteya asîmîlasyona li dewletên dagirker, daxuyanî weha bi dawî tê:

"Ji bo serketina Kampanyayê, amadekirina zemîna psîkolojîk jî bi serekîya Millîyetê de ketîyê situyê çapemenîyê. Millîyet, demê ke bi navê „Bavo Min Bişine Dibistanê!" kampanyayek didomîne. Cazûyên Millîyetên bi maskeya perîyan Kurdistanê digerin û çîroken wisa dinivîsin ku, meriv dibêje qa ji ezmana heftan qala cîyek dikin. Çiqas ke ji destê hat kurdan kuvî û hov nîşan didin, piçûk dikin. Ev, parçeyek wezîfeyê wan e. Di alîyê din de „melekê" Millîyete, gotinê digerînin, diçerixînin, tînin ser tirkî nezanînê. Ji bo wan nezanîna Tirkî suc e. Ew, tu carê nayînin bîra xwe ku zimanek zarokên Kurdan ê dayîkê heye. Zarokên Kurdan bo çî bi zimanê xwe yên dayîkê da xwedîyê mafê perwerdeyê nînin, ev jî wana elaqadar nake. Ji bo kemalîstan pirsa bingehî Tirkî û fêrkirina Tirkî ye. Sernivîsa Millîyetê ya 20ê Nîsanê „Berê Tirkî, Paşê Dibistan" bû. Bêgûman wek hemû zarokan, bi zimanê xwe yê dayîkê perwerdebûn jî bo zarokên kurdan jî mafek bingehî ye. Lê Milliyet jî tê de, kemalîst naxwazin vêya bihîsin.

Begûman meriv nikare dijî dibistan çuyinê û xwendinê derkeve. Lê, ev nayê wê manê ku meriv bi ziwanê dayîkê mafê xwendin û nivîsandinê xwe bîr bike û dijî kampanya asîmîlasyonê yan jî kampanya jenosîda sîpîder mekeve. Em gere bi dengek bilind, perwerdeya rasîst, şovenîst û asîmîlekirinê mehkum bikin, bi zimanê zikmakî mafên perwerdeyê daxwaz bikin.

Di wê çarçîvê da gav avêtin ji berê her kesê dikeve ser situyên dazgehên Kurdan. Barê giran li milê wan e. Dîsa berpirsîyarîya rewşenbîrên Kurdan jî ji wan kemtir nîye. Ji bo parastina ziman, kultur û nasnameya xwe; bi kurtahî parastina hebûna xwe ya neteweyî wext wunda mekin!"

Azadiya çapemeniyê

Di Roja Azadiya Çapemeniyê de, xebatkarên ragihandinê bi riya çalakî. civîn û daxuyaniyan, rewşa azadiya ramanî diyar dikin, li ser pirsgirêkên çapemenî û ragihandinê radiwestin, hevkarên xwe yên ku di dema kar de jiyana xwe ji dest dane bibîr tînin û deverên ku hîna rêza azadiya ramanî nagrin jî şermezar dikin. Rêxistina Rojnamevanên Sînornenas û Sekreterê Neteweyên Yekgirtî Kofî Annan jî ji bo vê roja taybetî nerînên xwe bi riya daxuyaniyên çapemeniyê gihandin raya giştî. Rêxistina Rojnamevanên Sînornenas bala raya giştî kişand ser rewşa rojnamegeran û da zanîn ku di sala 2004an de 53 rojnamevanan di dema pêkanîna karê xwe de jiyana xwe wenda kirine û 107 rojnamevan jî hatine girtin. Li gora daxuyaniyê, welatê ku herî zêde rojnamevanan digre Çîn e. Di sala borî de 27 rojnamevan li wî welatî ji ber ramanên xwe hatine girtin.

Welatên weke Kuba, Libya, Zimbabwe, Suriyê, Siûdî Erebistan, Bahreyn, Emîratên Erebî yên Yekgirtî, Îran, Tûrkmenistan, Koreya Bakur, Çin, Nepal û Vietnam ji bo pêkanîna karê rojnamegeriyê weke welatên herî zehmet tên binav kirin. Di nava 167 welatan de Tirkiyê di warê azadiya çapemeniyê de di rêza 113an de cî digre. Sekreterê Neteweyên Yekgirtî Kofî Annan jî di axaftina xwe

Xebatkarên rojnameya Özgür Gündemê. Özgür Gündem di sala 1994an de ji hêla dewleta Tirk ve hat bombekirin.

de pesnê wêrekiya rojnamevanan dide û bang li tevayê dewlet û birêvebiran dike ku ew rêza mafên rojnamevanan û azadiya rojnamevaniyê bigrin. Kofî Annan di daxuyaniya xwe de dibêje "pêkanîna sansûrê, veşartina agahiyan, tirsandin û êrîşkirina ser rojnamevanan tê wateya nepejirandina demokrasiyê. Ev yek li pêşiya pêşveçûnê kelem e û ji bo ewlekariyê jî tehdîd e". Annan di axaftina xwe de rojnamevan weke „yên ku li refên pêş yên dîrokê dixebitin" binav kir. Ev tev gotinên rast in û di cî de ne. Lê pirsgirêk ew e ku di rojek wiha de Castro, Qeddafî û Esed jî heman gotinan dikin, ku navê welatê wan di serê lîsteya binpêkirina mafên azadiya çapemeniyê de ye. Li welatekî weke Tirkiyê ku rojname, televizyon û radyoyên wan bi dirûşmeyên nijadperest dest pê dikin û diqedin jî behsa azadiya ramanî û ragihandinî dibe.

Li Kurdistanê jî di rojên wiha taybet de serok û berpirsyarên rêxistinan derdikevin televizyonan, yan jî di radyo û rojnameyên xwe de bi seetan li ser girîngiya azadiya ramanî diaxivin. Lê ew azadiya çapemeniyê ne ji bo Kurdistanê, ji bo Zîmbabwe û Nepalê dixwazin. Kesek behsa kambaxiya çapemenî û ragihandina Kurdî nake. Li gora serok û berpirsyarên hikûmet û partiyên Kurdan sînorên azadiya çapemeniyê, sînorên îdeolojiya partiyên wan in. Rojnamevanê ku bixwaze rexneyekê li berpirsyar û serokê partiyekê bike, eger ku endamê partiyê be divê bide ber çavê xwe ku ew ê roja din li tevayê gotinên xwe bê poşman kirin û eger xebatkarê rojname yan televizyonekê be jî ew ê bêkar bimîne. Çapemeniya Kurdî û xebatkarên wê, tevayê prensîbên çapemeniyê binpê dikin. Kîjan saziya me ya çapemeniyê vê prensîbê bi cî tîne ku dibêje "kes nikare bi darê zorê bihêle ku rojnamevanek nerîn û dîtinên ku ew bixwe pê ne bawer e biparêze û karekî derveyî prensîbên mesleka xwe bike". Mirov dikare berovajî wê jî bibêje, kîjan ji me (xebatkarên çapemeniyê) vê prensîba li jor bi cî tîne û diparêze.

PDK-Bakur êrîşa terorîstî ya hov şermezar kir

PDK-Bakur di 04.05.05an de ji bo şermezarkirina êrîşa terorîstî ya hov li dijî Kurdên sivîl belavokek ji bo raya giştî belav kir. Em wê belavokê li jêr diweşînin.

Êrişkariyên Teroristî nikarin hêviyên gelê Kurd bişkênin

Îro, carek din Paytexta Kurdistanê Hewlêr bû hedefa xwekujiyeke terorîstî û xwîna xuşk û birayên me hat rijandin. Terorîstekî xwe teqand û bû sedema kuştina 41 Kurdistaniyan. Li gor agahdariyên fermî dezgehên asayişa Kurdistanê 71 hemwelatî jî brîndar bûn û heft heşt kes birînên wan giran e.

Şerê azadiyê û demokrasiyê bedêlek xwe heye û gelê Kurdistanê bi dehan salan e, vî bedelî dide. Hejmara şehîdên azadiya Kurdistanê gîhaye sed hezaran. Îro jî dijminên azadiyê, aşitiyê, demokrasiyê û mirovayetiyê 41 Kurdistaniyan bi xwekujiyeke hovane tevlê qora şehîdên gelê Kurd û Kurdistanê kirin.

Helbet em xemgîn in û şînî ne. Di ber vê bûyera diltezîn de gelek dilêş in. Ji ber ku jiyana insan di bîreweriya Kurdewariyê de muqeddes e, pîroz e ku Partiya me, Partîya Demokrata Kurdistan-Bakur jî ji vê bîreweriyê xwedî dibe, ser rêça doza azadiya Kurd û Kurdistanê ye. PDKyan, her tim terorê û terorîstiyê gunehbar kirine û ji kiryarên terorîstî dûr mane. PDK, li hemî parçeyên Kurdistanê, xebata azadiyê û demokrasiyê dimeşînin. Ji ber vê armanca wan ew bûne û dibin hedefa terorîstan, çi terorîstên grûpî û çi jî teror û terorîstên dewletan. Lê, dê teror bi sernekeve û terorîst dê ji nav pencên adaletê xilas nebin. Hesabê van kirinên xwînî bidin.

Ev êrîşa îro hedefa wê raste rast Dewleta Kurdistanê ye, dezgehê wê herî bilind Parlemena Netewî ye, Hukûmeta Kurdistanê ye. Parelemena Netewî li ber civîna xwe ya ewil e. Hin erkên dîrokî li pêşiya Parlemena Netewî ne. Ev gavên ku werin avêtin di prosesa dewletbûnê de gavên gelek girîng in. Ji ber vê yekê gelek hêz aciz in, ditirsin û bi her şêweyî lê kar dikin ku pêşî li van gavên dîrokî bigrin.

Qet şik û guman tê de nîne ku ev êrîşa terorîstî, bi taybetî di vê qonaxê de, heta di van rojan de, qewimandina wê, provakasyoneke plankirî ye. Terorîst û hêzên herêmî yên li pişta wan, dixwazin bi van êrişkeriyan li Kurdistanê tevliheviyan li dar xin, da ku tevgera Kurdistanê nikaribe plana xwe ya siyasî pêk bîne. Li aliyê din, dikin ku li Kurdistanê bê îstiqrarî çêbibe, emin û aramî nemîne, çavên xelkê bitirse û hêviyên gel ji Dewleta Kurdistanê û dezgehên wê yên rewa û yasayî bişke. Lê ev hêzên tarî dê di armancên xwe de tu carî bi ser nekevin. Bê guman, ji bo vê gelek erk û wezîfe dikevin ser milê me hemî Kurd û Kurdistaniyan. Partî û rêxistinên Kurdistanî divê erk û wezîfeyên xwe bi cîh bînin. Em amadeyê kar û xizmetên erkê netewî ne.

Em serxweşiyê ji bo malbat û heval û nas û dostên şehîdan re dixwazin. Bila serê gelê Kurdistanê sax bê û em hêvîdarê şifayê ji bo birîndaran in.

Şehîd nemir in û serbilindiya me ne.

Mirin ji bo terorîzmê û terorîstan. Azadî, aşitî, demokrasî layiqê gelê Kurdistanê ye!

PDK-Bakur
Rêxistina Derveyê Welat
04.05.2005
Elmanya

Dawiya derewan nîne

Ez ji Behrareş im, ji Rîze me. Jina min ji Sêrtê ye, ne Tirk e lê Ereb e

Tirkiye - Serokwezîrê Tirkiyê Erdogan, gava pirsa Kurd dihat holê, bi her awayî zor dida xwe ku vê pirsê bincil bike û bêje ku li Tirkiyê pirsa Kurd tune û cudayetî çênabe. Ji bo vê jî jina xwe wek delîl û nîşank berûpêş dikir û digot" di navbera Kurd û Tirkan de tu ferq nîne, binerin jina min ji Sêrtê ye û ez ji Rîze me". Bi vê gotinê dixwest bêje "jina min Kurd e û ez Tirk im, ferqa me tune".

Lê Erdogan jî zanîbû ev derew e û me jî zanîbû ku ev derew e. Lê Serokwezîrê Tirk Erdogan, taliya talî rastiya ku di bin zimanê xwe de veşartibû derxist û ji nivîskarên rojnameya Milliyetê re got " Ez ji Behrareş im, ji Rîze me. Jina min ji Sêrtê ye, ne Tirk e lê Ereb e". Erdogan bi vê mukirhatinê dixwaze bêje " ma pirsa Kurd ne bes bû îcar dora pirsa Ereb?" Erdogan niha ditirse ku li Tirkiyê pirsa Ereban jî destpêbike û ji niha de dixwaze bi riya xanima xwe rê li ber pirsa Ereb bigre.

Em nizanin bê wê hîna Erdogan çend kirasên din li xanima xwe bike û wê bike Kurd, Tirk, Ereb, Ermenî, Laz, Suryanî û wekî din. Çawabe qumaş û tirgal erzane!

Li Hewlêra paytext terora navdewletî

Roja çarê gulanê, çarşemê serê sibehê, terorîstan li Hewlêra paytext di karekî xwekujiyê de carek din xwîn rijandin.

PK - Piştî komkujiya yekê sibatê, ev êrîşa jî êrîşeke giran bû. Kolana ku ev êrîşa terorîstî lê qewimî ji xwîna Kurdistaniyan sor bûbû. Qatilekî bi xwe re 46 hemwelatiyên Kurdistanî kuşt. Zêdetirî 71 kes jî birîndar bûn û heft kes birînên wan giran in.

Çarşemeke reş û tarî bi ser Kurdan re hat.

Helbet em şînî ne. Dilê me bi kul û keser e. Lê bi qasî giraniya vê êrîşê kîn û xereza me li hemberî terorîstan, li hemberî van hovan zêdetir bû.

Her wisa em dizanin, dara azadiyê bi xwînê tê avdan û mezin dibe! Xwîna şehîdên Kurdistanê vala neçûye û yên van şehîdên me jî vala naçe.

Kîne ev namerd ? Kîne ev kesên ku bombe û tnt bi xwe ve girêdidin û xwe diteqînin ? Kîjan hêz van maşeyan bi ser Kurdan de dişînin ?

Çima niha û çima bi taybetî li Paytextê Kurdistanê ?

Helbet temamiya Kurdistanê û Iraqê hedefa hêzên terorîst e û ew naxwazin ku li Iraqê û Kurdistanê aminî û îstiqrar tesîs bibe. Lê, li hin bajar û deveran, terorîst û hêzên navdewlî bi taybetî gelek çalak in. Mîsalen Kerkûk û Musil hedefa wan a sereke ye. Dema ku mirov çav davêje malperên Tirkçiyan û tiştên li ser Kerkûkê û Musilê dinivîsin dixwîne, bivê nevê, şik û gumanên mezin ji mirov re peyda dibin ji bo girêdanên nabeyna helwestên van hêzan û êrîşên li Başûrê Kurdistanê diqewimin. Dibe ku em nikarin raste rast bêjin şopa van êrîşan digihê hin hêzên ji dewletên cîran, wek Tirkiyê. Lê mirov nikare xwe ji bîr û hizran dûrbixe ku pêçiya hêzên terorîst ji dewletên cîran di van karên xwekujî de tuneye. Hin delîl jî hene ku berevajî vê îspat dikin. Wekî tê zanîn çend caran muxbîr û zabitên Tirkan bi van sûcdariyan hatin girtin. Ji xwe sînorê Suriyeyê ji bo terorîstan wek seyrangehê ye. Amerîka çend caran di daxuyaniyên fermî de navê Suriyeyê da û ji wan daxwaz kir ku piştgiriya terorîstan nekin.

Di pirsa teknîkî de nuqteyek dîyar e : Ev terorîst ji hin hêzan alîkariyên lojîstik û teknîkî werdigrin ku ev îmkan tenê di destê dewletan de heye. Eger ev teknîkên teqîn û sabotajan ketibin destê grubên terorîst jî ev yek bê alîkariya lojîstîk ya dewletan ne mumkîn e.

Em baş dizanin, ku gelek dewlet, bi taybetî li Rojhilata navîn terorîzmê ji bo siyaseta xwe ya herêmî û navdewlî bikar tînin. Li Tirkiyê hin hêzên ne fermî yên ku tevlî karên terorîst bûne û dibin, îndîrek ji hin dezgehên veşartî yên dewlî alîkarî girtine û tê gotin hê jî digrin. Li ser van bûyeran li Tirkiyê gelek pirtûk hatin weşandin. Bahsa rêxistinek bi navê « Kerkûk Întikam Örgütü » tê kirin. Di medya Tirkî de carcaran hat nivîsin ku hin kontrgerîllacî, yekî wek general Veli Kuçuk li hêla Kerkûk û Musilê çalak e.

Hin dezgehên nehînî yên Tirkan di xerabiyên li Kurdistanê de destê wan heye. Gelek tişt diqewimin ku Hikûmeta Tirk jî ji van karan ne agahdar e. Ji ber ku li Tirkiyê dewleta kûr heye û ev kar jî karên kûr in!

Ev êrîş, armanca wan têkbirina aramî, aminî û îstiqrara li Kurdistanê ye. Ew hêzên herêmî dixwazin bi vê rêyê van destkevtiyên Kurdan, yanî Dewleta Kurdistanê ya li Başûrê Kurdistanê têk bidin. Xelkê Kurdistanê çavtirsayî bikin û piştgiriya gel jî bi Hikûmeta Kurdistanê qels bikin.

Ev êrîşa ku bi taybetî di van rojan de qewimî, mirov dikare bi pêşhaziriyên civîna Parlemena Netewî ya Kurdistanê ve jî girê bide. Her gavên ku ber bi Dewleteke yasayî ve tên avêtin, dijminên Kurdistanê aciz dike û ew zêdetir dest bi planên xwe yên qirêj dikin.

Gelê Kurdistanê di neqebên gelekî dijwar re derbas dibe û wê van rojan jî derbas bike.

Rojnameya we Peyama Kurd jî sersaxiyê ji malbatên şehîdên Kurdistanê re dixwaze û şîfaya xêrê jî ji birîndaran re niyaz dike.

Bi tundî vê êrîşê mehkûm dike, terorîstan û hêzên li dû wan jî gunehkar û rûreş dike.

Gavek pêş de deh gav paş de

Faruk Aras

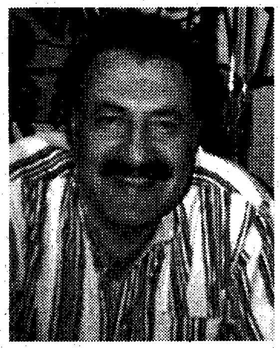

Bi awakî giştî em dikarin bêjin ku, Tirkiye her çiqasî nêzî 3 yê Oktobrê dibe (ev tarîxa, ji aliyê Yekîtiya Ewrûpayê de berçavderbaskirina rewşa Tirkiyê ye) zêdetirîn jan dide. Êşa Tirkiyê, ne bi amâdebûna wê ve girêdayî ye. Birastî jî prosesa Yekîtiya Ewrûpayê, ji bo Tirkiyê ne tiştekî hêsan e. Ew pêwîste ji serî hetanî binî xwe biguherîne. Di warên sîyasî, aborî, kultûrî, jîngeh (hawîrdor) tenduristî û hiqûqî de restorasyonek radîkal jêra lazime.

Bûyerên van çend mehên dawî nîşan didin ku, her destkevtîyek prosesa YE yê, ji bo hin hêzan wek guhertina statûkoya wana tê hesibandin. Ji bo bikaribin berhemên vê statûkoyê ji dest xwe dernexin, Tirkiyê dikşînin nav kaosekê. Hemû hêzên mîlîter, faşîst û çepên nîjadperest di wî warî de dest dane hevdu. Ji bo pêşengtiya vê pêşbaziyê jî, di nav hêzên faşîst û "çepan" de lezeke mezin heye. Di warê nasyonalîzm û nîjadperestiyê de CHP ê, partiyên faşîst avêtine terkiya xwe. Ev partî ji bo ku bikaribe ji MHP yê zêdetirîn dijmintiya gelê Kurd bike, bi devê serokê xwe Deniz Baykal ve, bi hezar vir û fîta vê rewşa sîyasî manîpûle dike. Hin destkevtiyên prosesa YE (wek guhertina hin qanûnan, di warê sîyasî de hin guhertinên mînîmal) ji bo Tirkiyê wek xeterê mezin nîşan dide û ji bo mudaxaleyekê gazî eskeran dike.

Ya rastî têgihandina desthilatdariya Tirkiyê gelekî dijwar e. Tê bêjî, YE destê Tirkiyê girtiye û wana bi destê zorê dikşîne nav xwe. Di vê prosesê de dîsa wek hertim, psîkolojiya wan a aşîkar derdikeve holê. Tirs û Tabû. Bê vê paranoyayê nikarin bijîn. Gere hertim ji xwe re dijminan bixuliqînin. Ev yeka gihîştiye dereceke wisa, dijmin û tabû bûye rengekî nasnama Tirkiyê. Bi taybetî jî ji bo hin hêzan ev yeka ji bo otorîtarîzma wana pêwîst e; konsepta dijmintiyê her çiqas aktuel be, hegemonya mîlîtarîzmê jî li ser sîyasetê wê dereceyê xurttir û berdewamtir dibe.

Li gor paranoya wana , her kî dijminê wana be, an jî kî dostê Kurdan be, bi şikleki ew alîkariya Kurdan dikin û dixwazin Kurdan bikin xwedî devlet. Ji bo vê jî hertim hewldidin da ku bikaribin, peymanên nawneteweyî bidin bin lingan û bi metodên zorbetiyê mudaxaleyî tevgera Kurdan a hundirî û ya derva bikin. Ji bo vê yekê jî, YE û DYA(Dewletên Yekbûyî yên Amerîkayê) yê wek asteng nîşan didin. Li ser vê yekê piraniya rojnamên DYA yê ji bo Tirkiyê "wê nasyonalîzma xwe wisa pêşde biriye ku, Goebels dahî li cem we demokrat dimîne" dinivîsin.

Dîsa vê nijadperestî û êrîşkariyê bala Wezîrê Derva yê DYA yê kevn Henry Kissinger jî kişandiye ku, di sohbetek xwe de (di vê sohbetê de Tirk ji hazirin) bi nîvhenekî " Di Rojhilata Navîn de riya aştiya herî baş, divê meriv tevaya Rojhilata Navîn paşde bide Tirkan û Împaratoriya Osmanî jî ji nuh ve ava bike" dibêje.

Ez bawerim, di van nêzîkan de, YE ji bo tansiyona Tirkan a bilind wê bêjin ku "ji bo Tirkiye bikaribe bibe endamê YE, ya herî baş divê meriv hemû Ewrûpayê bide Tirkan û krîterê Enqerê ji derbasî pratîkê bike" Di baweriya min de, Tirk ji vî tiştî re nabêjin na.

Lê belê, desthilatiya dewletê ev demeke çi sivîl çi jî esker, stratejiya ku li ser "fêl"a hatiye avakirin, dixwazin derbasî rojevê bikin. Ev yek jî, di nabeyna YE û DYA de wek "tercîh" e kê xwe nîşan dide. Li gor propaganda hemû statûkoperestan YE, dijminayî û neheqiyan li Tirkiyê dike. Daxwazên ku tucar nikarin bên erêkirin (qebûlkirin) li Tirkiyê dikin. Ev yekana jî dibin sebebê "hesasiyet" ên nû. Wek demokratîzebûn, wek di çareseriya pirsa Kurdi de gav avêtin, dibin sebebê înfialên mezin. Di vî warî de beyanên serleşkerê Tirkiyê Hîlmî Ozkok û yê serokwezîr Tayyip Erdogan vekirî ne. Erdogan "YE yê ji bo perçebûna Tirkiyê hertim pêşniyaran amade dike" dibêje.

Hemû ev cîhetana dixwazin li hemberî YE û DYA yê şîrîn nîşan bidin. Ji bo vê yekê jî, hin gavên ku mirov hin tiştan pê bihese tên avêtin. Wek bikaranîna "Ussa Încirlik"ê, wek modernazîsyona 117F-16 an û biryardayîna ziyareta Erdogan ya Îsraîl û DYA ê.

Evana tev wek pêvajoke normal dikarin bên mûlahezekirinê. Lê belê dûrketina YE, nêzîkbûna DYA tiştekî nexêrê ye. Ji bo ku, li jorê jî me çawa nîşan da, Tirkiye ji ber daxwazên YE xwe nêzî DYA yê dike. Ev yeka jî tê wê manê , Tirkiye bi saya piştgiriya DYA ve dixwaze statûkoya heyî biparêze. Herçiqasî ev stratejî hetanî nika, li dijî Kurdan di lehê Tirkan de gelek berhem dabin jî, nayê wê manê ku, ji vê û şûnde jî yê wan netîca bixuliqînin.

Di serî de tehlîlên Tirkiyê yên stratejîk, di pirsa Kurdistana Başûr de têk diçin. Ji bo ku, stratejiya DYA û ya Tirkiyê li ser vê pirsê hev nagrin. Di aliyê din de rastî, projeyek DYA wek " Proja Rojhilata Navîn a Mezin" hebe, hesabê Tirkiyê yên piçûk û hesabên DYA yê mezin dîsa hev nagrin. Ji ber ku, guhertina rewşa sîyasî û demokratîzekirina Rojhilata Navîn, bi helwest û pozîsyona Kurdan ve giredayî ye. Sedemê vê yekê jî, dînamîka herî mezin û stratejîk a tevgera Kurda ye.

Dîsa jî em jibîr nekin ku, dewleta Tirkiyê, ji bo aramî, aheng û pêşdeçûna Kurdistana Başûr têk here û her wisa ji bo ku pirsa Kurdistana Bakur çareser nebe, dikare di her warî de tawîzan bide DYA û hin merkezên din. Kurd incex bi projeksîyonek hevgirtî dikarin pêşiya wan manewra û sîyaseta zordest bigrin.

*** *** ***

Welatparêzê zana û bi rûmet, heval û dostê minî dilgerm Nazif Kalelî di nav refê gelê Kurdistanê de li pey xwe valahiyek mezin hişt û firî çû. Helbet ji bo Nazif Kalelî yê gelek tişt bên gotin û nivîsandin. Bila sere gelê Kurd sax be.

Prosesa bê Kurdkirina Kerkûkê

Serhad B.RÊNAS /AMED Kurdistan

Di nivîsa xwe ya berê de, ez li ser erka Kurdên Kurdistana Bakur di parastina deskeftên Kurdistana Azad, hewcedarîya vê yekê û li ser Kurdistanîyeta Kerkûkê sekinî bûm.Niha ji bo hin baştir agahdarkirina xwendevanan, di derbarê dîrok û prosesa Erebandina Kerkûk û sedemên Kurdbûna Kerkûkê zêdetir eşkere bikim.Wekî ku min berê jî diyar kiribû ku daxwaza Serxwebûna Kurdistan an jî hewldayîna pêşketina ziman, çand, huner, muzîk, aborî,wêje û hwd ên Kurdî, xwedîlêderketina Kerkûkê, xwesteka çaktirkirina wûçanîya gelê Kurd li Cîhanê û ji ber gelek mijarên din, helwest û daxwazên Neteweya Kurd wek neteweperestî tê binav kirin.Gelekî bê dewlet mafê xwe yê, rewa dixwaze, mafê tu kesî binpê nake, bi sedsalan ji nava zilm û zordarîyên bi her rengî de derbas dibe, hemû mafên wî ji destê wî tên girtin, her cûre riyên çareserîya mirovî ku li ber vî gelî hatina girtin çawa daxwazên vî gelî dibe neteweperestî. Her wiha neteweperestîyek maqûl ku dest navêje mafê tu gelekî, ji faşizmê dûr be û bêzirar be, wekî hemû gelan mafê gelê Kurd jî heye ku netewa xwe biparêze..

Her wiha me gotibû ku bajarê Kerkûkê ku bajarekî Kurdîye û Kurdbûna bajarê Kerkûk ne bi angaştên vik û vala lê bi belgeyên dîrokî û bi helwesta xelkê Kerkûkê diyar e.Dixwazim carek din diyar bikim ku derdê neteweya Kurd ne petrole.Petrol di hemû Kurdistana Başûr de heye.Her wiha le Başûrê Kurdistanê madenên din jî hene. Beşê Kurdistana Başûr ku di bin rêveberîya Dewleta Federe ya Kurdistanê de ye, li Cîhanê di hilberîna rûnê sanayîyê de di rêza 6emîn û Hewlêr di rezerva Silfatê de li Cîhanê di rêza 1,emîn de ye. Lê çawa ku Kerkûk bajarekî Kurdistanîye, nefta Kerkûkê jî nefta Kurdistanê ye.

Kurd di Kerkûkê de bi çewsandin, bişaftin, zoradarî û hovîtîyên cûrbecûr re rûbirû man.Di hin pirtûk û çavkanîyan de kitekita wan zilm û zordarîyan hatine dayîn. Lê bi kurtasî prosesa hewlên bê Kurd kirina bajarê Kerkûkê em dikarin wisa bi rêz bikin.

Kurdistanîbûna Kerkûkê bi gelek hewlan hatiye xwestin ku ji holê bê rakirin. Lê disa jî ew hewldan bi serneketiye û li gel hemû bêmafiyan Kerkûk wek bajarekî Kurdî maye. Niha jî ka em binêrin ku Kerkûk çima bajarekî Kurdistaniye û çi hatine kirin;

Ewliya Çelebiyê Tirkan di „Seyahatname" ya xwe de diyar dike ku „Kurdistan ji wilayetên wek Erzurum,Wan, Diyarbekir,Cizire,Ciziri ibn Ömer,Îmadi, Musul(Kerkûk jî girêdayî vê wilayetê ye), Şarezor û Ardelan pêk tê.

Di belgeyên Osmanîyan de Kerkûk wek bajarekî Kurdî dihat binav kirin.

Di hejmartinên 1922 û 1924 de li beramberî 494007 Kurd hejmara Ereban bi qasê 166941 bû.

Di hin nexşeyên dîrokî û biyaniyan de jî Kerkûk di nav sînorên Kurdistanê de dihat nîşan dan.

Şemseddîn Samî ku yekem zanînnameya Tirkan nivîsandiye,di derbarê Kerkûkê de wiha dibêje;"Kerkûk, di bajarê Kurdistanê Musilê de ye û 160 km dûrî Mûsilê ye.

Bi hemû hewlên Erebandinê bajarê Kerkûkê di hejmartina giştî ya 1957 de nifûsa Kerkûkê ji %52 Kurdan,ji %26 Ereban û ji sedî 19 Tirmenan pêk dihat.

Di salên 1920an de dema ku Îngilîz li Iraqê bûn, di wê demê de jî Kerkûk him ji bo Iraqê him jî ji bo Brîtanya girîngîyek jiyaniya wê hebû.Ji ber vê jî her dem hewl didan ku di çarenûsa Kerkûkê de rola Kurdan tune be.Rêvebiriyên Britanya û Iraqê di gelek pêlingên girîng de Tirkmen wezîfedar kirin û bi awayekî ne rewa zimanê perwedeyê jî kirin zimanê Tirkî. Di salên 1950 de jî ev rewş berdewam kir. Her wiha kompanyaya Neftê li Kerkûkê tenê karkerênTirkmen,Ereb û Asûrî dixebitandin.

Dîsa di dema şahitî de jî li Kerkûkê perwerdeya bi zimanê Kurdî qedexe bû, pîrozkirina cejna Newrozê dihat asteng kirin,bi destê hin rêxistinên Tirkmenan ku ji hêzên ewlekarîyê piştgirî digirtin, gelek kesayetiyên mezin ê Kurdan dihatin kuştin û kargehên Kurdan dihatin şewitandin. Ji ber van bûyeran gelek malbatên Kurd neçare man ku ji Kerkûkê derkevin. Her wiha bi destê rêveberiyê hin memûrên Kurd li derveyî Kerkûkê hatin sirgûn kirin.Bi sedan Kurd jî hatin zindan.kirin.

Gelek taxên Kurdan hatin rûxandin. Piştî ku di Hezîrana sala 1963an de Artêşa Iraqê êrîş birin ser Pêşmergeyên Kurdistanê, li dijî Kurdan jî nerîtên zordarî zêde bûn.13 gundên ku nêzî saziyên petrolê bûn hatin şewitandin.Karkerên Kurd ji saziyên petrolê hatin qewirandin.Gundên ku hatibû vala kirin,li şûna wan Ereb hatin bicîhkirin û li Kerkûkê hemû papûr, tax, kuçe, rê, cihên dîrokî ku navên wana Kurdî bûn, bi navên Erebî hatin guhertin.

Piştî ku Tîrmeha 1968an rejima BAAS hat ser hikmê, hewla guhertina demografiya Kerkûkê hin zêdetir bû. Memûr an jî karkerên ku Kerkûkî bûn, ku malniş dibûn, destûr nedihat dayîn ku carekê din vegerin malên xwe.Bi her avahî kirîna xanî, erd, milk ji bo Kurdan ne mimkun bû û her wiha Kurdan ji xeynî Ereban re nikarîbûn milkên xwe bifroşin.

Ji bo kêmkirina gelheya Kurdan li Kerkûkê, navçeyên ku bi piranî Kurd lê dijîyan wek Tuzxurmatû bi Tikrîtê re,Çemçemal û Kelar bi Silêmanîyê re û Kifrî bi Diyalayê ve hat girêdan.

Di operasyona wehşî ya Enfalê de Kerkûk gelek zêde qurbanî da, nêzî 80 hezar Kurd hat qetil kirin.

Di 1991an de Kerkûkê ji bona demekê jî be ji alî Kurdan ve hat rizgar kirin.Lê di wê demê de Iraq bi hêzekî pirr mezin êrîşê Kerkûkê kir, gelek xanîyên Kurdan hatin talan kirin û rûxandin, gelek Kurd hatin kuştin û sirgûn kirin.

Li Kerkûkê hewla bêKurdkirinê di salên dawî de wisa pêk hatiye;

Ji Kerkûk,Xaneqîn û hin deverên din malbatên ku hatine koçber kirin;

Di navbera salên

- *1991, 1992 û 1993 an de 13.367 malbat - 1994 an de 112 malbat- 1995 an de 393 malbat*
- *1996 an de 282 malbat - 1997 an de 710 malbat - 1998 an de 394 malbat- 1999 an de 449 malbat*
- *Navbera salên 1.1.2000 û 10.5.2000 an de 123 malbat - Ji destpêka Serhildana 1991 heta 10.05.2000 malbatên ku hatine koçber kirin 15.831 e.*

Kesên ku ji Kerkûkê ji malên xwe hatine dûrxistin.(Kesên ku hatine dûr xistin û şandine Silêmaniyê)

- *Kesên li nav Silêmanî hatine belav kirin 7.835 kes.- Kesên li navendên Silêmanî 14.905 kes.*
- *Derbanixan-Kalar-Kifrî 18.003 kes.*
- *Ranya 5.332 kes. - Şehrazor 4.527 kes.*
- *Çemçemal 32.727 kes.*
- *Di sala 1997 an de 3.638 kes.- Di sala 1998 2.446 kes.- Qempa Takya kampaş 740 kes.*
- *Kesên nû tomar kirî 421 kes.- Kesên navbera 1/10 2000 û 10/5 2000 hatine koçber kirin 688 kes.*

Giştî 93.838

Rejîma Iraqê di navbera 01.01.2000 û 09.07.2000ê de ji Kerkûk û Xaneqînê 155 malbat sirgûnî Hewlêr û Silêmanî ku di bin kontrola Hikumeta Kurdistanê de bû, kirin Di navbera 01-2000 û 06.2000an de taxên Domez û Seddam a bajarê Kerkûkê 270 malbatên Filistînî hat bicîh kirin.

Walîyê berê yê Kerkûkê Sabah Nuri Alwan di 13.06.2000an de civînek bi rayedarên payebilind re pêkanî. Di vê civînê de biryara derxistina Kurdan û li şûna wan bicihkirina Filistînîyan hat girtin.

Serokdewletîya Iraqê di 11.06.2000an de danezanek eşkere kir û di vê danezanê de fermana sirgûnkirina Kurdên ku li Xaneqîn, Haweceh, Daqoq û Tuzxurmatu dijîn li herêmên Ereban dihat kirin.

Kurdên,qempa ku ji bo derxistiyên Kerkûkê di herêma Silêmanî de ji layê NY hatibû avakirin de diman, di nav belengazîyek dijware de dijiyan. Berpirsyarekî bilind ê NY ê bi navê Binon Syvan serdana vê qampê kiribû û wiha gotibû:"Ezê rewşa Kurdên ku ji ber xwedî li nasnameyên xwe derketine û Erebbûn nepejirandine ragihînim berpirsyarên li NewYorkê.

Di rapora mafên mirovan ku Wezareta Derve ya Amerîka weşandibû wisa dihat gotin;"Rejima Iraqê ku di çerçoveya pelamera Erebkirinê de bi awayekî rêkûpêk qedexeya derneketina kuçeyan pêk tîne û hewl dide hin zêdetir Kurdan ji Kerkûkê derdixîne".

Di Avrêla 2000an de 23 malbat (142 kes) ji Kerkûkê hatin dûrxisitin.

Di Gulana 2000ê de 46 kes sirgûnî herêma Kurdistanê ku di bin desthilatdariya Kurdan de bû hate kirin.

Di navbera 01.01.2000 û 12.08.2000an de bi giştî 170 malbat (nêzî 1000) kes ji Kerkûkê hatin dûr xistin.Hin jî wanan sirgûne Başurê Iraqê hat kirin.

Rejima Iraqê dewrûberên wek Firokxaneya Kerkûkê, baregehên polîsan li cihên stratejîk ê Kerkûkê de erdan û ji bo zûçêbûna xanîyên nû pere dida Ereban.

Wisa diyare ku bi giştî nêzî 100.000 Kurd ji Kerkûkê hatine dûrxistin.

Encam

Wekî ku tê dîtîn ji bo bêKurdkirina Kerkûkê hewlên ji bawerîyê der hatine kirin.Hîn jî ji %50 yê wan tehrîban nehatiye paşve vegerandin.Li gel vê yekê jî di hilbijartina 2005an de Kurdan li Kerkûkê ji %80 deng wergirtin.Dibe ku ew jî behîta Neteweya Kurd e.Kerkûk a Kurdistanê ye.Divê em vê rastiyê bizanibin û li gorî vê yekê hereket bikin.Divê em aram û bixwebawer bin. Bi hêla çandî,dîrokî,sirûştî,erdnigarî ve ango bi her şêweyî eşkereye ku Kerkûk bajarekî Kurdî ye û vê rastiyê ji divê ji herkesî re bidin pejirandin.Meseleya Kerkûkê ne tenê meseleya Kurdên Başûr e.Bi qasî Kurdên Başûr e,ji wan bêtir meseleya Kurdên Kurdistana Bakur,Rojhilat û Rojava ye. Ji bo xeletiyên nû bextê me û wextê me hêç nînê, çavê mejûyê li ser Gelê Kurd e.

Ji bo gihîştina dahatûyekê şad, azad û bihêz divê bizava rizgariya Kurdî xwe bi rêbazên reel ji nû ve bihelsengîne û bi bernameyekê Netewiya Kurdistanê diyar bike.

Qonaxa 1. rizgarkirina Kerkûk e

Qonaxa 2. pêşxistina aborî, hêza leşkerî û medyaya Kurdî ye.

Qonaxa 3. di her perçeyî de pêkhatina yekîtiya neteweyî û piştgiriya girseyî ya Kurdistana Bakur ji bo Kurdistana Azad e..

Qonaxa 4. bi diplomasî û xebatek xurtwergirtina piştgiriya cihanê ye.

Qonaxa 5. pêkanîna referandumekê fermî ji bo diyarkirina çarenûsa Neteweya Kurd e.

Qonaxa 6. jî îlankirina dewleta serbixwe ya Kurdistanê û pêşxistina vê dewletê ye.

Çavkanî

Şemseddîn Samî (Kamûsu'l-Alâm)

Kurd (Kürtler) (Mehrdad R.Izady) (Weşanên Doz-2004-)

Kovara Serbestî

Rêza Lêkolîn û Lêgerînê

serhadbrenas@yahoo.com

Herr Schröder, tu jî zîhnîyeta xwe biguhere!

Her çiqasî dewleta Alman wextekê firotina çekan ji bo Tirkiyê qedexe kiribû jî, lê xuyaye dîsa dixwazin rê ji xwe re vekin û berjewendiyên xwe yên dewletî bidin pêş û bi vê jî çavên xwe ji pirsa Kurdan bigrin.

Di pirsa Kurdan de bêdengî, ker û laliyek gelemperî derdikeve pêş. Çi di helwesta Yekîtiya Ewrûpa de û çi jî di helwesta dewletan yek bi yek de, hevgotin û hevkariyek hevbeş dixuyê. Her çiqasî dewletên Yekîtiya Ewrûpayê bi gotinên şahîk û sergirtî pirsa Kurd bilêvdikin jî, lê ji ber berjewendiyên xwe yên dewletî rasterast newêrin û naxwazin pirsa Kurd bînin ser zimanê xwe. Di vir de her çiqasî bêdengî û bêhelwestiya Kurdên li Ewrûpayê rola xwe bilîze jî, lê Ewrûpiyên ku xwe wek parêzer û maka demokrasiyê û mafê mirovan dibînin, di pirsa Kurd de demokrasî û paraztina mafê mirovan binpê dikin. Di vê binpêkirinê de bêguman Almanya, yek ji wan dewletaye ku serê hefsêr dikşîne û di pirsa Kurd de bêdengî û sersemiya xwe didomîne.

Wek tê zanîn, berî bi heftakê Îswîçre jî ambargoya çekfirotina li ser Tirkiyê rakiribû û xuyaye piştî rakirina vê ambargoyê, Almanya jî lez dide xwe ku berî herkesî çekên xwe bifroşe Tirkiyê. Jî ber vê, serdana Schröder ne bêmane ye, hazirî û rêvekirina firotina çekên Almanî ye. Di vir de kar û erka herî mezin dikeve ser milên Kurdên Ewrûpayê. Heger em Kurdên li Ewrûpayê bêdeng, ker û lal bimînin, ne Schröder tenê, lê wê serokên dewletên Ewrûpî yek bi yek têkevin dora serdana Tirkiyê û ewê qet behsa pirsa Kurd jî nekin.

Li Almanya biyanî kêm dibin

PK - Daîreya Îstatîstîkan ya Federal ragihand ku hejmara biyaniyên li Almanya dijîn 6 milyon û 700 hezar in. Di sala 2003an de 618 hezar bêtir biyanî hebûn.

Li gora îstatîstîkên daîreyê, ji biyaniyan sedî 31 kes ji welatên endamên Yekîtiya Ewrûpayê ne û ji sedî 48 kes ji welatên derveyî Ewrûpayê nin. Li Almanya di nav biyaniyan de bi 1 milyon û 800 hezar kesî hevwelatiyên Tirkiyê bêtirînin, lê ji wan çiqas Kurd, Tirk û ji gelên mayînin nehat eşkere kirin.

Bibe aboneya/ê Peyama Kurd

Nav / Paşnav:

Navnîşan:

USA, Kanada û Austuralya
6 mehan: 70,€ - Salekê: 120,€

Almanya:
6 mehan: 40,00 €
Salekê: 70,00 €
Commerzbank Bonn
V. Efe/Peyama Kurd
Konto: 1007947
BLZ: 38040007

Welatên Yekîtiya Ewropa
6 mehan: 60,00 €
Salekê: 90,00 €
Konto:
V. Efe/Peyama Kurd
IBAN: DE38 3804 0007 0100 7947 00
BIC: COBADEFFXXX

Ji bo welatên din têkiliyê bi rojnameyê re deynin.
Peyama Kurd, Thomas-Mann-Str. 22, 53111 Bonn, Germany
Tel.: +49 (228) 18 00 654 - 18 00 655, Faks: +49 (228) 18 00 656
www.peyama-kurd.com, eMail: info@peyama-kurd.com

Kurdên pale cejna karkeran pîroz kirin

Ömer ÖZMEN

Hefteya buhurî cejna karkerên cîhanê bû. Roja 1ê Gulanê, wekî gelek deverên cîhanê, ev cejn, li metropolên Tirkîyê û bajarên Kurdistanê jî, bi girsehi hat pîrozkirin.

Dema meriv li televizyonên Tirkan temaşe dikir, bi hêsayî didît ku giraniya girsehiya pîrozbahiyê ne ji karkeran, ji Palên Kurd pêk hatibû. Cîh bi cîh, di bin ala Tirk de, kec û xortên Kurd, bi qiyafetên xwe yên gelêrî, wêneyên xwepêşandinê destnîşan dikirin û ji „serok"ê xwe re azadî dixwestin.

Di navbera bêjeya „karker" û „Pale" de cudatiyek sosyolojik heye.

Karker, fenomenekî civata karguzariyê ye. Beşdarê hilberînê dibe û keda xwe difiroşe sermayedaran. Ji sedsala 19 an û vir de jî, bi rêxistinî, li dijî sinifên sermayedar û sîstêmên wan têdikoşe. Di civatên nûjen de, di encama van tekoşînan de, gelek mafên aborî û ewlekarîya civakî bidest xistine.

Bêguman, civata Tirk jî, bi giranî civatek karguzariyê ye. Lê, mixabin sinifên karker, ji derveyî salên 70 yî, li dijî sistemê, tekoşînek bi rûmet lidar nexistye. Li gora standartên cîhanî, misyona xwe ya „karkerî" yê neanîye cîh. Tucarî xwe ji îdeolojiya dewletê ya fermî, rizgar nekiriye.

Gava meriv encama hilbijartinên van salên dawî berbicav bike, mînakek balkêş derdikeve holê. Li devera Zonguldaxê geliyê madenê de, 500 hezar karker endamê DISKê ne. Di vê deverê de Partiyên wek DSP ya nîjadperest û AKP ya îslamîperest, di dengdanê de, yên yekemîn û duyemîn derdikevin.

Hemî sendîqayên karkeran, di pirsgirêka Kurd, ya Qibrîsê û Iraq ê de, ji serfermandariya artêşa Tirk cuda nafikirin.Çalakîyên xwe, li gorî van nêrînan pêk tînin. Dema karkerên Tirk bi vî awayî hatine xesandin, barê giran ketîye ser milên paleyên Kurd.

Bêjeya „Pale" jî, bi taybetmendî di kultura Kurd de cîh girtiye. Ne di destpêka karguzariyê de, ji diroka Kurd ve destpêdike. Ji derveyê karguzariyê, di zîreet û heywangeriyê de jî hatine bikaranîn.

Wek sinifên karker, mafê wanê aborî û ewlekariya civakî nîne. Van salên dawî, di encama koçkirina zorakî de, bi milyonan kesên Kurd, di metropolên Tirkîyê de ketine statuya paletiyê.

Di dema şerê sar de, hêzên ku bi navê sosyalizmê têdikoşiyan, ji bo ku sinifên karker li dora xwe nedidîtin, navê „cejna karkeran" wek „cejna karkerên dinê û gelên bindest" guhertin. Ev argument, wek dafik bi hostayî û fêlbazî hatibû hûnandin.

Piştî rûxandina sîstema sosyalîst, gelemperiya çepên Tirk û sinifa karker, li ser navê „dijatiya emperyalizmê" li gel generalên xwe cîh girtin, Barê sosyalizmê û doza karkerên cîhanê, hewaleyî PALÊ Kurd kirin. Pirozbahiya „cejna karkerên dinê û gelên bindest dan ser milê PALÊ KURD!

Ji bo ku sinifên karker,hatine xesandin. Bila CEJNA PALÊN KURD PÎROZ BE!

Roja Dayikan pîroz be!

PK - Roja Dayikan xwediyê dîrokek kevnar e. Ew di zemanê berê de li Yûnanê dihat pîroz kirin. Şahiyên mezin ji bo Rhea (dayika Jupîter, Nepton û Pluton) dihatin li darxistin û ew ji bo dayikbûna wê dihat pîroz kirin. Di sedsala XVIIan de jî li Brîtanya dest bi pîrozkirina vê rojê bû. Di wê demê de ji ber ku piraniya xelkê dikirin xizan weke cêriyên dewlemendan kar dikirin û di nava malên wan de diman, wan nikarîbûn her roj dayikên xwe bibînin. Bi derbasbûna demê re, ji bo ku cêrî bikaribin malbata xwe bibînin, roja yekşemê ji bo wan weke "roja dîtina dayikê" hat veqetandin û ew roja wan weke kar ji wan re dihat hesibandin. Cêriyan di wê rojê de diyarî ji dayikên xwe re dibirin û diçûn serdana wan. Çîroka Roja Dayikan Li Amerîka bi awayekî din tê gotin. Keçeke bi navê Anna Jarwes di sala 1905an de, di ciwaniya xwe de dayika xwe wenda dike. Ew nikare mirina dayika xwe bipejirîne û gelekî pê diêşe. Piştî demekê ew biryarê dide ku nameyan ji kesayetên naskirî û rayedarên dewletê re bişîne û dozê li wan bike ku roja mirina dayika wê weke Roja Dayikan bê pîroz kirin. Anna bersivên pir pozîtîv ji bo nameyên xwe wergirtin û di sala 1914an de biryar hat girtin ku her sal diwemîn yekşema Gulanê weke Roja Dayikan bê pîroz kirin. Li seranserî dinyayê, li 40 welatan Roja Dayikan tê pîroz kirin. Li hinek welatan tarîxa wê hatiye guhertin û ew li şûna 8ê Gulanê, di roja 10 û 11ê Gulanê de tê pîroz kirin, lê wateya wê her yek e. Tarîxa wê çi dibe bela bibe, di wê rojê de dayikên xwe ji hezkirin û ramûsanekê bêpar nehêlin. Roja Dayikan li temamê dayikên Kurd pîroz be!

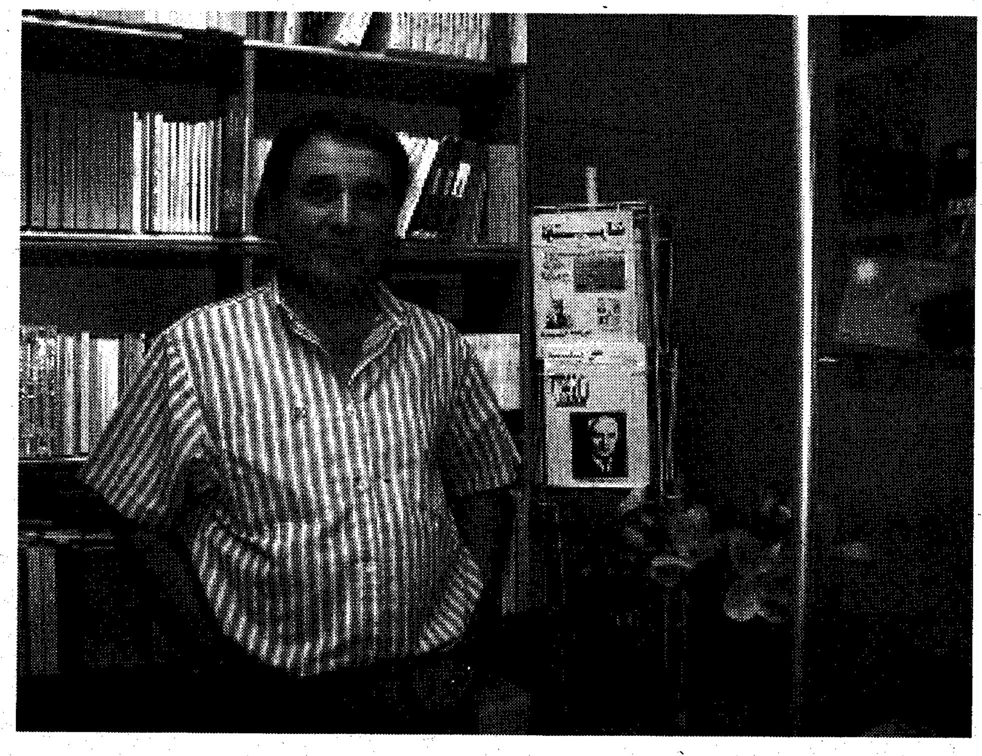

Rohat Alakom:

„Tu kes naxwaze zilmê têxe nav dîroka xwe“

Peyama Kurd: ***Rêzdar Alakom, we ew strana ku têde behsa qetlîama Ermeniyan dibe, çawa û ji ku bi dest xistiye, tu dikarî ji me re behsa çîroka bidestxistina vê stranê bikî?***

Rohat Alakom: Ev strana bi gelek stranên mayin ve tevayî di sala 1975an de bi navê Stranên Kurda yê Tarîqiyê hatiye weşandin. Ev xebata giranbiha ji aliyê Ordîxanê Celîl de hatiye amade kirin û bi pêşgotinke dirêj li Rewanê der çûye. Malbata Celîlan, Ordîxanê Celîl, Celîlê Celîl, Cemîla Celîl û bavê wan Caisimê Celîl wek malbat ji çanda Kurdî re bi taybetî di warê berevkirin, şirovekirin û bestekirina stranên Kurdî de bi salan wek "akademîke folklora Kurd" kar û barên mezin pêk anîne. Wek mîsal, Celîlê Celîl bi xwe dîroknas e, lê belê zêdetir bi berevkirina folklora Kurdî ve mijûl dibe, folklor ketiye nav xwîn û giyanê vê malbatê.

Stran ji devê du kesên Xirîstiyan-Ermenî bi navê Gewrî û Cewzo tê gotin. Ev her du kes vê serpêhatiyê ji miroveki bi navê Metroso re dibêjin, gelo ev mirov ji Ermeniye li gora dîtina we?

Ihtîmaleke mezin e ew kesan Ermenî ne. Lê belê bi Kurdî gotina vê stranê, ev stran xistiye parçekî folklora Kurdî. Stran wisa jî dîtinên Kurdî û zihnîyeta wan nîşan dide. Her çiqas kakilê stranê zordestiyên li dijî Ermeniyan yên li Siliva (Farqînê) û gundê Cano pêk tîne jî, di stranê de Kurd qir û tevkuştina hatiye serê Ermeniyan bi giştî protesto dikin, mêrxasê straneke derketiye seyran û seferekê dûr û dirêj ka bizanibe çi hatiye serê Ermeniyan, bi zimanekî folklorîk û poêtîk: "Çika dinya çawa ye?". Stran wek raporeke mafên mirovî nîşan dide ku tevkuştineke mezin li dijî Ermeniyan peyda bûye. Ev aliyê stranê gelek bala mirovan dikşîne.

Di stranê de, li Reşkotanê behsa Hecî Mihemedê Mistê tê kirin û wiha didome: Ez bi deşta Reşkota ketime, bila mala Hecî Mihemedê Mistê ava be. Diyar e Hecî Mihemedê Mistê axayekî Kurdan e û wisa tê fêmkirin ku bi alîkariya wî xiristiyanên li derdora Reşkotanê nehatine kuştin, raste gelo?

Rast e, li vir dostî û biratîya Kurdan û Ermeniyan tê zimên. Ev stana ji devê yekî bi navê Şekoyê Qeso hatiye berev kirin. Şekoyê Qeso di sala 1891an de li derdorê Qersê hatiye dinê û paşê koçberî Ermenîstanê kiriye. Di straneke mayin ku navê wê Bavo Fermane, li wir jî Cihangir Axa tê hawara Ermeniyan û gelek Ermeniyên li derdorê Wanê xelas dike (Şerê zor Cihangir Axa şerekî girane!). Beşeke vê stranê wiha ye:

De bila kul bikeve mala Roma Reşe,
Wê top û cebilxana xwe ve ser kela Wanê hev civiya
Evî zalimî destpêkiriye li serê mêra dibire
Hêsîr daye berê piya.
Fermane, ax bavo ferman e
Welle fermane, welle fermane
Xudê zane fermana serê filane
Bavo fermane, fermane, fermane.

Hinek rewşenbîrên Kurd berî demekê daxuyaniyek belav kirin û ragihandin ku Kurd jî di ber qirkirina Ermeniyan de berpirsyar in. Di stranê de bi tenê Tirk û Alman tên tawanbar kirin, hûn vê yekê çawa dibînin?

Di vê stranê de her tişt bi eşkere tê xuyan ku leşkerên Tirk di wan operasyonên qirkirina Ermeniyan de beşdar bûne. Tevkuştinek wiha fireh tenê bi destê dewleteke dikare pêk bê. Dema min di derbarê têkiliyan Kurdan û Swêdiyan yên dîrokî de lêkolînek amade dikir, tiştekî zêde bala min dikşand, di dema qira Ermaniyan de dîtinên hin mîsyonerên jinên yên Swêdiyan bûn ku bibûne şahidê rojên reş. Wan, Ermenîstan wek welatê êşê, welatê xwînê û welatê hêstiran bi nav kirine. Yek ji wan Alma Johannson bû ku li bajarê Muşê li bal mîsyonerên Almanan kar dikir. Ew dibêje ku wê demê leşkerên Tirkan digotine Kurdan "van Ermeniyan bikujin, lê belê dema Kurdan ev yeka qebûl nedikirin, vê carê wan bi xwe Ermenî dikuştin". Ev gotinên Alma Johannsonê bêguman di qirkirina Ermeniyan de bûye siyaseta giştî ya Ittihat û Terakkiyê. Di van salan de bi hezaran Ermenî bi dare zorê ji cihê kal û bavê xwe hatine bi dûr xistin. Dîsa di van çavkaniyên Swêdî de tê gotin ku di van salan de peyvên "Sevkiyat Olacatir!" (Sirgûnê çêbe!) zêde dihate bi lêv kirin. Di dawiya van zordestî, qirkirin û lêdanan de Ermenistan vala bû. Kuda çûn ev mirovan? Bersiva vê pirsê îro siyasetmedarên Tirk gelek aciz dike. Niviskarekî Tirk, Orhan Pamuk berî çend mehan gotibû ku ji milyonekê zêdetir Ermenî hatine qirkirin û sirgun kirin, paşê Tirkiye rabû ser piya, ev nivîskarê xwe yê bi nav û deng afaroz kirin. Wek Ermeniyan ew jî hatiye sirgun (tehcîr) kirin û niha li Almanyê dimîne. Çi tesaduf û rewşeke hevbeş!

Di dema dawî de, pirsa qirkirina Ermeniyan pir tê munaqeşe kirin. Li ser vê mijarê siyaseta welatên rojava, dewleta Tirk û xelkê Ermenî diyar e. Lê siyaseta Kurdan ne diyar e, ew di axaftinên xwe de yan di bin bandora gotinên Ermeniyan de ne, yan jî di bin bandoraTirkan de ne, gelo ev ji bo Kurdan ne xeterek mezin e?

Îro dinya-alem zane û bi yekdengî dibêje ku di bûyera qirkirin û tevkûştina Ermeniyan de Tirk û dewleta Osmaniyan sûcdar e, van hîzan ev yeka plan kiriye û derbasî pratîkê kiriye. Tenê Tirkiye dibêje na! Ev bêahengî jî nîşan dide ku kê ev kirinên qirêj pêk anîne. Berî hevtekê di roja 26/4. 2005an de di rojnameya Hurriyetê ku nêzîkî siyaseta dewletê û siyaseta resmî ye, hin dokument hatin weşandin. Rojnamevan û dîroknas Murat Bardakçi di vê rojnameyê de deftereke bi navê "Deftera Talat Paşa ya Reş Pêçyayî" weşand. Ev deftera di nav arşîvê Talat Paşa de hatiye dîtin. Talat Paşa yek j iwan mîmarên qirkirina Ermeniyan bû ku paşê bi destê Ermeniyan li Berlînê hate kuştin. Di vê defterê de tê gotin ku di sala 1915an de bi qasî 924 hezar Ermenî bi darê zorê hatine sirgûn (tehcîr) kirin, nêzîkî mîlyonek Ermenî. Heta niha hejmareke wiha mezin ji aliyê Tirkan de nedihate qebûl kirin. Wek navê defterê (deftera reş pêçayî), ev kirinên Tirkan jî wek lekeke reş di dîrokê de bi cih girtine.Vê dokumentê hemû ew dîtinên resmî yên Tirkiyê yekten serobino kirin, wek vê strana Kurdî ya bi navê Ferman e çawa her tiştî eşkere dike.

Gelek dengbêjên Kurdan yên Xirîstiyan hene, gelo dibe ku dengbêjê vê stranê Kurdekî Xirîstiyan be?

Belê wisa ye. Ev strana ji devê dengbêjê Ermenî-Kurd, Ohaniyan Israel hatiye berev kirin. Ew ji devera Diyarbekirê ye, di sala 1910an de hatiye dinê, malbata wî di sala 1918an de bar dike diçe bajarê Qamuşliyê û di sala 1966an de tê Rewanê.

Qirkirina Yahûdiyan piştî ya Ermeniyan çêbû û ew yek ji aliyê rojavayiyan ve hate çareser kirin, ew ji bo çi naxwazin pirsgirêka Ermeniyan jî çareser bikin?

Tirkiye ji daweyên tazmînatê ditirse. Eger qira Ermeniyan qebûl bike, divê tazmînatê bide hemû wan malbatên ku nêzîkên xwe di vê tevkûştinê de winda kirine. Ji aliyê din tu kes û tu netewe naxwaze zordestiyê û zilmê têxe nav dîroka xwe, hertim dixwaze li der çavên cîhanê xwe hertim şirîn û paqij nîşan bide. Gelek Ermeniyan xwe davêtin ber bextê Kurdan. Kurdan ev birayên xwe vedişartin, nedixwestin tu zirarek bê wan. Îro gelek kes hene ku kal û pîrên wan Ermenî ne. Divê ev Kurdên ku "bavfile" û "dêfile" derkevin ortê û serpêhatiyên xwe binivîsin, nîşan bidin ku Tirkan çawa qira Ermeniyan anîne û Kurdan çawa ew parastine, bila hin tiştên dîrokî eşkere bibin. Çawa tê xuyan bi salan, bi sedsalan mirovan kokên xwe ji ber tirsê veşartine û înkar kirine. Di esasê xwe de kuştina herî mezin, kuştina şexsiyeta mirovan e.

Ferman e!

Gewrî dibê: „Lo-lo Matroso, lo bavo, fermane,
Welle, îro serê sê roja li aşê Bêzo,
Li gundê Cano li fila dane,

Berdewam rûpel 9

www.arsivakurd.org

Çika ez bi dîyara gundê Cano bikevim
Çika dinya çawan e?
Ez çûme gundê Cano, agir berdane gundê Cano,
Tu kes li ber çavê ne xuyan e,
Ezê çûme çol û pesera ku çiqas laşê zaroka
Li çolê bêxuy û xêxudan mane...
Gewrî dibê: „Lo-lo Matroso, lo bavo,
Çika ez li bajarê Ferqînê kevim dinya çawan e?"
Ez çûme bajarê Ferqînê,
Min dît çar qifle bi heva girêdane,
Min bala xwe dayê, her qifle li heva girêdane,
Min bala xwe dayê her qiflekê bi hezarane,
Qiflê pêşî ê pîr û kalane.
Qiflê dudya ê zava û bûkane,
Qiflê sisya ê qîz û xortane
Qiflê çara ê zarokê medresane,
Min bala xwe dayê tebûra esker li kêleka wane,
Singo li devê tivinga wane,
Devê singuya li newqa wane,
Wan li bajarê Ferqînê deranîn,
Berê wan dane dax û çîyane...
Bavo fermane...
Serê wan jêkirin, cendekê wan bi avê çema ve berdane...
Gewrî dibê: „Lo-lo Matroso, lo bavo,
Çika ez li çola Bişêriyê birevim dinya bi çawan e?
Ez çola Bişêriyê ketim,
Cendirmê Elmedîna suwarê hespane,
Li çol û pesera rewaşiyane,
Diçine ser sedê cotane,
Serê cotariya jêdikin, gayên wan dibin,
Emûretê wan bêxuy mane...
Gewrî dibê: „Lo-lo Matroso, lo bavo,
Çika ez bi deşta Reşkota bikevim bi çawane?
Ez bi deşta Reşkota ketime,
Bila Mala Hecî Mihemedê Mistê ava be,
Hêja tiştek li ber çavên min nexuyane...
Gewrî dibê: „Lo-lo Matroso,
Lo bavo ez bi kêşa Xarza bikevim
Çika dinya bi çawane?
Ez çûme Avpîska apê Musa Begê,
Min dî sed û pênce zilam heva girêdane,
Gewrî dibê: „Lo-lo Matroso,
Lo bavo, tema îşxan û giregirê filane,
De heb keşîşê fila raserî hemîyane,
Kula xudê bikeve mala waliyê Wanê,
Minteserîfê Sêrtê, qaymeqamê Zoqê,
Midirê Ridwanê, cizmê Koserî li lingê wanin,
Qamçiyê zîvî di destê wanin,
Demaçê wan li ber pişta wanin,
Qezmax dibin li dora wane,
Mi dî midirê Ridwanê li ser telqirafê rûdinê,
Têlqirafekê şande sera Stambolê, paytextê sultane,
Hemû giregir û îşxanê filane,
Ji me re ciwab bişîne, em nizanin,
ne fermane, ne berdane...
Sultan ciwabek şande Awîska apê Musa Begê,
Dibê: „ Lêxin, îro serê çar roja fermane...
Li Stambolê şere, şer girane,
Li Çeneqelê singo dewrane,
Îzîn hatiye destê me, ji destê almane,
Îro çar rojê fermana filane,
Çewzo dibê: „Lo-lo Matroso, kula xudê bikeve
Derê mala midirê Ridwanê,
Satorekî bi destane, satorê wî tüje weke dûzane,
Yeko yeko wan ji cerîdê vedike, serê wan jêdike,
Cendekê wan bi avêda berdane,
Tiştê ku hatiye serê me,
Hemî ji destê kûçik bavê alamane...

Erkanê herb xwe fermandarê artêşê û hikûmetê dibîne!

M. Şerîf MÜŞTAK

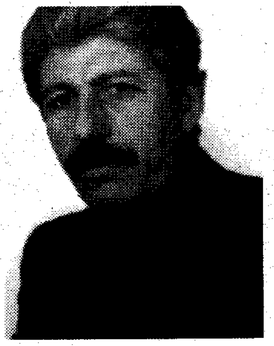

Heftiya borî Serokerkanê herb Sergeneral Hîlmî Özkök li akademiyên eşkerî axiftin kir. Axiftina wî bi qasî 45 rûpel nivîs dirêj bû. Li ber ekranên qamîregêran, televîzyonan û rojnamevanan xwend. Artêşê bala hikûmeta sivîl, çapemenî û YE dîsa kişand ser xwe, çapemenî da rakirin û rûnandin. Axiftina Serokerkanê herb bi qasî nîv pirtûkê bû. Weke ku serokwezîr di perlemanê de programa hikûmetê bixwîne. Rêya siyasetê û giraniya leşker nîşanî hikûmeta sivîl dikir. Serokê hikûmetê Receb Teyîb Erdoğan ji tirsa bêdengî pejirand. Egera leşker ticara xwe li paş tevgera sivîl a dewletê nabîne, ne dîtiye û hînî vê nebûye. Ji ber ko dewlet bi rêberiya leşker, bi destê leşker, bi mejiyê leşker, ne bi mejî û rêberiya sivîl, li ser esasê tirsonekiyê, mejîyê millîtarîst, şowenîst, faşîst, diqtatorî û inkarkirinê hatiye damezirandin. Organîzekirin, organîzasyona dewletê jî bi vî mejîyê rizî û bixar hatiye bi rêxistin kirin. Leşker xwe xwediyê dewletê dipejirîne. Difikire ko dewlet û mîsaqê millî tapoya wî ye, gelên Tirkiyê kolene. Lê destpêkirina têkiliyên ji bo YE û hatina EY a Iraq, rê li mejiyê leşker li ser siyaseta sivîl teng kiriye. Hêrsbûna leşkerê Tirk vê rewşê elanî eşkere dike.

Dewlet di organizekirina fermî de inkarkirin pejirandiye. Li gor nêrîna fermî yek netewe, yek al, yek welat e, unîter e û hefsar di destê leşker deye. Di rêberîya dewletavakirinê de Kemal Atatürk e, ew bi xwe leşker bû û leşker mîratxwerê wî ye. Îdeolojiya dewletê Kemalîzm e, berpirsiyarên Kemalîzmê jî leşkerin. Kemalîzm pluralizmê napejirîne. Pirdengiya partîyên sîyasî ko îro gelekin jî sedem pirin û mercê xwe guherandiye. Ji wê egerê netewe, kêm neteweyên di nav sînorên mîsaqê millî de nayên pejirandin, herkes Tirk e, ala Tirk wan temsîl dike. Dewleta Tirka ye, navê dewletê fermî bi Tirkî ye, Türkîye Cumhurîyetî (TC) ye, Kemal Atatürk nav lêkiriye. Al a Tirka ye, leşkerê Tirk çêkiriye û rengê alê a Tirk e. Merşa millî jî bi Tirkiye û Tirka çêkiriye. Dewlet yek neteweye, navê wî gelî netewa Tirk e. Artêş xwe ne zêrevanê dewletê bi tenê dibîne, xwe xwediyê gerandina dewletê jî dibîne. Tiştên ko min li jor rêz kirin û naveroka axiftina Hîlmî Özkök kêm zêde weke hev in. Erkanê herb weke serok wezîr gelek mijar û babet kit bi kit di siyasetê de nirxandine. Ne li pişt derîyan di tarîyê de, mijareke bi hûrbijêra leşkerî û elanî. Erkanê herb Hîlmî Özkök xwest ko nermayîkê bêxe nav xetên axiftina xwe. Carna axiftina xwe zirav pêçaye, lê ji bo gelê Kurd bêhne û bixa re. Ha dikê dê dimre û ha dikê bav dimre. Epîkure dibêje "Kî tirsê li derdoran û derhêlan belav dike, bizanibin ko ew bi xwe gelek ditirse" Vêca tirs û înkar nabê çareserî.

Naveroka axiftina axiftvan Sergeneral Hilmî Özkök çi dibêje bila bibêje, Serokerkanê Herb e. Ev Di dewletên demokratîk de, nayê pejirandin. Midaxela tevgera sîyasî ya dewletê bi xwe ye. Nîşankirina destê leşker ko di tevgera dewletê de ye. Di welatên demokratîk de Artêş weke dewleta di dewletê de naherike û nikare hereket bike. Weke partîke sîyasî naherike, nikare biherike. Hevqasî kit bi kit nakeve nav tevgera siyasiya dewletê û nikare. Artêşa Tirk tevgera sîyasî ya sivil dibin destê xwe de dibîne, ne ko xwe di bin destê hikûmeta sivîl de dibîne. Salên Kemal Atatürk sax, çawa dewlet gustîlka destê xwe dihesiband, artêşa ji Kemal Atatürk mayî jî, dewletê wilo gustîlka destê xwe di hesibîne. Rê li istîqrarê digre, demokratîkbûna gel û dewletê li paş dixe. Ev bêistiqrarî rê li kêşe û pirsgirêka gelê Kurd digre. Sîyasetê ji rêya wê derdixe, mafên sîyasî û demokratîkbûnê taqos dike.

Midaxela Leşkeran bi salaye berdewame û pirsgirêkên heyî heroj lipaş dikevin. Ji tirsa gelê Kurd, artêşê Tirkiye kiriye zêndan û xwe kiriye mifta deryê zêndanê. Gelên Tirkiyê girtîyên zêndanê ne. Mejîyên rehnî têde difetisîne. Ji ber ko Leşker baş dizane dewleta Tirkî bi çi zorê, zordestiyê, zalîmtiyê, bi çi fen û fîta mîsaqê millî daçikandiye, çend bav, kal, bira, xwîşk, metikên Kurda mane li piş sînoran. Ji bo gel merivên xwe bibînin çend kesa daye ser narîncok û têlên bi direh, di nav de leşkerê Tirko ew gulebaran kirin. Leşker ditirse ko tayê zorê sist bike, gumlekê teng ko bi zorê li bejna gel kirine zû bê çirandin. Tirsa dagirkerîyê, Romà reş hilweşe, qeyd û merbetên kolonyalîstan bên qetandin. Leşker wê nekaribe êdî bibe mifta mejîyên rehnî ko dîsa bikin zêndan. Lê di Rojhilata navîn de Kurdên Başûrê Kurdistanê sîstem rêçandin, demoqratîkbûn demoqrasî çîye li ber çavan danîn. Bi bermîla dolar û euro li ser masê elanî di nava sûkên bajaran de tên firotin, weke heyamê Mihemedil Mehdî kes pirs nake, çavê kesî nakeve xirabiyan. Lê li kolanên Tirka tecawiza irzê, dizî, şelandin, xapandin û senaryoyên ji bo Kurdan?

Serif.muestak@gmx.de

Lêborîn

Di hejmara 33,rûpel 10 de wêneyê Mîqdat Bedirxan bê nav hatiye çapkirin. Xwediyê wêne û grafîkê birêz Serhad Bapîr e. Em lêborîna xwe ji Serhad Bapîr û xwendevanan dixwazin.

Peyama Kurd

www.arsivakurd.org

Hezkirina Kurdan

Çeto OMERÎ

Ew demek direje ku ez liser gotina hezkirinê difikirim. Gelo di nava Kurdên me de hissên hezkirinê heye an na?. An jî Kurd çiqasî ji hev û din hez dikin? Tu pîvanê hezkirinê di nava Kurdan de heye an na? Gelo pêwîstiya me bi tedawiyan heye an na? û hwd.

Gava ku gelê Kurd heta îroj dibin serbana welatekî de nebûne yek û di nava çar welatên dagirker de perçe bûne, bi siruştî jî gellek ji hev û din dûr ketine. Balkêşe ku di gellek tiştan de Kurdên me muxalefetê bi hev û din re dikin. Ji xwe çi cûre Kurd hebin, ji sedî sed Kurdên ku li dijî wan jî hene. Ger civakparêzên me hebin, ên ku li dij wan jî hene, olperestên me hebin ên xwedanenas jî hene, yên netewî hebin ên ku li dijî wan jî hene.Yên demokrat hebin, çi mixabin dijminê demokratan zêde ne. Mirov dikare van mînakan hîna jî gellek zêde bike. Gava ku li hemberî yek û din radibin, bê guman ji dijminên xwe zêdetir xisarê didin yek û din.

Îroj em li rewşa Kurdistanê binerin, hinek dixwazin ala Kurdî bilind bikin, xwedî li ala xwe derdikevin û hinek jî hîn rengên xwe nas nakin. Hinek serxwebûna Kurdistanê dixwazin, lê hinek jî radibin serxwebûna Komara Kemalî diparêzin. Demekê li Kurdistana Başûr sed hezar pêşmerge hebûn lê belê 400 hezar cahş jî hebûn. Ebdûllayê serokê konfederalîzmê berê digot ku ger ez bixwazim dikarim 30 hezar gerîlla derxînim serê çîyê, lê belê di heman demê de zêdetirê 80 hezar notirvan (korici) hebûn. Meriv li serhildanên berê dinere û lêkolînan pêk tîne, lê belê çi bibîne, piranî bi xiyanetên navxweyî têkçûne.

Li jor jî xuya dike ku di nava Kurdan de dijberî hebû û heye. Her çendî dijberî zêde be ewqasî jî hezkirin kêm e. Ger dilînên (hissî) netewî zêde ba wê di nava Kurdên me de hezkirin jî zêde heba. Weke ku gellek sedemên din, sedema van tiştan jî dijminên Kurdan û alîgirên wan e. Dîsa tiştekî balkêş bînim bîra we ku di destpêka şerê Iraqê de gellek Kurdên PKK û HADEP'ê piştgiriya Seddam dikirin û dibûn mertalên zindî. Gava ev tişt diqewimîn ez jî mîna herkesî matmayî dimam û min dixwest ku fahm bikim jiber çi? Lê belê aqlê min bîr nedibir. Dibe ku mirov dikarîba ji şeddam hez bikira lê belê ew tist ne ji bo Kurdan bû. Ereb, Tirk û gellek netewayên din dibe ku karîbana ji seddam hez bikirana, lê çi tiştekî ku Kurd jî seddam hez bikirana nebû û tuneye jî. Ango dijmînên me dikarin piştgiriya seddam bikin. Wê gavê kesê ku wî biparêzi ne ji me ye.

Li gor bîr û baweriya min, di nava Kurdan de hezkirinên kesayetî ji hez kirinên netewayetî zêdetir e. Ango mirov ji kesekî re bêje serok û jê hez bike, bi her tiştên xwe ve dibe kole ji serokê xwe re. Mînaka herî baş Evdillayê konfederalîst e. Mirîdên wî bi awayekî jê hez dikin û pê hatine girêdan ku gava Evdilla bêje hûn Tirkin dibin Tirk, gava bêje werin xwe teslîmî komara Tirkîyê bikin tên teslîm dibin û hwd. ji xwe gava ku Evdilla çû Tirkîyê dilxwaz û hevalên wî bi slogana bijî serok xwe dişewitandin, nedigotin bijî Kurdîstan an jî bijî azadî. Bi van mînakan diyar dibe ku hez kirina Evdilleçiyan hezkirinek ne netewî ye.

Ji xwe di şerrê birakujiyan de jî diyar dibû ku dilxwaz û leyangiran bêyî ku pirs bikin an jî bizanibin, jibo daxwaza serokên xwe bê şik dikarîbûn hev û din bikujin. Ev jî, ji kêmbûna hestên netewayetî tê.

Pêwîste ku Kurdan bi hestên xweyên netewî nêzîkî hev û din bibin. Û divê her Kurdek ji xwere bêje ku.

Ez hez dikim ji ber ku ala min û van yeke.

Ez hez dikim ji ber ku welatê min û van yeke.

Ez hez dikim ji ber ku dîroka min û van yeke.

Ez hez dikim ji ber ku zimanê min û van yeke.

Ez hez dikim ji ber ku êş û kul û kesera min û van yeke.

Ez hez dikim ji ber ku gelê Kurd hêjayî hezkirinê ye.

Gava ku mirov hestên xwe bi van gotinan qaîm bike û Kurdayetiyê li pêşiya hertiştan re bigre, wê di nava Kurdan de ne şerrê birakujî û ne jî dijminatî derkeve. Bese, êdî bila kesek Kurdan bi biratiya Tirkan, bi azadiya demokratîk, bi komara demokratîk an jî bi çîroka nenûk û goşt ve nexapîne. Ger yekîtî yan jî biratî hebe, ew jî divê di navbeyna Kurd û Kurdan de be. Bila neyê jibîr kirin ku em netewayekin ango milletek in.

Li Kurdistanê yekîneyên Komandoyên Tirk mêjiyê mirovan derdixin

Li gorî agahdariyên ku di Ajansa Nûçeyên Mezopotamya MHA de hatine belav kirin, yekîneyên Komandoyên Tirk di operasyonên dawî de mêjiyê 2 gerîlayên şehîd derxistine, dest û lingên wan şkandine û guhên wan jî birîne.

PK - Dîmenên vê hovîtiyê di malpera MHA de li cîhanê hatin belav kirin.

Bûyera yekemîn li Çiyayê Gebarê qewimî ye. Di şerekî li gel yekîneyên Komandoyan de gerîlayê bi navê Adnan Batur (Kendal) ji kaboka xwe ya rastê birîndar dibe û dikeve destê Komandoyan. Adnanê 24 salî bi êşkencê tê kuştin, mêjiyê wî bi qezetoreyekê tê derxistin û li kêleka cenazê wê tê danîn. Komandoyên Tirk peyameke nivîskî jî li kêleka cenaze datînin û diçin.

Bûyera diwemîn jî li Çiyayê Gebarê, li devera Mawan-Bênatê qewimî ye. Di wê bûyerê de jî gerîlayê bi navê Xebat Rençber (Irfan) ku ji Rojhilatê Kurdistanê ye bi birîndarî dikeve destê Komandoyan. Gerîlayê bi navê Xebat tê êşkencekirin, her dû guhên wî tên qutkirin, dest û lingên wî tên şkandin û bi heman hovîtiyê mêjiyê wî jî tê derxistin.

Hovîtiya Tîm û Komandoyên artêşa Tirk berî niha jî li Kurdistanê nimûneyên nemiroviya xwe pêşkêşî Kurdan kiribûn, şik û gumana kesî ji hovîtî û xwînxwariya wan tune ye, lê gelo ewê li ser xwîna van ciwanên Kurd, bi çi awahî aştî û biratî çêbibe ew di serê mirovan de cihê şik û gumanê ye. Yên ku Tirk û Kurdan bira dibînin, yên ku ala Tirkan weke ala Kurdan dipejirînin, bela careke bi tenê li wan dîmenên ku di malpera MHA de hatine belav kirin, binerin. Eger vê biratiyê dipejirînin, bela li wan pîroz be.

Hêzên artêşa Tirk, li Kurdistanê nêçîra mirovan dikin

Hêzên artêşa Tirk ne peymanên şer nas dikin û ne guh didin wan. Li gundê Turgaliya Jor yê girêdayî navçeya Bêgira Wanê, şivanek bi navê Çetin Kum, ji aliyê leşkeran ve bê sedem hat kuştin.

PK - Çetin Kumê 21 salî li gundê Turgaliya Jor di dema çerandina pez de, ji aliyê leşkerên qereqola Turgali ve hatiye kuştin.

Tê gotin ku guleyên leşkeran li dilê Çetin Kum ketine û wî di cî de jiyana xwe ji dest daye. Ji bo lêkolînkirina bûyerê Komeleya Mafên Mirovan (IHD) şaxê Wanê heyetek şandiye cihê bûyerê.

Di nava heyetê de serokê IHD yê Wanê Zekî Yuksel, rêvebirên komeleyê Omer Işik û Huseyin Ayaz cî digrin. Heyeta IHD berî herkesî bi xizmên Çetîn Kum û şahidên bûyerê re axivî ye.

Heyeta IHD, rapora otopsiyê jî kotrol kirin û di daxuyaniya xwe de gotin ku kuştina Çetin Kum, kuştineke bêmehkeme ye.

Parêzer Zekî Yuksel, di daxuyaniya xwe de destnîşan dike ku li derdora birînên Çetin Kum şopên şewatê hene û ev şop delîlên wê yekê ne ku şivanê ciwan ji nêzîk ve hatiye kuştin.

Her wiha tê ragihandin ku di dema bûyerê de A.K yê 17 salî jî li cem Çetin bûye û hewl daye ku nehêle leşker guleyan berdin, lê leşkeran bi qundaxa tifingan li serê wî dane û nehiştine ew li pêşiya wan bibe kelem.

Komeleya Mafên Mirovan dide zanîn ku ewê li hemberî vê bûyerê bêdeng nemînin û piştî ku ew rapora heyetê û ya dozgeriyê bidin ber hev ewê dest bi hewldanên pêwîst bikin.

Çîn di îxracatê (dervefiroşî) de Japonya derbas kir

Li gora agahiyên Rêxistina Ticarî ya Dinyê îktisada dinyê di sala borî de ji sedî 4 mezin bû.

PK - Li gora agahiyên Rêxistina Ticarî ya Dinyê îktisada dinyê di sala borî de ji sedî 4 mezin bû.

Di ticareta dinyê ya sala 2004an de niqteyek herî balkêş ew bû ku Çîn îxracata xwe wek hecim ji sedî 20 û wek qîmet ji sedî 35 zêde kir û Japonya li dû xwe hişt. Di îxracatê de Çîn, piştî Amerîka û Almanya di dereca 3. de cihê xwe girt. Di vê serkeftina Çînê de îxracata alavên elektronîk xwediyê taybetiyek girîng e.

Ji aliyê din ve zêdebûna îxracata welatên Afrîka û Latîn Amerîka jî balê dikşîne.

www.arsivakurd.org

Jinekolog, mêrekolog, dînekolog Prof. Doc. Dr .
Fatê Were Civatê

Şêxbat

Xaltîka Fatê, roja te bi xêr! Ezê serê teyê xweşik neXaltîka Fatê, ez li vê kambaxa Ewrûpayê aciz bûbûm, ji bo ez bêhna xwe derxim min go ezê serîkî herim welêt û binerim ka çi heye û çi tune. Rabûm ez li kerê xwe siwar bûm, ji Hollandayê birêketim û min berê xwe da welêt. Min qûtê heftakê xist xurçika kerê xwe û min berê xwe da oxirê û pişta xwe da felekê. Ez serê te neêşînim, piştî heftakê ez û kerê xwe gihan welêt. Hema gava kerê min bêhna axa welêt kir, bû zirzira wî û zirya. Min zanibû kerê min ji hisreta welêt dizire. Wele hêsir ketin çavê min û kerê û em bi ser hevde giryan, bigrî û hey bigrî! Piştî Îstanbûlê me berê xwe da Ankarayê û ji wir emê çûbana gundê xwe. Yabo gava em gihan Ankerê, hema dîsa bû „zirzira" kerê min, zîtirk dan xwe û berê xwe da anitqebîrê. Em çûn min nerî wa mêkerek li ber anitqebîrê girêdayî ye. Wele, kerê min dîsa zirya û got „ez nema bi te re têm, va min jinek ji xwe re dît, ezê li vir îltîce bikim û nema têm Hollandayê!" Ez li ber geryam negeryam kerê min nehat. Rabûm min xurcik avêt ser milê xwe û ez çûm gund. Piştî heftakê ez vegeryam hatim anitqebîrê, ji bo ez kerê xwe bibînim. Kerê çav li min kir, berê xwe guherî û silav jî neda min. Pişta xwe da min, terya xwe rep kir û got „vîîîîîqqqq" û tirek kir. Wele ez polîpoşman vegeriyam Hollandayê. De îcar yaboo! Heta bi kerê jî bêbextî li min kir. Ma çi aqlê te jê dibire xaltîka Fatê!

Siwarê kerê boz / Hollanda

Errrrrekkkkk, ev çiye yaoooo! Naxwe kerê te li anitqebîrê îltîca kir haaa! Wey, wey, wey bavooo! Ê lawkê mino, dewleta virqo şer li Kurdistanê derxist ji bo go Kurd dev ji welatê xwe berdin, bên metropolan, bi Tirkan re bizewicin, zimanê xwe jibîr bikin û bibin Tirk. Ê ji xwe teoriya konfederalîsmos-Ruhayîkos jî dohn bi ser êgir dakir û ev pêvajo xurttir kir. Niha tu bala xwe didê, sê ribê nifşên nûhatî bi zimanê konfederalîsmos-Tirkîkos dipeyivin û bi mêjiyê Îmralîkos perwerde dibin. Wek pisîka têkeve nav mêst, diperpitin û terya xwe li ba didin. Ê ji xwe rovî û xezalîkosên Kurd jî kirin Kemalîkos û Perînçekos. Tenê kerên me li ser eslê xwe mabûn, wa xuyaye Kemalîsmos dest avêt wan jî. Ma tu nizani bê çima mêker li ber deryê anitqebîrê girêdanê ehmeqo! Ha ji bo rojek wiloye haa! Xort û keçên me ji rê birin, niha kerên me jî dikin demokratîk cimhûrîyetçî! Bi mêkerekê kerekî ji rê dibin! Ma te fêm nekir bê maneya "vîqînya" kerê te çibû!? Maneya vê virqînê ev e siwarê kerê boz, yanî "rêxistin, rewşennebîr û kesayetên go nikaribin li kerekê xwedî derkevin, wê çilo li welatekî xwedî derkevin loooo, te serê min xwaro!"

*** *** ***

Xaltîka Fatê, ez berî demekê ji welêt vegeriyam Ewrûpa. Ez çûm min go ezê rewşa nivîskar û weşangeriya Kurdî bibînim bê çawa ye, halê wan çi ye. Lê xwezî min ew rewş nedîta. Te go çima? Ma ne çima! Ez çûm min nerî ku hayhooo, hayhooo! Nivîskar ji xwendevanan pirtir in, pirtûkên Kurdî nayên xwendin û hema heçê rabûye pirtûkek nivîsandiye û dibê "ez û ne kesî din!" Îcar bi porê te yê dirêj û bi wan çavên te yên xumalî ku ez nadim bi zeytûnên Dêrikê, ez polîpoşman vegeriyam û nivîskarî li ber çavê min bû wek tenya binê beroşê. Ez niha nema zanim, ne ez nivîskariyê bikim û ne nekim, ma tu dibê çi gelo!?

Îbrahîm Xelîl Mêrdînî / Fransa

Ya Hazretî Îbrahîm Xelîlê Mêrdînî! Ê lao min digot qet Îbrahîm Xelîl ji Ruhayê ye, tu nabê ji Mêrdînê ye lê haya me jê tunebû peppûûû! Ê berxê mino, lao ma qey Îbrahîm Xelîl jî nivîskar bû, ê bi xwedê min tu pirtûkên wî nexwendine haaa! Min digot qey tenê Tewrat, Zebûr, Incîl û Quran hene, naxwe tu dibê ayetên Îbrahîm Xelîl jî hene! Weyyyyy, limin nezanê, limin sêwiya li ber dîwara yê! Ê berxê xaltîka xwe, gundî bûne nivîskar, bajarî ji xwe nivîskar in, şivan û gavan bûne nivîskar, şoreşger û rewşenbîr ji xwe filozof in, zimanzan in, romancî ne, şorbecî ne, siyasetmedar in û hertişt in. Îcar qoricî û tirşikçî jî bûne nivîskar kurooo! Ê lawkê mino, bi xwedê min jî dixwest bibim nivîskar û bîranînên xwe binivîsim, lê piştî vê lêkolîna te nivîskarî liber dilê min bû jehr! Madem nivîskar ji xwendevanan pirtir in, ezê çi xweliyê li serê xwe kim û ji kê re binivîsim! Tu bi ya min dikî, emê li ser terya xwe rûnên û destê xwe nexin nav vî hevîrê tirş! Bihêle bila kurê ciwamêran dilê xwe xweş bikin û bêjin" elîf û bê, hertişt ez im ya xwedê!"

fate@peyama-kurd.com

Xaçerêz

SEREJÊR

1. Derûdor, çep û rast / mizgeft, îbadetxane (paşûpê) 2. Berhem, ber / tewandina nayê Nerîman 3. Du tîpên gotina Roma / kevirekî giranbuha, zînetek / du tîpên gotina sêni 4. Dayik, bingeh, esas / aletek mûzîkê 5. Navekî jinên Ewrûpî (paşûpê) / fermana rabûnê 6. Aletek cotkirinê, dixin stuyê dewaran / welatê mêra, meskenê egîdan (paşûpê) 7. Ciyê ku Hesen û Hisên lê hatin kuştin, qelaç, bê dar û ber / qirşik, pûş (paşûpê) 8. Du tîpên gotina "motor" / Welatekî Ereban (paşûpê) 9. Navekî Japonî / deng, awaz 10. Amin, ewlekarî, piştrastî / roja em têde ne, emro

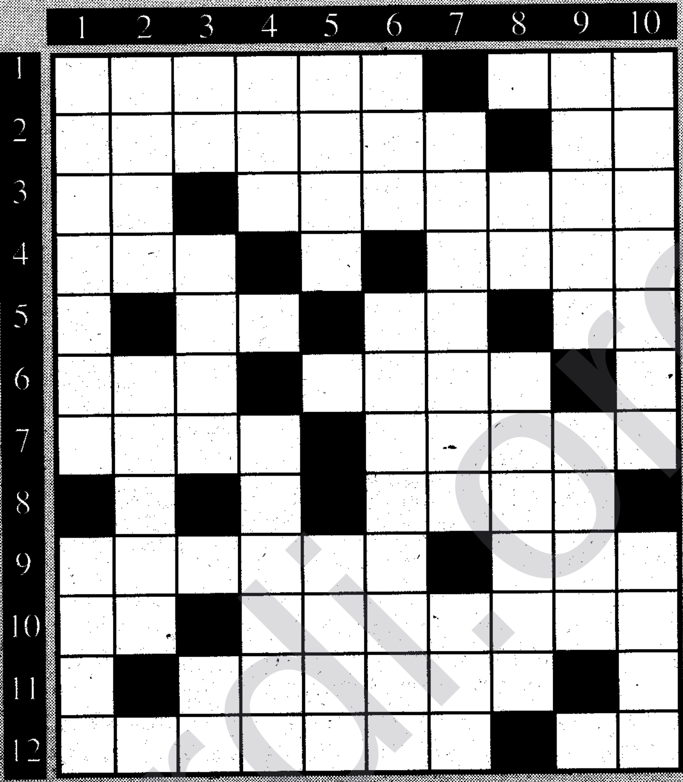

ÇEPERAST

1. Tiştê meriv pê rihet dibe, ilac / kabok, qidûm 2. Biçûkkirina navê Osman / kûçik, seg 3. Notayek / marê kor, kesê bêbext 4. Bi soranî xiyar, bi kurmancî qirş û qal (paşûpê) / paytextê Îtalya 5. Na, qet / bûyerek xwezayî, hewa (paşûpê) / yan, yan jî 6. Cephe, hevkarî / cendek, laş, meyt (paşûpê) 7. Govend, dîlan, dans / bi "êlê"ve girêdayî 8. Bajarî, menedî 9. Riya îmanê, bawerî / xirab, qelp, nebaş 10. Ne nêr, jin / tevlihev, perçeperçe 11. Kevne eşîrek Kurd 12. Ruh, giyan / zîl, fîdan, zîlan.

Bersivên hejmara berê

Çeperast

1. Hilebaz / mp 2. Enamen / Mia 3. Metin / bexş 4. Db / nigar 5. Eza / rr / îp 6. Melayê Batê 7. Îtemaza 8. Ekal / rabe 9. Agiranî / lr 10. Sarî / qaz 11. Alî / Panama 12. Bendewarî

Serejêr

1. Hemdemî / asab 2. Înebze / egale 3. Lat / alîkirin 4. Emîn / atarî 5. Benî / yela / pe 6. An / grêm / naaw 7. Barbarî / na 8. Mer / aza / qar 9. Mix / îtablam 10. Paşûpê / erzan

Remildank

Beran (21.03-20.04)
Bi tenduristî û xêrxwazî bifikirin, zikreşî û hesûdî qet nebaş e, dilpak û dilovan bin.

Gamêş (21.04-20.05)
Dilê we bi nûr û bêrîka we tije dibe, gelek mizgîniyên xêrê hene, hûnê dilxweş û bextiyar bin.

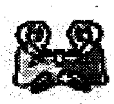

Cêwî (21.05-21.06)
Hûn ji rastiyê hez nakin, rastî tehl e, lê zanibin ku ji rastiyê xweştir kêm tişt hene. Rastgo bin.

Kevjal (22.06-22.07)
Navbera xwe û malbata xwe xweştir bikin, riya evînê vekiriye, nîşanên zewacê dixuyin.

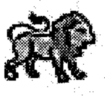

Şêr (23.07-22.08)
Di serê we de gelek bernameyên pêşerojê hene lê hûn bi taswasin û nikarin biryara xwe bidin.

Simbil (23.08-22.09)
Di navbera we de bekoewan hene, ji hevdû hez bikin û rê nedin xêrnexwaz û fesadan.

Mêzên (23.09-22.10)
Stêrka we çav ji we re dişkîne. Vê hefteyê hûnê heft rojên xweş û bê stres derbas bikin.

Dûpişk (23.10-21.11)
Vê hefteyê bextê we vekiriye, hûn karin bi aramî û bê mitale razên. Qismetek tê ber lingên we.

Kevan (22.11-21.12)
Rojên bextewariyê li bendî we ne, xwe ji teqûreqê bi dûr bixin û gun nedin fesad û ewanan.

Kovî (22.12-19.01)
Hûn vê hefteyê ne di dema xwe de ne, dibe ku moralê we xirabe û ne baş be, bi taswas nebin.

Satil (20.01-18.02)
Bext û qismetê we vekiriye, bidin dû dilê xwe û bi a kesî nekin. Çavên derûdorê li ser we ne.

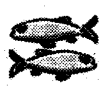

Masî (19.02-20.03)
Di vê hefteyê de li xwe miqatebin, xwarin û vexwarinên giran nexwin û venexwin.Aramî baş e.

Esasli
Zelal
NEMRUT
RAKI
"Traditioneller türkischer Anisschnaps"
70 cl.
45°
Çift damıtım, üstün kalite
Doppelt gebrannt, Spitzenqualität
Bayiyên Zelal
AKCAN GmbH (HAMBURG)
Tel.: 040 723 402 96
LIZA GmbH (BERLIN)
Tel.: 030 390 380 30
ESD Softdrink GmbH (MANNHEIM)
Tel.: 0621 318 76 70
TRINK-ZEL II (DÜSSELDORF)
Tel.: 0211 49 62 150
CAN GETRÄNKE (ESSEN)
Tel.: 0201 289 74 17-18
TRINK-SEM (DORTMUND)
Tel.: 0231 981 86 23
HARRAN GmbH (FELLBACH)
Tel.: 0711 592 08 64
CHAPLIN GETRÄNKE (BREMEN)
Tel.: 0421 691 96 78
EURO-FRESH-FOOD GbR (ERFURT)
Tel.: 0361 26 27 516
TRINK-ZEL I (KÖLN)
Tel.: 0221 977 63 11
NERGIZ
Tel.: 02562 22 168
Navend:
Trink-Zel (Köln)
Tel.:0221 376 24 05
www.zelal.de

تابلۆی "ژیان لەسەر گۆی زەوی و جیاوازی لەگەڵ ژیان لە بۆشایی ئاسمان"

شادی قاسمی، کچە کوردێکی دەڤەری مەرگەوەری سەر بەپارێزگای ورمێیە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان. لە دایکبووی ساڵی ١٩٩٢ شاری بۆنی ئەڵمانیایە، بەڵام بەهۆی پەروەردەی دایک و باوکێکی خاوەن هەست و کوردپەروەرە. شادی خان، ئەگەر چی لە وڵاتێکی ڕۆژئاوایی لەدیک بووە، بەڵام بیرکردنەوەی کوردستانییە، خوێنکاری پۆلی حەوتە و بەشدار بووە لە پێشبڕکێیەکی نێونەتەوەیی بۆ خوێنکارانی پۆلی پێنج تا پۆلی حەوت کە لە لایەن "فۆلکس بانک" ساز دەکرێ. پێشبڕکێکەش لە سەر **Flig mit zu den Steren** واتە "با بفڕین بەرەوە ئەستێرەکان"، و لە قۆناغی یەکەم لەلایەن لێژنەیەکی پسپۆڕەوە، لە هەر شارێک، تابلۆیەک هەڵدەژێردرێ، پاشان تابلۆی یەکەمی هەمووشارەکانی ئەڵمانیا کۆدەکرێتەوە، باشترین تابلۆی لێ هەڵدەبژێردرێ دەست ڕەنگینی شادی خان، لەم پشبرکێیە بێ بەش نەبوو، تابلۆکەی شادی خان لەسەر ئاستی شاری بۆن یەکەم بوو، حەوت هەزار خوێندکار لەم پێشبڕکێیە بەشدار ببوون. پەیامی کورد سەردانێکی "شادی" کرد و ئەم هەڤپەیڤینەی لەگەڵ ساکرد

پەیامی کورد: ئەو تابلۆیە وێنەی چی بوو؟

وەڵام: چۆنیەتی ژیان لەسەر گۆی زەوی و جیاوازی لەگەڵ ژیان لە بۆشایەکانی ئاسمان، نوسینی ڕاپۆرێک لەسەر ناوەرۆکی تابلۆکە.

پەیامی کورد: ئایە وێنەی تابلۆکە، خوێدکار بە ئارەزوی دیاری دەکات چی دروست دەکات؟

وەڵام: نەخێر، هەر حەوت هەزار خوێنکار لەلایەن مامۆستاکانمان داوامان لێ کرابوو.

پەیامی کورد: چۆن ئاگادار کرایت و هەستت چی بوو کەزانیت لەنیوان حەوت هەزار خوێندکار، تەنها تابلۆی تۆ بە یەکەم دەرچوی؟

وەڵام: ئەوکاتەی کە نامەکەم بۆهاتە ماڵەوە، خوێندمەوە لە نامەکە هاتوە، کەتابلۆکەی تۆ لە بۆن یەکەم بووە. لام سەیر بوو، باوڕم نەکرد، دووبارە سەیری ناوەکەی خۆمم کردەوە، لەگەڵ ناوەرۆکی نامەکەی کەبۆم هاتبوو، لە خۆشیا خەریک بوو بفڕم.

پەیامی کورد: کە لێت دەپرسن خەڵکی کوێ چیدەڵێی؟

وەڵام: من لەسەر تابلۆکەی خۆم نوسیومە کوردێکی کوردستانی ئێرانم.

پەیامی کورد: دەتەوی لە دوارۆژدا ببی بەچی ؟

وەڵام: دکتۆری ئافرەتان یان شوێنەوار ناسێکی جیهانی.

پەیامی کورد: ئامۆژگاریت بۆ منالانی کورد لەئەورپا چیە؟

وەڵام: گرنگی زیاتر بەخوێندن بدەن بۆ فێربوونی زانست. کولتووری کوردەواری کە دەوڵەمەندترە لە زۆربەی کولتوری گەلانی تری جیهان. کوردستان چاوی لە ئێمەیە، سوپاسی پەیامی کورد دەکەم، کە هات بۆ ماڵی ئێمە.

نازانن گووکەرە ڕاوچی نییە!

زانا هەولێری

لە دوا کشانەوەی ئیدارەکانی سەر بە ڕژێمی لە ناوچووی بەعس لە کوردستان لە ١٩٩١/١٠/٢٠ لە کاتی کۆڕەوەکەدا دەزگاکانی ئەمن و مخابەراتی عیراقی دەستیان دایە تیرۆکردنی کارماندانی ڕێکخراوە خێرخوازە بیانیەکان. دوای کۆڕەوەکەی ئاداری ساڵی ١٩٩١ بۆ هاوکاری کردنی خەڵکی کوردستان هاتبوون، بۆ ڕێگرتن لەم کردارە تیرۆرستیانە سەرکردایەتی بەرەی کوردستانی ئەو کاتە بڕیاریدا کە وا لە ڕێگەی پێشمەرگەی حزبەکانی ناو بەرەی کوردستان ژیانی کارمەندانی ئەو ڕێکخراوە خێرخوازانە بپارێزێ. بەهار حاڵ منیش یەکێک بووم لەو کەسانەی کە داوایلێکرا وەکو پیشمەرگەیەک بەشداری لەم ئەرکە نەتەوەیە بکات و بارەگای سەرەکیمان لە شارۆچکەی عەنکاوە بوو هەفتەی جارێک بەلایەنی کەمی دەچوونە شارەکانی سلیمانی ودهۆک سۆران و گەرمیان بێجگە لە دەورو بەری هەولێر من زۆر دڵم بە دهۆک دەکرایەوە، هەرجارێک دەرچوون بۆ دهۆک هەبوایە ئەو برادەران منیان دەنارد چونکە ڕێگاکە ئەوەند کەند و کۆسپەی تێدابوو پێوستمان بە شەش کاتژمێر بوو تا دەگەیشتینە دهۆک من برادەرێکی زۆر خۆشەویستم هەبوو ناوی عابد حاجی ئیسماعیل کۆچەرە لە ساڵی ١٩٨٩ بەیەکەوە سەربازی دوو سایدەکە بووین واتا دوو بڕیارەکەی ٧٣٦ و٧٣٧ بەناو(مجلیسی قیادەی سەورە) کە تایبەت بوو بە فیرار و متەخلفینی عەسکەری، کە دەچوومە دهۆک سەرێکم لێدەدا وەکو وەفای برادەرایەتی. ڕۆژێکیان چوومە دوکانەکە، تازەگەیشتبوومە دهۆک، عابد گوتی: لە کاتێکی باشدا هاتی، ئەڤرۆ دەتبەمە جێگایەکی زۆر خۆش، ناسیاوێکمان خەڵکی ئامێدیە ئاهەنگی بووک گواستنەوەی هەیە لە گازینۆیەک لە دەرەوەی دهۆک. لە ڕاستیدا منیش زۆر دڵم بە شاییەکی گەرم خۆشبوو. دیارە لە بادینان ئاهەنگ و بووکگواستنەوەی ئامێدیان بەناوبانگە. چوار کچ و یەک کوڕ بووین. دوای دوو کاتژمێر، داواکرا بچین بۆ نان خواردنی ئێوارە لە ناو هۆڵەکە. منیش گوتم فرسەتە بادەستێک بە ئاو بگەیەنم. لە ناو ئاودەستەکە زۆر بە جوانی سەیری تابلۆی دەرگای ئاودەستەکەم نەکرد. عەیب نەبێ چوومە ناو ئاودەستەکەوە بە ئیسراحەت خۆم خاڵیکرد. ١ تا ٢ دەقیقەم پێچوو کەسێک لە دەرگای دا.

دیاربوو زۆر تەنگاوبوو، منیش گوتم با هەر لۆ خۆی لێدا. دوای ٢ دەقیقە هەمان کەس لە دەرگای دا و گوتی: قەحپێ دەرگەی ڤەکە ئەز تەنگاڤم. دڵم ڕاچڵەکی گوتم: تۆبڵێی ئەو ئافرەتە سەری لێ نەشێوابێ، یان من ماڵی خۆم وێرانکرد، بە هەڵە هاتوومەتە ناو ئاودەستی ئافرەتان؟! با ١ تا ٢ دەقیقەی تریش ڕاوەستم بەڵکو ئەو ئافرەتە بڕوات. من لەم بیرکردنەوانەدا بووم. گوێم لێ بوو بە ئافرەتەکەی تری گوت: نازانم کێوکی(واتە کێ لەگەڵ کێدا) لەژورڤەن. هەرە گازی زۆزان و شیرنی بکە، لەوێ لە ترسان زیرەم لێ هەستا . بە خۆم گوت: بەخوا کوژرای و حەیاشت چوو، کێ باوڕم پێ دەکات کە وا من بە هەڵە چوبمە ئاودەستی ئافرەتان؟ دەستم بەفاتیحە و ئایەتی کورسی خوێندن کرد بەڵکو خوا ڕزگارم بکات! بیرم لەوە کردەوە کەوا لەپەنجەرەکە بچمە دەرەوە. بێ سوود بوو، پەنجەرەی ئاودەستەکە ئەوەندە بچوک بوو پشیلەیەکی لێ دەرباز نە دەبوو. من لەم بینە و بردم سێ کچۆڵەی تری تازە پێگەیشتوو، هاتن و لە دڵیان بۆتە مەراق بزانن چ کوڕ و کچێکن لە ژورەوە دەستبازی دەکەن، نازانن گووکەرە ڕاوچی نییە! کچان ژمارەیان بووە چوار پێنجێک، منیش وەک بیی ناو ئاو دەلەرزم و هەروا دوعای دەکەم خوایە لەم بەڵایە ڕزگاربم. تۆبە، باوکیشم ژن بێنی شەرتبێ نەچم بۆ سەرشاییەکەی. بەهەر حاڵ منیش خۆم دایە لای پشت دەرگاکەوە و وەکو هەولێکی خۆنەجات دان، کچان بەیەکەوە هەر چوار پێنج خۆیان بەدەرگا کەدا دا و دەرگاکە کرایەوە و گشتیان بەسەر یەکدا کەوتنە ناو ژوری ئاو دەستەکە. بووە قاقای پێکەنین ومنیش تێم تەقاند، بێ ئەوەی ئاوڕبدەمەوە نەوەک بمناسنەوە. یەکسەر بۆ دەرەوی گازینۆکە ڕووە و تاریکی ملم نا، هیچم نەدەبینی، چی لە سەر ڕێگامە یان نا. لە دەروە کەوتمە ناو چاڵێکی ئاوی باران. گشت جلوبەرگم تەڕبوو. ڕامکردە سەر شەقامی سەرەکی نێوان شارۆچکەی سمێل و دهۆک، پیکابێکی تویۆتا هات ئاماژەم بۆ کرد. ڕاوەستا گوتی: سەیدا لە پێشێ جێ نینە، هەکە لە پشتی سیار دەبی کەرەمکە. ئەز ناچمە ناو سیکا دهوکێ. منیش لە ترسی کەسوکاری ئەو بابان کۆرانە. هەرچی کاکی فەلاح دەیگووت، دەمگووت: بلا نەمشکیلەیە، با لێرە ڕزگاربم !!

Reisebüro New Plan

ئاژانسی توریستی
NEW PLAN
ئێمە ئامادەی خزمەت کردنی هاوڵاتییانی کوردی عێراقین
کوردستان لە ڕێگای تارانەوە
ڤیزای ئێران لە ماوەی دوو هەفتەدا
خەڵات
لەگەڵ هەر بلیتێکی دووسەرەی تاران، مەودای خواردن لە شیکترین ڕێستوران لە تاران بە مۆزیکی زیندوو
بلیت بۆ سەرتاسەری جیهان
حەجی "عمرە"
Thomas-Mann Str, 24
53111 Bonn
Germany
Tel.: 0049 (228) 180 24 34
Fax: 0049 (228) 180 24 38
E.Mail: info@newplan-travel.de
www.newplan-travel.de
گەشتی توریستی بۆ سەرتاسەری جیهان
تاران لە٣٢٠ €وە

Alan-Food GmbH
Alan-Food
Döner
Kalîte Erzanî Servîs
Culux
Mirîsk Qîme
SERANSERÎ AVRUPA
Belcika
Tel.:0484 606 930
Almanya
Tel.: 0172 438 77 04

Tabloyek Picasso bi 18,6 milyon dolarî hat firotin

PK - Di mazata li muzeya Sotheby's de tabloya Picasso ya bi navê "Jinên ji Cezayîrê" bi 18,6 milyon dolar hat firotin, lê navê kesê ku kiriye nehat e_kerekirin.

Her weha di eynî mûzayedê de otoportreya Max Beckmann bi 16,8 milyon dolarî hat firotin.

Tabloya Picasso ya "Zarokê bi pîpo" sala bihurî bi 104 milyon dolarî hatibû firotin û hemû rekorên pîyasa resiman tevli hev kiribû.

Li Amedê kovara BÎR derket...

Amed - Kovara BÎR, di 21ê Adara 2005an de tev li rêza karwanê kovargerî û çapemeniya Kurdî bû. Kovara BÎR, demsalî ye, ango ji sê meha carekê tê weşandin. Birêvebiriya kovarê li Amedê tê kirin. Kovar, bi gelek nivîsên Kurdî û Tirkî li ser dîrok, ziman, çand û hunera Kurdî, bi 228 rûpel, wek kitêbek sitûr hatiye çap kirin. Xwediyê kovarê Turgut Ersoy e. Di redeqsiyona vê kovarê de Seîd Veroj, Remezan Alan û Roşen Lezgîn cîh girtine.

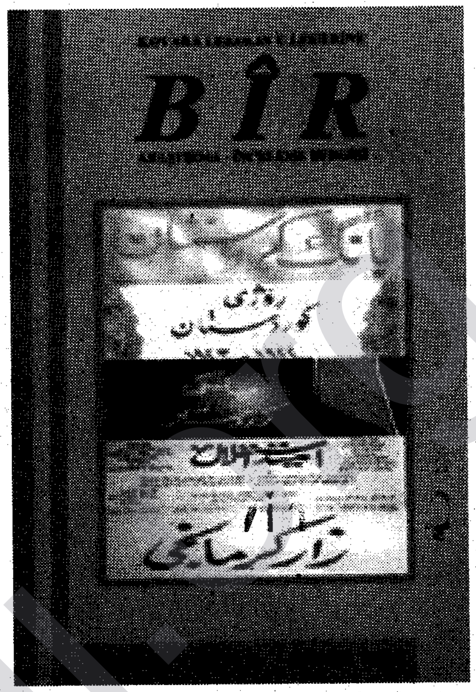

Di pêşgotina vê kovarê de Kovara BÎR weha hatiye danasîn; Kovara BÎRê, dixwaze bi lêgerîn û lêkolînên li ser ziman, dîrok û çanda Kurdî xwerûtî û alîyên ciyawaz ên çand û dîroka Kurd derxîne holê û rastiya wan a dîrokî û civakî pêşkêşî xwendavanan bike. Di vê derbarê de hiş û bîra we ya dîrokî-civakî teze bike, rastiya dîroka civaka Kurd û berhemên çanda wê li ber çavan raxîne û ji alîyên erînî û neyînî, ronî û tarî ve, bi bîra we bîne. Û ligel wê jî wê bersiva wan kesên mejîşêlûker bide ku bi navê „zanistiyetî" û „pêşverûyî", li miqabilê hemû hovîtî û bêperwayiya dagîrkeran, tevgera neteweî û civakiya Kurd bi „kevneşopî" û „neteweperestî (?)" tawanbar dikin. Di vê çarçovê de rêbaz û rêgezên me yên bingehîn ev in:

Kovara BÎR, bi çapkirina lêkolîn û lêgerînên li ser ziman, dîrok û çanda Kurdî her dixwaze bîra we ya dîrokî û civakî teze bike, bi berdewamî bibe hafiza we ya dîrokî û neteweyî. Ew miletên ku bîra wan a dîrokî û neteweyî bihêz nebe, bûyerên rabirdû yên dîrokî jibîr dikin, bêşik gelek bûyerên pêkhatî yên dîrokî ducar wê di ser wan de werin. Yanî şert û merc û dem bigore jî, wê dîroka wan dubare be. Ligel vê yên ku rabirdûya xwe jibîr bikin yan jî nizanibin, dahatûya wan jî nediyar dibe.

Pirtûkên Kurdî li hêviya xwendevanên Kurd in

Li Swîsreyê li Kantona Baselê, pirtûkxaneya bi navê „Jukibu Interkulturelle Bibliothek" ji bo pirtûkên Kurdî li xwendevanan digere.

Swîsre - Li Welatê çiya, gol û zimanan li Swîsreyê giringiyeke mezin ji bo entegrasyona biyaniyan tê dayîn û bi vê armancê di pirtûkxaneyên gelek bajaran de mirov rastî pirtûkên bi zimanên biyanî tê. Di demên dawî de, li hinek pirtûkxaneyan pirtûkên Kurdî jî tên dîtin. Li bajarê Basel pirtûkxaneya bi navê „Jukibu Interkulturelle Bibliothek" yek ji wan pirtûkxaneyaye ku pirtûkên Kurdî pêşkêş dike, lê xwendevan tune ne. Berpirsyarê beşê Kurdî yê pirtûkxaneyê Asurxan Özçelik, gazincan ji tunebûna xwendevanan dike û dibêje „gelê Kurd bi salan e ku li xerîbî û sirgûniyê dijî û li cîhanê yekemîn xelk e ku zimanê wî hatiye qedexe kirin. Pêwîste xelkekî wiha xwedî li zimanê xwe derkeve, lê belê pirtûkên bi zimanê Kurdî di refikên pirtûkxaneya me de ji ber tunebûna xwendevanan riziyan e".

Tê gotin ku tevayê kêmnetew û gelên biyanî tên ji pirtûkxaneyê, pirtûkên bi zimanê xwe yê zikmakî dibin, lê Kurd li şûna pirtûkên Kurdî, yên bi zimanê Tirkî û Almanî dixwînin.

PE: Mafê Qereçiyan binpê nekin

Avesta / Luxembûrg

Parlamentoya Ewrûpayê xwedî li Qereçiyan derket û biryar girt ku ji qereçiyan re mafên zêde bên naskirin.

Di biryara ku bi 497 dengan ve hat pejirandin de, tê gotin ku divê li dij binpêkirina mafên Qereçiyan bê rawestandin û helwest bê danîn ku Qereçî têkevin nav lihevhatina civatê. Ji aliyê din hat xwestin ku divê Qereçî di warê nûneriya siyasî de bêhtir bên temsîl kirin û xwediyê maf bin

Parlamentoya Ewrûpayê ji Tirkiyê, Hirwatîstanê û ji welatên Balkanan xwest ku Qereçiyan wek kêmnetew binasin û di vê derbarê de garantiyê bidin

Ev cara yekemîne

ji weşanxana Perî 4 pirtûken nû!

Hoşeng Broka

Ya ji sêvan û wêdetir

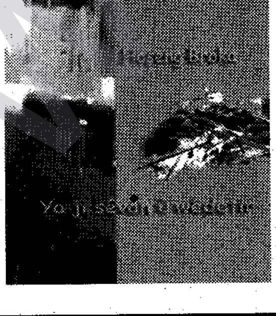

Edîb Polat

Şorbe û Fedî Xela û Xeyîdî

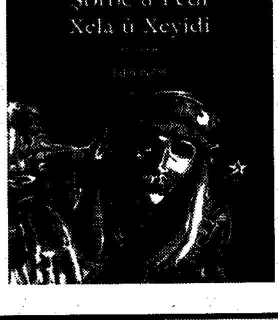

Cemîl Oğuz

Qurtek Evîn

Abbas Abbas

Ez û Şalul

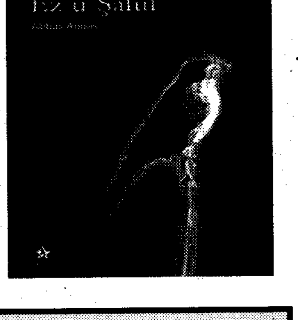

Weşanên Pêrî
Adres: Osman Ağa Mah. Söğütlü Çeşme Cad. Pavlonya Sok. No: 10/19 Kadıköy/ İSTANBUL.
Tel&Fax : 00 90 (216) 347 26 44
e- Mail : perikitap@nefel.com

Nivîskarê Îsraîlî xelata Goethe wergirt

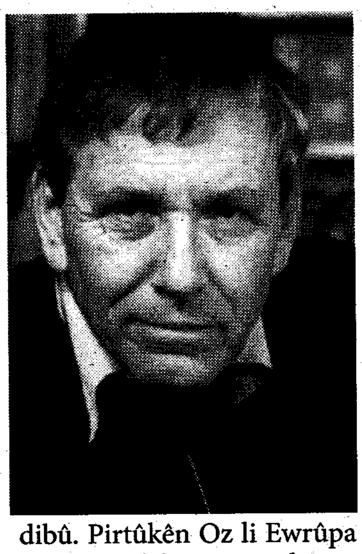

Xelata Goethe ya sala 2005an nivîskarê Îsraîlî Amos Oz wergirt.

Xelata Goethe ku li Almanya her sê salan carekê belav dibe û li Ewrûpayê giringtirîn xelata edebiyatê tê qebûl kirin. Amos Oz wê di 28ê Tebaxê de diyariyek 50 hezar Euro bistîne.

Nivîskar Amos Oz di sala 1992an de jî xelata aşitiyê ştendibû. Pirtûkên Oz li Ewrûpa û li derveyî Ewrûpayê wergerî gelek zimanan bûne.

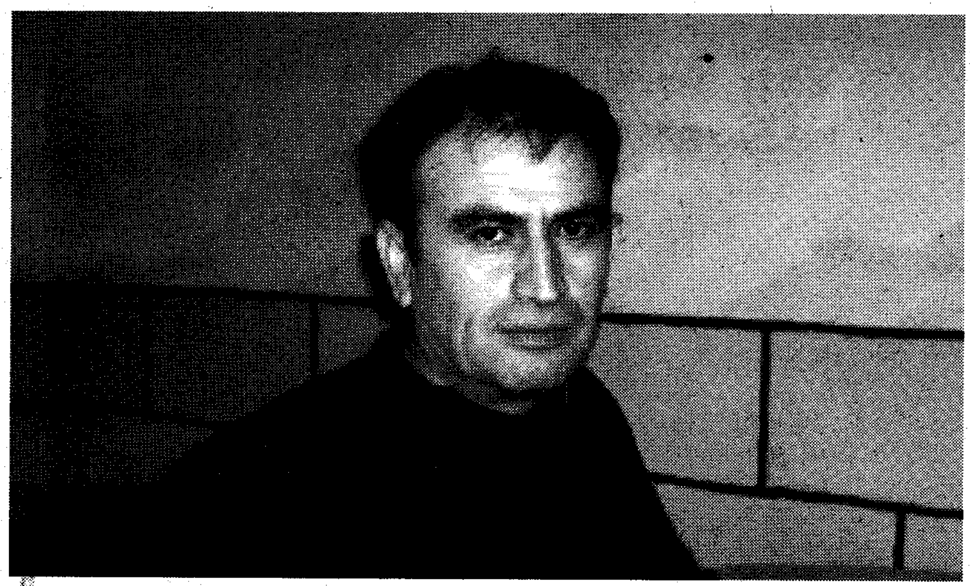

Nezîr Mele çîroknivîsekî kurd e ji Kurdistana Suriyê. Ev dora mehan e ku ew li Elmanyayê dijî. Ew di sala 1964ê de li bajarê Amûdê ji dayik bû û di sala 1987ê de dîploma endezyariya çandiniyê ji Zanîngeha Helebê wergirt. Mele di sala 1995ê de dest bi nivîsandina çîrokê kir. Du berhemên wî yên bi navên „Goristana Mezin“ û „Zayin“ (helbest) hene, ku herdu jî hîn nehatine çapkirin. Nezîr Mele demeke dirêj di kovara "Rojda" de xebitî û ji komek rojname, kovar û malperan re nivîsandiye. Di vê hevpeyvînê de, ew li ser jiyana li tarawgehê û herweha rewşa zimanê kurdî li Kurdistana Suriyê diaxive.

Çîroknivîs Nezîr Mele: "Li Ewropayê mirovên têkçûyî têne mezinkirin"

Peyama Kurd: ***Tu berî niha dûrî bajarê xwe ketiye?***

Nezîr Mele: Ez gelek caran dûrî Amûdê ketime, lê ev dûrbûna han xwedî taybetmendiyeke din e. Rewş hatiye guhertin. Berê, ez di çarçoveya Amûdê de dijiyam û ew tim ligel min bû. Wilo xuya dike ku rewşa li Elmanyayê wê bihêle ku mirov bajarê xwe ji bîr bike. Ez naxwazim bikevim wî warî, lê wilo dixuye ku rewşa li vê derê mirovan diguherîne.

Bandora vê rewşê li ser nivîsandinên te ji heye?

Ez bawer dikim wê çêbibe. Ji mirovan re cî gelekî giring e. Dema mirov ciyê xwe bi xwe radihêje, bingeha wî, ya ku wî zaroktî ta mezinahiya xwe tê de derbas kiriye, tim ligel wî dimîne. Lê dema tu ciyê xwe diguherînî, ew dibe xwedî bandor li ser tevaya jiyana te. Lê ez bawer im ku di vî temenê min î niha de, guhertinya cî wê nikaribe guhertineke mezin bi min re çêke, dibe ku ew bêtir di şêweyê nivîsandina min de ji min re bibe sûd.

Dema tu li welat bû, te di warê çanda kurdî de bi çi çavî li Ewropa dinerî?

Me digot ku ji bo yekî nivîskar dê li Ewropayê derfet pirtir bin. Lê xuya dike ku rewş berevajî wan dîtinan e. Istiqrara nefsî û kar û barên jiyanê li vê derê hinekî zortir in. Li vê derê, nivîskar piraniya demê bi xwe û jiyana xwe daketiye.

Ma li welat ne heman rewş bû?

Li welat mirov dikare bi tiştine pir piçûk bijî. Lê li vir, bîroqratiya dewletê û zagonên wê nabin alîkar. Tu tevaya roja xwe bi wan re winda dikî. Ev qerebalix û reklamên ku li her derê rastî mirovî tên, reklamên xwarin, cil, tirimbêl, mirovan.... dihêlin ku tim bala te tevlihev bibe û tiştên te ji hev bikevin. Ez bawer nakim ku tu yê bikaribî zû bi zû xwe di nav vê tevliheviyê de bibîne. Pir zor e ku tu li vir bikaribî nivîsandinê bikî.

Ev tê wê wateyê ku ji bo nivîskarekî kurd welatê wî ciyê afirandina wî ye?

Nivîskarê dagirtî û yê ku di warên xwe de xwe gihandibe qonaxekê, ku li vê derê ciyekî xweş bistîne û dûrî wê dexta jiyana rojane be, dibe ku bikaribe tiştên ku wî bi xwe re hilandibin, li vê derê bêtir bide. Lê ez bawer nakim ku di nav Kurdan de nivîskarekî wilo hebe.

Nivîskarên li welêt ji xwe re xewnan çêdikin ku derkevin derve û berhemine baş bidin..

Ev xewneke sexte ye. Nivîskarên li welat mirovên têkçûyî yên li derve dibînin, ku li Ewropa ji wan re hertişt amade ne, televizyon, rojname û malper, û çawa ew di van deveran de têne mezinkirin, îca ji yên li welat re werê ku divê ew hema rahêjin pênûsên xwe û derkevin derve, hertişt amade û hesan e. Li gorî ku min dîtiye, di nav Elmanan bi xwe de jî ciyê çand û hunerê ne zêde mezin e. Ew bêtir bi teknîkê û alavên ragihandina nûçeyên wê daketine.

Tu rewşa zimanê kurdî li Kurdistana Suriyê çawa dibînî?

Nivîsandina bi kurdî pêşketiye. Lê ne di wê asta ku li deverên din ên cîhanê nivîskar gihane wê de. Lê di demên dawî de di malan de pir kursên fêrkirina zimanê kurdî pêk tên. Ta bi keçan jî beşdarî van kursan dibin. Pirtûkên ku li wir derdikevin, çendîn belavkirina wan qels be jî, lê dîsa jî pak in.

Zimanê kurdî hîn di bin rehma zimanê erebî de dijî?

Zimanê erebî zimanê dibistanê ye, zimanê desthilatdariyê ye. Lê zimanê kurdî derbasî malan bûye. Dibe ku tu bi wî zimanî nikaribî sedî sed îfada xwe bike, lê tu dikarî wî bixwînî. Nivîskarên me bi xwe negihane wê radeyê ku bikaribin jiyana xwe ya rojane bi kurdî îfade bikin. Lê bingeh peyda bûye û rewş hêdî hêdî bi pêş ve diçe. Eger li Suriyê demoqratî pêk were, bingehên mamoste û dibistanên bo zimanê kurdî hene.

Hevpeyvîn: Sîrwan Hecî Berko – Berlîn
sirwan@amude.com

*** *** ***

Sê pirsên girtî

1. *Gazek, du gaz awir têra bejna te dikin?*
Gava min pêjna te kir, pasewanên Birca Belek ji min hatin xwar.
2. *Gurzek, du gurz ramûsan têra destên te dikin?*
Gava min dengê te bihîst, dergehên min kesk bûn û cama destê min hûr bû.
3. *Şevek, du şevên mijok têra vexwendina te dikin?*
Gava min bêhna te kir, ewrên min gurzên gulan li şeva te barandin

Nezîr Mele

Melîkiya Bihuştê

PK - Filîmê Ridley Scott yê bi navê Melîkiya Bihuştê di 6ê mehê de li sinemeyan derdikeve pêşiya temaşevanan. Pispor îdia dikin ku filîmê Scott jî wê wek Gladyator deng bide.

Mijara film, ji aliyê Selahadin Eyûbî hewldana ji nû ve bi dest xistina Qûdsê ye. Film di destpêkê de jiyana rahibên ku li kuçe û kolanên Awrûpa ji bo şer mirovan didin hev tîne pêşberî temaşevanan û ji wir jî derbasî atmosfera şerê Qûdsê dibe.

Rahibên Mesîhî gava bi peyvên, "Biçin Yerûselîmê, bi dînsizan re şer bikin, kuştina wan wê ji we re deriyê cinnetê veke" hewl didin ku şervanan teşwîqî şer bikin, di sehneyeke dî de Şervanên Mesîhî li wir ne kafirân lê kesên ku mîna wan ji xwedê bawer dikin û wek Mesihiyan dua dikin radixe ber çavên temaşevanan..

Scott propagandaya dînekî an yê din ji xwe re nekiriye kar. Ew her awayî hewl dide ku rûpelekî dîrokê bi şêweyeke bê teref pêşkêşî temaşevanên xwe bike. Ev taybetiye ku dihêle Scott di karê xwe de serkeftibe.

Filmê „Kîsel jî dikarin bifirin" li Elmanyayê

Filmê „Kîsel jî dikarin bifirin“ ê derhênerê kurd Behmen Qobadî dê ji 05.05.2005ê û pê ve di sînemayên Elmanyayê de bête nîşandan.

in folgenden Städten/Kinos ab 05.05.

Berlin, „FSK-Kino“
Segitzdamm 2
10969 Berlin
6142464

Berlin, „Hackesche Höfe“ Filmtheater
Rosenthaler Straße 40/41
10178 Berlin
30 87 25 10
30 87 25 12
grasshoff@hackesche-hoefe.org

Berlin ‚Neue Kant Kinos
Kantstr. 54
10627 Berlin
(030) 319986-6

Hamburg, „3001“
Schanzenstrasse 75(im Hof)
20357 Hamburg
040 / 437679

Köln, Filmpalette
Lübecker Str. 15
50668 Köln
0221/122 112

München, Inselkinos
Museumsinsel 1,
80538 München
089/21 12 52 00

Freiburg, Apollo im Friedrichsbau Lichtspiele
Kaiser-Joseph-Str. 268 - 270
D - 79098 Freiburg
0761 / 360 31
0761 / 360 32

Frankfurt am Main, Mal seh'n Kino
Adlerflychtstr. 6
60318 Frankfurt am Main
0 69/5 97 08 45 (ab 17:30 Uhr)

www.arsiv.amude.org

Bena hol Miçê! Bena hol

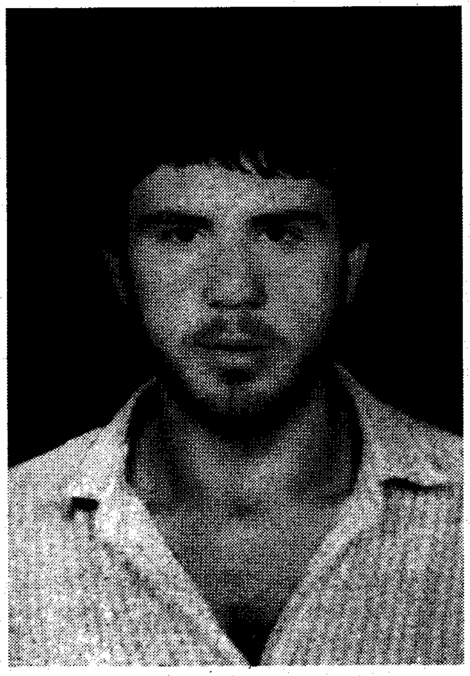

Mustafa Ayçîçek (1961 - 1987)

Azadiyê yîn dizdnayê
kulturê yîn talan biyayê
wuyayiş yin gewuxnayê
hezkeridiş yin daxnayê
sêr erdê xu d` nihesibnayê
gul welat ra
gul merdimun îr

Mahmut Arîf Ayçîçek

Rehmetî birayî mi şêhidî welat Mustafa Ayçîçek wueşê xo de tim - tim yew qalê xo vatîyên: **"Bena Hol"**. Ey her problem û her halo xirabî ra pê ca di vatîyên:"bena hol, bena hol" mereq mekiryên.

No slogan ey zaf manîdar ib, miyanî no slogan ey de hêvî, şayî û sabir estib.

Bîrayî mi semêd xelasiyê mîlet û welatî xo ya 1980 de bi gerîlla û vêciya serî koyanî welatî xo.

Ez û o 1984 de yew dewê Çolîg de ûmê piye het, ma yew bînan diy. Mîyanî yew aşm de ma hîrê gering ûmê yew ca, roja pêyin miyanî sohbetî ma de a qalê ey ûmê mi vîr.

Mi va: Miçê! (Ma û şarî Çolîg ey ra vatiyen Mîçê) yeno to vîr, to tim - tim ûmbazanî xo ra vatiyen **"bena hol"** tî hûmazi a qalê xo nê embazanî ra zi vûnî?

No vatê mi ra pê o huwiya û embazî ey ê gêrîlla ewniyayî yew bînan ra yew gering de huwiyayî. Mi ca di zûna hûma zi o ho na qalê xo vûno, bacê mi ra va:

Ma milletê Kurd 1925 ra nat zaf qehir ûnt, ma hûma zi bindestî, lakîn ma yew partî na rue, ma milletê xo hîşar kerd, wendê ma bî zaf, bo ma zi bî gerîlla. Ma semêd xelasiyê milletê xo veciyê serî koyanî Kurdistan, ma wazenî şer bik û ma no îşqalî Tirkan ra bixelis, yeqînib ewro ya pê hin zaf û zaf bena hol.

No sloganî ey mîyanî Çolig de zaf meşhûr ib, herkesî yew bînan ra no sloganî ey vatiyên, yanî hêvî û şayî bênatê xo de her dem kêrdiyên teze.

O verba neheqê vengdar û cehdkar (Mûcadeleci) ib
O hûmanist ib, insanan xo re heqaret nêkerdiyen
O yew îsano rindib, ey rindê û holê kerdiş ra zewq gûrêtiyen
O gîragirib (babayigit) cûmiyerdê ra tûm guretiyen
Ey welat û milletê xo ra zaf hes kêrdiyen.

Rehmetî birayî mi 5î aşmê Gulan 1987 de bajarî Amed de mintiqayî Pîran de semêd welatî xo ya şer kerd, xover da û no şer de bi sêhîdî welat. Badî mergî ey a partî ey hetûn 1999 şer kerd. Sibat 1999 de tepişyayisî serekî Partî ya pey na partî şerkerdişî xo ca verda.

Serekî partî duşmenî ver çuek şa erd, va:

Ez pueşmun a, mi xeta kerd, Mustafa Kemal zaf demokrat yew merdimib. Şex Seîd û piyerê serekî Kurdan ke verba hukmatî Tirk seredarito we, ajanî Îngîlîzan î.

Nê ser zaf embazî ey partî xo ra abiryay, embazî bîn ke mendê bî qetilkar embazanî xo; guênê birayanî xo sawit destanî xo ra. Înan ra zafîn zi welat û partî xo ra wûedar bî, partî ey siyasetî xo û namê xo bedelna; him zi di gerîng. Embazî ey ê zûnayê, aqil, qehraman û qabilyetkar telef bî, halet û ruhiye milletê ey xêripiya. Moral înan kot teşwuşe(karmaşa) no hal - hewal ra pê zi ez inkê raşta zaf meraq kena. Eg biray mi wueş bîn, no hal parti xo û siyaset partî xo ra se vatiyen.

Hal milletê xo ra û no telef biyayîşî embazanî xo ra pê hûnc qêdê vêrî vatiyên: **"Bena Hol"**

Tehmîn mi gore esla nêvatiyen, wîjdanî ey qowil nêkerdiyen.

Ez şima ra çend sebeban vajî:

O verba neheqê vengdar û cehdkar (Mûcadeleci) ib

O hûmanist ib, insanan xo re heqaret nêkerdiyen

O yew îsano rindib, ey rindê û holê kerdiş ra zewq gûrêtiyen

O gîragirib (babayigit) cûmiyerdê ra tûm guretiyen

Ey welat û milletê xo ra zaf hes kêrdiyen.

Herçî ra ver Şex Seîd amebî keye pîrîkanî ey, suez dabi Çolîgijan û Çolîgijan re suez girotib. Keyê Miçê ra zaf însan 1925 de şehîd bibî û bi seran surgun de mendibî. O bi hîkayetanî zulm hukmatî Tirk û qehremanê Yad Mehmûd Ebas bibi pîl.

No ehlaq û qereqterî ey a gore, gorê no şîreto ke o pê bibi pîl ,eceba ey hûnc semedî karanî partî û serekî xo ya vatiyen **"Bena Hol"**.

La ez nika vûna ma milletê Kurd gereka hêvi xo sey Miçê teze verd.

Ez o wext semedî ey eşkena vajî:

Bena hol Miçê! Bena hol

KONFERANS

Serê 80. de hereketa netewî ya Kurdîstan 1925

Dem: 8 Gulan 2005 sehet 13:00 de
Ca: Schildstr. 12- 19, Bremen
Qisêkerdox: Ebukat Osman Aydin
Amedekar: Komkar

Iraq de 19 mezelî komikî bîn vêciyay Orte

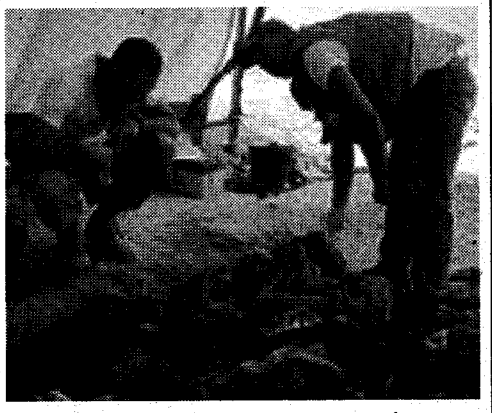

Suleymaniye- Gorî xebera televîzyonî Kurdsatê 1î Gulan Başûrî Iraq de 19 mezelî bîn vêciyayî orte.

Nê mezelî ke nêzdî bajarî Dîvaniye de ê, mehitî henzaran însana hê te de. Gorê eşkirakerdişî yew mesulî nê kesî ke ameyî kiştiş Kurd û Şîî yî. No merdim yew dezgehe ke gêreno mezelan, no dezgeh de mesul o.

Hancî cigêrayoxanî Amerîkayijan nêzdî bajarî Semawe de yew mezel vet orte. Înan no mezel re 113 ceset vet, înan re xercî 5 kesan ê bîn cînî û qicî. Ê tehmîn kenî ke no mezel de 1550 mehît esto. Nê Kurdî serranî 1980 de ameyî kiştiş.

Kurdistana Azad de karî awankerdişî rûmenî

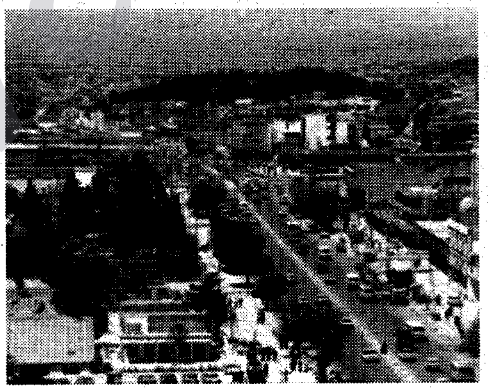

Suleymaniye

20î Nîsan de bingehî Kampusî zaningehî Suleymaniye yo newe erziya. Merasîmê bingeh eştiş de serek wezîr Omer Fettah, wezirî perwerdeyî Exter Necmeddin, rektorî zaningeh, tayê wezîran û wendoxan ca girot.

Hanc Suleymaniye de viraştişî rayeran ho rûmeno. Yew per ra rayerî zerrê bajar bi nameyî Seyîd Kaban beno çut şerît, per bîn ra rayerî salîm zi asfalt beno.

Xaneqîn

Xaneqîn de çarçevê bernameyî vîrardişî şehîdanî Şahînî Sûr de semedî ker û lalan a yew navend viraziya. Şahînî Sûr (Kizil Şahînler) verba rajimî Baas şer kerdib. No qisim girêdayî navendî kultru û hûnerî Selam o.

Derbendîxan

Derbendixan de bi ardimî welatîyan û hukmat bi nameyî Seîd Kaki yew mekteb viraziya. Seîd Kakî viraştişî no mekteb de ardim kerd , o rid re ey namê xo na mektêba. Merasîmê akerdişî mekteb de cagirotê wezîrî perwerdeyî Omer Heme Salih û tayê burokratan ca girot.Navendê kultur û xortan ê Derbendîxan re xortan zi muzîk û govend peşkeşî memanan kerd.

Kueli û Şit

Selim Çürükkaya

Nameyî dewê ma ya vêrîn Tunst ib. Ez ûca de ûmeya dinya. Neta ez biya hot serre, mi bê Zazakî yewna ziwan nêzûnayn.

1960 de ez şiya mekteb, malim ma Qeyserî ra bi. Nameyî ey „Ali Vural" ib. Ey nêverdayn ma mekteb de Zazakî qisê bikeri.

Wext ke binî cemî şan, ey ma ra vatiyen:

Şima hê şinî keye, pê dadî û babî xo ya Tirkî qisê bikeriyen.

Bo ez şew yena bin pencera de, şima gueştarî kena.

Eg şima Zazaki qisêbikerî, ez şima kuena.

Ma zi piyerin yew fek ra vatiyen:

Emredersin ögretmenim (Ti emir kenî malim) û ma şinî keyanî xo.

Roja bîn, binî siba, ma ûmenî mekteb. Malim wext ke ûmenî sinif, ma wariştiyenî pay.

Malim nameyî çend kesan wuendiyen û vatiyen:

Biyêreni îtiya!

Ma şinî û verî ey de bînî riyez, malim yew kueli girotiyen û vatiyen:

Destanî xo akiriyen!

Ma destî xo kêrdiyen a, ey pê kueli deyn zerrê destanî ma re. Ma bermayn, lakîn o qêrayn.

Ma zuir kerdiyen, ma vatiyen:

Ma Zazakî qisê nêkerd.

Ey vatiyen:

Nê! şima Zazakî qisê kerd

Destî ma bînî sûr, bînî sey guîn. Çimanî ma ra hesir ûmenî war.

Ûca ra pey ma eştiyenî yew wade yo tarî. Ey no qêde ma Tirkî musnay, pê kuelî ma kerdî yêsîr.

Nika zi hukmatî Tirkan vûno ke ma şit dûnî qicanî şima.

Înan hewtay ser pê kuelîyan qicî hewt serey kuay, la nêşkayî ma û qicanî ma Tirk kirî.

Ê nika zi vûnî: Ma pê şit qicanî hîrê seran kênî Tirk

Axxx, Ez se bikerî, nika zi ma kotî bênatê şit û kuelîyan.

Ma erd xo ser nûna muhtac bî.

Nika zi ê wazenî pê şit ma Tirk bikerî.

Eg ma şit înan nêwerd, ê kueliyî xo mucnenî ma.

Alaqa:
seyidxan@peyama-kurd.com

www.arsivakurd.org

Ma semedî qetlîmaî Dersim 38î re Dewleta Tirkiye re dewacî yî

Ma kesî ke cêr imza xo eşta, semedî no zulm û qetlîam ke amewo serê merdimanî û miletê ma, dewleta Tirkiye (C.T) ra dewacîme. Ma bi xo zi hama nêwkayî tesirî no qwahşetî xo ser re berzime, ma no wahşetî xo vîra nêkenî.

Yew komê Dersimijan raya peroyi re eşkira kerd ke ê semedî qetlîamî Dersim 38 wazenî Dewleta Tirkiya bidî mehkima. Înan înternet de yew nuşte kerd vila. Ê ita de bi kilmkî vinayê xo ina ûnî ziwan:

„Seba ke Mılliyetçiyê Tırk cor ra heta cêr yew milliyetê Tırk biyarî meydan, înan miletî împaratoriya Osmanî ke Tirk û misilman niyî, verba înan dest ci kampanyayê binate ra wedartişî kerd. Hukmatî Îttıhad – Terakî ke kar sero bi, Herbê Dinya o Verên de xo rê firsend û mane dî ke Arminiyan werte ra wedaro. Înan bi se hazaran Arminî, Heleni (Urumi) û Asurî qır kerdî, bi se hazaran ra zi menfî (surgun) kerdî.

Herbê Dinya ê Verêni ra pey ke dewleta Osmanî rijiyay, yew firend pêda bi, Kemalistan Dewleta Cumhuriyetê Tırkiya na rue.

Serranî 1937-38 de Hukmatî Tırki qetlîmamî tertîb kerd. Qirbanî mılliyetçiyanê Tırkan na ray Dersimij biy. No qırkerdişî de dew bi dew 40 heta 70 henzar Dêrsimijî kişiyayî, henzaran ra zi surgun kerdî. Qetlîma û surgunî 38î yew weqato tek yan zi qeza niyo; D.T gamî xo bi zanaye eştî ke verî re planî xo yew bi yew vıraştî. Şarî Dêrsimo ke Tırkan ra ciya yew mileta, hem verba ci yew pak kerdişî etnîkî viraziya hem zi dewamî qır-kerdişî Qızılbaşan ê dewrê Osmaniyan re bi.

Şahîdê no qetlîamî hona weşî, pilani Dêrsimijan domananî xo re qismê na felaket qisê kerda, cayê ke şar qefle-qefle ardî pêser, qır kerd; şarî Dêrsim nê cayan zûno.

Ma kesî ke cêr imza xo eşta, semedî no zulm û qetlîam ke amewo serê merdimanî û miletê ma, dewleta Tirkiye (C.T) ra dewacîme.Ma bi xo zi hama nêwkayî tesirî no qwahşetî xo ser re berzime, ma no wahşetî xo vîra nêkenî.

Ma wazenime ke qetlîamî Dêrsim 38î bidiyo mehkeme, kam ke no cihet de gamanê xo berzo, ma paşt danîme ci.“

Tirkiye de 2 fîlmî Kurdî kotî vîzyon

Îstanbul - Filmê rejîsorî Kurd Bahman Ghobadi „ Kesê zi eşkenî firdî“ 6î Gulan de Îstanbul de sinemayan de yena ramiyecnayiş. Filma „ Kesê zi eşkenî firdî“ Kurdistana Azad de ûnciyaya û heta nika zaf festîvalanî enternasyonal de xelatî girot. Na film Tirkiye de şîrketa Pî Fîlm kena vila.

Hancî filmê rejîsorî Kurd Hiner Saleem „Vodka Lemon“ zi 13ê Gulan de sînemayanî Îstanbul de kuena vîzyon. Filma „Vodka Lemon“ Ermenîstan de ûnciyaya û zaf festîvalanî enternasyonal de xeletî girot. Na film zi Tirkiye de Navendî kultur ê Beşiktaş (BKM) kena vila

Kuek û Asalet

Îrfan Kaya

Wext verî di yo axa dewê xwi di ciwiyeno. Axa Astuarûn ra zaf hes keno.

Kar- gurê ey pê Astuarûna cirît eştişo. Dewê yi de yo pîr esta. Lacî pîr zi Astuarûn ra zaf hes keno.

Yo ruec lacî pîr pê astuare xwi ya Axay di kueno behs. Astuarê lacî pîr ê Axay viyerena.

Axa zaf hers beno û qehriyeno, wi vûno:

Senî beno ki astuarê lacî pîr ê mi viyerena. Ez gereka yo astuar vînî ki çew yi niviyero.

Wi şino heti Amed di beno meyman sobîna yo axay. 3 ruecî meymanê yi ser ra viyerenî, axa pers keno :

Ya merdim edet ma gore yo merdim 3 ruecî yi qediyay se ma hacê yi pers keni.

Hacê tu çiya? Eg tu merdim kişto, ma heqî guên bidi?

Tu cînî remnawa, ma qalin tu bidi?

Ti îdarê xwi ra sistî, ma rizq tu ê zimistun bidi?

Axa vûnû:

Nîye inî hirî hemi zi nîy. Hacê mi yo Astuar a. Ez geyrena yo Astuar a zaf rind.

No axa vûnû:

Hirî haranî astuarun ra ez tu çarnena, kom yo astuar ki tu destî xwi da pirye, ez eyay duna tu.

Axa meyman xwi beno harun ra çarneno. Yo astuar kuena çim axay vera, wi vûnû:

Ez ina Astuar wazena.

La wi hûnc pers keno:

Dadî û babî yay senîn bî?

Axa wo bîn vûno :

Babî yay kehîl, dadî yay zi rehwûn bî. La yo oce ina astuar esta, dadî yay merd, ma şeş aşm pê şit yo madaga kerd wîye.

Axa vûno :

Tiway niben ez qowil kena.

Wi nişeno astuar xwi, kueno rahar yeno verî yo çêm. Astuar waxtig verî awk de bena sist, kuena miyon awk, sey madag asnaw kena.

Axa vengî xwi nikeno, yeno dewê xwi, yo ruec vindeno, fikiryeno, xwi bi xwi vûnû :

Ez gereka yo çare xwi ri vînî.

Wi cînî xwi ra vûno :

Fatê ti ha mi verdayi, bûn çarê sarê xwi ra.

Axa dew ra kueno teber şino bacar, wi hin nîno dew.

Yo mude ra pey cînî axay dew ra kuena sobîna yo merdim dima û remena. Dewicî xeber erşawenî, vûnî :

Cînî tu marê ya remaya.

Axa vûno :

Mi cînî xwi verdabî, Fat cînî mi niya.

Dewicî qowil nikenî, vûnî:

Ti gereka şahadûn xwi ramocnî ki ma tu ra inon bikeri.

Axa tepiya yeno dew, vûno:

Gelê Dewicûn mi Fat verdabi, şahad mi zi filûnkesî. Sebeb ki mi Fat verdaya inowo; "waxt verid pirikê Fat zi mare ra remabî. Ez Fat ra tersaya, mi tim vatin nêbo yo ruec Fat zi sey pirikê xwi yew gurêwo xelet bikero. O semed ra mi Fat verdabî. Say mûnena say ra bena sûr. Mi fam kerd ki kuek zaf muhîm o.

Êra tepiya ez gurewo xelet nikeno û verba gurûnî xeletan vêciyena.

Kurdistana Rojhilat de mayînî ganî Kurdan genî

Heftekû viyert mintiqayanî Merîwan û Banê ke bajarî sinorî, mayin (bomba) teqay û bî sebebî merdişî 2 kesan.

Kurdistan - Heftekû viyert mintiqayanî Merîwan û Banê ke bajarî sinorî, mayin teqay û bî sebebî merdişî 2 kesan.

Înan re yew Rehîm Rehmanî yo ke emir ey 72 serî yo. O dewa girêdayî Meriwan Asinawa ra wo. Ey wext ke gurê kalûn û kulbe kerdiyen, pay nawo mayin ser, mayin teqaya û o merdo. Hanc dewa girêdayî banê Hawzare re yew xort ke namê ey Rehîm Yosfî yo pay nawo mayin ser. Rehîm Yosfî şune bi , ey wext ke pesî xo berdo nezdî qereqol, û ca de raşt myin yeno û bi teqayişî mayina mireno.

www.arsivakurd.org

درێژەی ڕۆشنبیر و دەسەڵات

دەسەڵاتێکی هێندە کاریگەریان هەیە، دەسەڵات و دراوداران ئێرەیی پێ دەبەن. ئەم و ئەو لە ڕێی دەسەڵاتەوە دەبنە خاوەنی سامان و ئەگەر خاوەنی سامانیش بن، دەسەڵات پەیدا دەکەن. دەسەڵات و سامان، دوو ڕووخساری یەک دراون. ئەگەر ڕۆشنبیر بە دراو بچوێنن، ئەوا دوو ڕووخسارەکەی ئەو، بریتین لە مەعریفە و بوێری. ڕۆشنبیر بە زمانێکی باڵا بانگ دەدات، ئاخر بە زمانێکی ڕووت و ڕەجاڵ، ژیان دەوڵەمەند ناکرێت، ئاخر فیکری ڕەخنەگرانە، پێویستی بە زمانێکی جوانە.

هەنریک هاینە گوتوویەتی: " لە هەر جێیەک کتێب بسووتێنرێت، ئینسانیش دەسووتێنرێت". هیتلەر سەرەتا کتێبی سووتاند و دواتر کەوتە سووتاندنی ئینسان. سەرەتا کولتووری ئەڵمانیای لە کتێبی (زیانبەخش و نامۆ) پاکژ کردەوە، دواتر بۆ خاوێنڕاگرتنی خوێنی ئەڵمان، کەوتە سووتاندنی جوولەکە و قەرەج. هیتلەر کتێبی هەموو ئەوانەی سووتاند کە شیاوی ئەوە بوون و ئەوەن، ئەڵمانیا شانازییان پێوە بکات، هەر لە کتێبەکانی مارکس، هاینە و تۆماس مانەوە تا ئەوانی ڕێمارک، برێخت و تۆخۆلسکی. سەددام حسێن کتێبی نەدەسووتاند، داهێنەرانی وڵاتبەدەر دەکرد و مافی هاوڵاتیبوونی لێ دەسەندنەوە. هەموو ئەو شاعیر و نووسەرانەی شیاوی ئەوە بوون، عێراق شانازییان پێوە بکات، لە کۆماری بەعسدا جێیان نەدەبووەوە. کۆماری بەعس لە (وڵاتێکی دوو قات دەچوو، قاتی ژێرەوەی کۆقەبر و قاتی سەرەوەی زیندان بوو.) ئەو نووسەرانەشی لە چنگی بەعس قوتار ببوون و هەڵاتبوون، چونکە داوی پێوەندییان بە خوێنەرانیانەوە پسابوو، گوڵی بەهرە و توانایان، لە تاراوگە سیس هەڵگەڕا، ئاخر ئاو چەند پێویستە بۆ ماسی، خوێنەریش هێندە بۆ نووسەر پێویستە.

دەسەڵاتداری تاریکبیر، تەنیا ئەوانە بە ڕۆشنبیر دەزانێت کە زورنای بۆ لێ دەدەن، هەر کەس وەک ئەو بیر نەکاتەوە، بە نەزان و تەنانەت بە ناپاکیشی نێوزەد دەکات. لە ڕوانگەی دەسەڵاتی تاریکبیرەوە، ئەگەر کۆلکە نووسەرێک وابەستەی دەسەڵات بێت، هەم خاوەنی مەعریفەیە و هەم نیشتیمانپەروەریشە، وەلێ ئەگەر نووسەرێکی مەزن سەربەخۆ بێت، هەم نەزانە و هەم ناپاکیشە. لای ئەو نووسەری یاخیبوو، جاهیلە و ناپاک، نووسەری کەوی، زانایە و دڵسۆز. ئەگەر دەسەڵاتدار، خۆی بە دەمڕاستی ئیسلام بزانێت، ئەوا نووسەری یاخیبوو، جاهیلە، ناپاکە و کافریش، وەلێ نووسەری وابەستە زانایە، دڵسۆزە و موسڵمانیش. دەسەڵاتدارێک بڕوای بە جیاوازی، فرەدەنگی و دەستاودەستکردنی دەسەڵات هەبێت، نە پێویستی بە کۆنترۆڵکردنی ڕۆشنبیریی دەبێت و نە هەوڵی کەویکردنی ڕۆشنبیران دەدات. ئەوانەی دژی هیچ تاوانێکی دەسەڵات، دەنگ هەڵنابڕن، دەشێت چیرۆکنووس یان شاعیر بن، وەلێ ڕۆشنبیر نین. ئەوی خوازیار بێت بە ڕۆشنبیر بمێنێتەوە، دەستکەوت و پۆست لە خشتەی نابەن. نیازی دەسەڵات ڕوونە، بە مەبەستی کەویکردن، پۆست و دەستکەوت پێشکەشی ڕۆشنبیر دەکات. دەسەڵات دەخوازێت، پێوەندی لەگەڵ ڕۆشنبیردا، وەک پێوەندی نێوان دەنگ و دەنگدانەوە وابێت، ڕۆشنبیر ئەوە بڵێت، کە دەسەڵات دەیخوازێت. کە دەسەڵات ڕۆشنبیرانی کەوی کرد، ڕۆشنبیری هەرەس دەهێنێت، ئاخر ڕۆشنبیر کە کەوی کرا، دەنگی خۆی بزر دەکات، دەنگی دەبێتە زایەڵەی دەنگی دەسەڵات و ڕۆشنبیرییەکی تێکشکاو بەرهەم دەهێنێت. ڕۆشنبیر با وابەستەش نەبێت، ئەگەر بێدەنگیی هەڵبژارد، بەشداری لە بەرهەمهێنانی ڕۆشنبیرییەکی تێکشکاودا دەکات. ڕۆشنبیر دوور لە دەسەڵات و بە شێوەیەکی سەربەخۆ، ڕەخنە دەگرێت و لە بەرانبەر پرۆژەی دەسەڵاتیدا، پرۆژەی خۆی پێیە، لە بەرانبەر پرۆژەی کۆنە پارێزاندا، پرۆژەیەکی ڕادیکاڵی پێیە، بەرانبەر پرۆژەی دەوڵەمەندان، پرۆژەیەکی پێیە داکۆکی لە خواستی هەژاران دەکات، لە بەرانبەر پرۆژەی پاشکۆیەتی بۆ عێراقدا، پرۆژەی سەربەخۆیی کوردستانی پێیە، لە بەرانبەر پرۆژەی بەستنەوەی دەوڵەت بە ئایینەوە، پرۆژەی قوتارکردنی دەوڵەت لە ئایینی پێیە. ئەندریە مالرۆ ئەو ساڵانەی کە وەزیری ڕۆشنبیری بوو، کە بەشێک بوو لە دەسەڵات، هەم (وەزیر) و هەم (ڕۆشنبیر)یش بوو، ئەدی بۆچی دەڵێن: ڕۆشنبیر شەکرە، هەر کە لە پەرداخەئاوی دەسەڵات نزیک بووەوە، تێیدا دەتوێتەوە؟ ئاخر ئەوی بە مالرۆ کرا، ناڵێم مەحاڵە، بەڵام ئەستەمە بە ڕۆشنبیرێکی دیکە بکرێت. ڕۆشنبیر کەسێکە هەست بە نامۆیی دەکات و هەرگیز لەگەڵ ئەو کۆمەڵگەیەدا کە تێیدا دەژی، ناگونجێت و هەمیشە خەو بە کۆمەڵگەیەکی جوانترەوە دەبینێت.

هەیە لاقێکی لە مزگەوت و لاقەکەی دیکەی لە مەیخانەدایە، بەشێکی گرنگ لە خۆ بە ڕۆشنبیرزانانی کوردیش، پێیەکیان لای دەسەڵاتە و پێیەکەی تریان لە سەنگەری دژایەتیکردنی دەسەڵاتدایە. یان بە گوتار لایەنی کولتووری ئەورووپا دەگرن، کەچی وەک خێڵەکییەک ڕەوتار دەکەن، دروست وەک لە قورئاندا هاتووە، ڕەوتاریان لەگەڵ گوتاریاندا ناکۆکە، شتێک دەڵێن و شتێکی دیکە دەکەن.(١) بەشێکی باش لە ڕێبەرانی حیزبە کوردییەکان، تا بەعس هەرەسی نەهێنابوو، هەمان تاکتیکیان پیادە دەکرد، بە ئاشکرا شۆڕشگێڕ بوون و بە نهێنی دەستیان لەگەڵ دوژمندا تێکەڵ کردبوو. ئەو ڕۆشنبیرانەشی لە تاراوگە گیرساونەتەوە، هەست بە نەبوونی ڕەگوڕیشە دەکەن، ئاخر وەک زێدی خۆیان لە کیس چووە، نیشتمانێکی دیکەیان نەبینیوەتەوە، بۆیە وێڕای لە خۆ بێگانەبوون، وێڕای غەریبیی کولتووری، دەروونی و فیکری، نامۆییەکی دیکەش، کە نامۆیی جێگەیی، یان دوورەوڵاتییە، چنگی لە ڕۆحیان گیر کردووە.

لەم دنیایەدا غەریبم
غەریبم و غەریبی دەردێکی سەختە
من لە خودی خۆم غەریبم
غەریبم و بۆ زێدی خۆم
هەموو دنیام تەی کرد و ئەمدۆزییەوە،
غەریبم و دنیا گەڕام بەڵام تووشی کەسێک نەهاتم بمناسێت.(٢)

فارابی دەڵێت: (ئەوی لەنێو خودی خۆیدا بێت، خاوەنی خودی خۆیەتی، ئەوی لەنێو ئامێرێکدا بێت، خودی هی خۆی نییە، هی کەسانێکی دیکەیە.) حیزب ئامێرە، ئەوی لەنێو حیزبدا بێت، خودی خۆی لە کیس دەچێت و لە خۆی نامۆ دەبێت. ئینسان پێش ئەوەی سەر بە خێزانێک، خێڵێک، حیزبێک، دەسەڵاتێک، ئایینێک یان وڵاتێک بێت، پێویستە سەر بە خودی خۆی بێت. نەففەری دەڵێت: (ئەگەر تایبەت وەک تایبەت ڕەوتار نەکات، دەفەوتێت.) دەبێت ڕۆشنبیر کە کەسێکی تایبەتە، هەمیشە ئەو مۆچیارییەی نەففەری ڕەچاو بکات، ئەگەر نا تایبەتبوون لەدەست دەدات و دەبێت بە یەکێک لە عەوام. گەییشتن بە پلە و پایەیەکی کۆمەڵایەتیی بڵند، بێ ئەوەی شکۆمەندی خۆت لەدەست بدەیت، ئەستەمە، ئاخر بۆ ئەوەی لە ڕووی کۆمەڵایەتییەوە، سەر لە هەور بسویت، دەبێت داوێنت لە زەلکاودا بێت، دەبێت ناپاکیی لە هەموو ئەو بەها بەرز و جوانانە بکەیت کە ساڵانێک داکۆکیت لێ دەکردن، ئاخر بۆ ئەوەی سامان ببەیتەوە دەبێت ویژدان بدۆڕێنیت.

ڕۆشنبیر کە ڕەخنە لە واقیع دەگرێت، ڕاستەوخۆ بە گژ دەسەڵاتدا دەچێتەوە، ئاخر فۆکۆ گوتەنی: (ئەوە ڕۆشنبیرە کە ڕەخنە لە واقیع دەگرێت.) لە هەر کوێیەک چەوساندنەوە هەبێت، بەرەنگاربوونەوەش دەبێت، یان وەک فۆکۆ دەبێژێت: (لە هەر جێیەک دەسەڵات هەبێت، بەرەنگاربوونەوەش دەبێت.) بۆیە چیرۆکی ململانێی نێوان دەسەڵات و ڕۆشنبیر، ئەگەر ڕۆشنبیر مل بۆ دەسەڵات کەچ ناکات، چیرۆکێکە بێ کۆتایی، ئاخر وەک چۆن مێژوو بریتییە لە ململانێی نێوان چینەکان، مێژووی ڕۆشنبیریش، بریتییە لەو شەڕانەی لەگەڵ دەسەڵاتدا دەیانکات.

من ئەوەندە هۆگری تۆم
گەر تەمەن قەرز کرابا
عومرێکی دیم قەرز دەکرد
ئەویشم هەر
لەگەڵ تۆدا بەسەر دەبرد
ئەی وشەی ناسک و ئازا!

(١) یقولون ما لا یفعلون.
(٢) جوبران خەلیل جوبران.

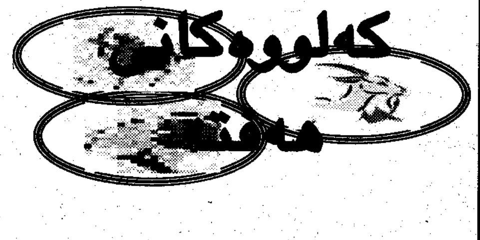

کاوڕ ٣.٢١ تا ٤.٢٠

هەوڵ بدە لەم ماوەیەدا کاتێک بۆ خۆت تەرخان بکەیت و باشترە گەشت بکەیت و هەوڵیش بدە باش بخەویت، لە بواری سۆزداریدا هەواڵی خۆش بە ڕێگەوەیە.

گا ٤.٢١ تا ٥.٢٠

ئەگەری ئەوە هەیە لەم ماوەیەدا بە هۆی کەسێکەوە کەسایەتییەک بناسیتەوە کە خاوەنی کۆمەڵێک پرۆژەی گرنگە، سوودی لەم دەرفەتە وەربگرە.

دوانە (جمک) ٥.٢١ تا ٦.٢١

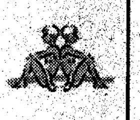

پەیوەندییەکانتان بە هاوسەرەکانتانەوە بەرەو باشتر دەڕوات، لەوانەیە لەماوەی داهاتوودا قازانجێکی باش بکەیت.

قرژاڵ ٦.٢٢ تا ٧.٢٢

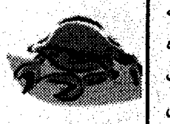

چالاکییەکی نائاساییت دەبێت لە زۆر بواردا کە ورەت بەرز دەکاتەوە، هەست بە بەختەوەری و ڕازیبوون دەکەیت لە ژیانتدا.

شێر ٧.٢٣ تا ٨.٢٢

گۆڕانکاری تازە ڕوودەدات لە بواری کاردا بەڵام ئەم جارەیان بەرەو باشترە، لەم نزیکانە هەڵوێستێک وەردەگریت و سوور دەبیت لەسەری و لە بەرژەوەندی خۆتدایە.

فەریک ٨.٢٣ تا ٩.٢٢

کاتێکی خۆش لەگەڵ خێزانەکەتدا دەبەیتە سەر و هەواڵی خۆشت پێ دەگات بەم نزیکانە، کات ڕەخساوە بۆ گەشت کردن لەگەڵ هاوسەرەکاتاندا.

تەرازو ٩.٢٣ تا ١٠.٢٢

کەسایەتی تۆ زۆر سادە و ساکارە و هیچ جۆرە ئاڵۆزییەکت تێدا نییە، هەر بۆیە دەوروبەر زۆر متمانەت پێ دەکەن.

دوو پشک ١٠.٢٣ تا ١١.٢١

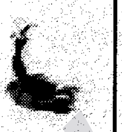

تۆ زۆر هێمن و لەسەر خۆیت ئەگەر هەل و مەرجی دەوروبەرەکەت ئاسایی بێت، بەڵام هەندێ جار دۆ و دۆشاو تێکەڵ دەکەیت. ئاگات لە خۆت بێت.

کەوان ١١.٢٢ تا ١٢.٢١

میهرەبانی تۆ لە ڕادە بەدەرە و ئەمەش لە زۆر کاتدا باش نییە چونکە کەسانێک هەن سوودی خراپی لێ وەردەگرن. هەوڵی کۆنترۆڵکردنی هەست و سۆزت بدە.

گیسک ١٢.٢٢ تا ١.١٩

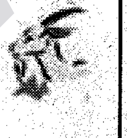

هەمیشە بەدوای گونجاو و ئەوەی کە بۆت دەلوێت، دەگەڕێیت، ئەم ماوەیە بۆ ژیانی خێزانیت یەکجار باش و بەسوودە.

سەتڵ ١.٢٠ تا ٢.١٨

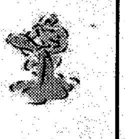

دەتوانیت لە زۆر بواری فیکریدا لێهاتووبیت، زۆر حەز لە ناوەندێک دەکەیت کە بایەخێکی تایبەتیت پێ بدەن، ئەو کارە بە توانای خۆت دەتوانیت بیهێنیتە ئاراوە.

نەهەنگ ٢.١٩ تا ٣.٢٠

زۆر بە خێرایی ئاگات دەبێت لەوەی کە لە دەوروبەرەکەتدا ڕوودەدات و هەر بەو هۆیەشەوە کەلک لە هەندێک هەل وەردەگریت.

درێژەی دیداری هەڵکەوت زاهیر لەگەڵ ......

دڵدا نییە، هەرچی لە دڵمدابووە وەک حەز و ئاوات هەمووی هاتووەتە دی و شتێکی ئەوتۆم نەماوە بیڵێم.

هەڵکەوت: ئەو بەرنامانەی کە پێشکەشت کردوون لە ڕابردو و تا ئێستا؟

وەڵام: کاتێ هاتمە هەندەران، بە ڕاستی بە هیوای ئەوە نەبووم کە ڕۆژێک لە ڕۆژان بتوانم بەرنامە پێشکەش بکەم. بیری ئەوەم نەدەکردەوە کە کەناڵێکی ئاسمانی کوردی بێتە ئاراوە و بچمە ئەوێ، کەچی ساڵی ١٩٩٥-١٩٩٦ میدیا تیڤی کرایەوە. لە سەر داوا و هاندانی هونەرمەندانی خۆشەویستی گەلەکەمان کاک ناسری ڕەزازی و خاتو مەرزیەی فەریقی بەرنامەیەکی هونەریم بە ناوی "دیداری ئازیزان" دانا و ماوەیەکی زۆر توانیم ئەم بەرنامەیە درێژە پێبدەم، تا ڕادەیەکیش خەڵکی کورد ڕازی بکەم. دوای گەڕانەوەم لە حەج بەرنامەیەکی دیکەم دەستپێکرد بە ناوی "ڕۆژباش کوردستان" کە ئەویش بەش بە حاڵی خۆی تا ڕادەیەک سەرکەوتنی بەدەستهێنا، پاش ١٥ بەرنامە تووشی نەخۆشییەکی سەخت و گران هاتم ئیتر بۆ ماوەی ٤ ساڵ لە هەموو ئیش وکارێکی هونەری و تەلەفزیۆنی دابڕام تاکو مانگی ١١ی ساڵی ٢٠٠٤، جارێکی دیکە لەسەر داوای خەڵک گەڕامەوە و پرۆگرامێکی دیکە بە ناوی "دیدار"م دەستپێکردەوە، ئێستاش تا ئەو کاتە هەر بەردەوام و ئیتر نازانم ئەنجامی کارەکانم بە کوێ دەگەن. بابزانین داهاتوومان چی دەبێ...!!!.

هەڵکەوت: دوا وتەت بۆ پەیامی کورد؟

وەڵام: هیوادارم کە پەیامی کورد و هەموو بڵاوکراوەکانی تر بتوانن خزمەتی ئەو گەلە دڵ پڕ لە خوێنە بکەن و ببنە سێبەرێکی پڕ لە فێنکایی دڵان، کورد بە گشتی لەبەر سایەی بحەسێتەوە و لە جاران زیاتر هەوڵ بدەن کە زانیاری نوێ بدەنە گەل، هەموان لە ژێر چەتری پەیامی کورد کۆببینەوە و لەگەڵ ڕێز و خۆشەویستیم. ■■■■

درێژەی کورتەیەک لەسەر مێژووی.....

واتە سکاڵا و بانگ و هاوار و نزا، بەتایبەت لە نیاییش و مەراسمی ئایینیدا. گاتا لە کۆندا، نێوی ئەو سروودانە بووە، کە لە ستاییشی ئایینی زەردەشتدا خوێندراون، سروودیش دیارە بە هەڵبەستی بڕگەیی دەگوترێ نەک پەخشان، گاتاکان بە شیعری بیستبڕگەیی کە ئەمڕۆ لە کوردستاندا شوێنەواری ماوەتەوە گوتراوە.

هێرۆدۆت دەڵێ: لە ئێرانی کۆندا، موغەکان، لە کاتی نوێژ و سپاسی یەزداندا و لە کاتی قوربانیکردندا، سازیان ژەندووە و ئاوازیان چڕیوە، واتە لە ئایینی زەردەشتدا هەموو پەرستنێک بە ئاوازەوە ئەنجام دراوە، ئەمەش ڕاستە چونکە لە ئاڤێستادا بۆ خوێندنەوەی گاتاکان، ئاماژە بە چڕینی ئاواز کراوە، هەندێ زاناش پێیان وایە کە وشەی قەتار کە لە گۆرانیی کوردیدا هەیە، لە گاتا وەرگیراوە، لە زمانی سانسکریتیشدا گات بە واتای چڕین و گوتنی ئاواز دێت، لە کتێبگەلی بوودایشدا گات بەو چامە و مەنزوومەگەلەی دەگوترێ کە لە شێوەی پەخشانن. من لێرەدا بۆ سەلماندنی ئەو قسەیە دوو بەند لە بەندەکانی گاتاکانی زەردەشت بە نموونە دێنمەوە کە کوردین و لە ئێراندا لە ژێر نێوی (زبان پهلوی)، کە لەسەتا سەت، بە کوردییەوە نزیکە، وەرگێڕدراوەتە سەر فارسی، لە کاتێکدا وشەکان زۆرتری کوردین و لە زمانی کوردییشدا شوێنەواریان ماوەتەوە، زمانی پالەویش وەک دەرکەوتووە، بە زاراوەی کەلهوڕییەوە نزیکە، هەتا فارسیی، شیعرەکەش ئەمەیە:

ئەشاوۆ فرەدەسای ئەسپەرێزەتا
تواڤانەش مەزدا ئەهوورا یەدا

ئەمە هاتی ٣١ی، بەندی ١٦یە لە گاتاکانی زەردەشت، واتای شیعرەکەش ئەمەیە: شاهۆ هەتا دەگاتە ئەسپەرێز، ئەمبەر و ئەوبەر، زنجیرە چیایە، چەمی دووئاوانیش کە لە نێوانیانەوە دەڕوا، ئەهوورامەزدا پێی بەخشیوین! شاهۆ چیایەکە لە کێوەکانی زاگرۆس لە هەورامان، ئەسپەرێزیش هەر چیایێکە سەر بە ناوچەی هەورامان، کە لەوبەری دووئاو بەرانبەر بە چیای شاهۆ هەڵکەوتووە. ئەوەی کە ئەمڕۆ لەبەرچاو و لەبەردەست بێ، چووار (مێلۆدی)، یان (هەوا)مان لە گۆرانیی کوردیدا هەیە، کە زۆر کۆنن، ئەو هەواگەلەش: (هۆرە و سیاچەمانە و لاوک و جەیران)ن، کە دەمبەدەم و سینەبەسینە، ماونەتەوە! ئەم هەواگەلە، بەتایبەت (هۆرە)، کە بە کەلهوڕی و جافیی، دەگوترێ و زۆر کۆنە، هەم بە پێی نێوەکەی، هەمیش کۆنبوونی مێلۆدییەکە و هەروەها لەبەر ئەوەی کە لەناو یارسانەکانیشدا باوە و وەکوو کەلام دیچڕن، وا دەردەکەوێ هەر ئەو مێلۆدییە بێ کە سەردەمی زەردەشت وەکوو سروودی ئایینی لە مەراسم و نیاییشەکاندا گوتراوە. **درێژەی هەیە**

درێژەی پێشمەرگە

سیاسەتە چەوت و چێڵەدا دەگلان و، بە زۆری زۆرداریش بوایە بە چەندین شێواز و دەنگ، بە چەندین ڕەنگ دەنگی ناڕەزایی نیشاندراوە و، داوای(دەست هەڵگرتنی) گیانی شەڕەنگێزییان لێکردوون. ئەو سەرکونەکردنە پێویستییەکی سەردەمی ڕووداوەکان و ئەمڕۆ و ئایندەشە. ئەم بەگژداچوونەوە ناوخۆییە، بۆتە نەخۆشییەکی هەمیشەیی نێو زێکخراو و پارتە سیاسییە کوردییەکان، تەنانەت کارەکە گەیشتۆتە ئەو ئاستەی لە جێبەجێکردنی ئەو دژایەتییەدا پشت بە دوژمنانی گەل و نیشتمانیش بەستراوە. زۆر جاریش ململانێ سیاسییەکە، بە فرت و فێڵی ڕاگەیاندن، هێندەی تر کراوەتەوە و، بارێکی وا ئاڵۆزی پێهاتۆتەکایەوە، قەناعەتی بە زۆرینەی زۆری لایەنگران و پێشمەرگەکانی کردووە، کە بە هەموو شێوەیەک و دەسەڵاتێک بە گژ نەیاراندا بچنەوە. ئەمە خۆی لە خۆیدا هێندەی تر برینەکەی یەکواڵاتردەکرد. لەو کات و سەردەمانەدا پێشمەرگە کرا بە بەربەست و بەرێچوینی بەرژەوەندییە سیاسی و خاوەن دەسەڵاتە سیاسییەکان. هەر بۆیە ئەو ساتانە تەوژمی شۆڕش و چالاکی پێشمەرگە بەرەو لاوازی دەچوو. **درێژەی هەیە**

ڕۆشنبیر و دەسەڵات

حەمەسەعید حەسەن

ڕۆژی ٣٠/٥/٢٠٠٤کۆمەڵەی کوردەکانی دەرەوەی وڵات لە ئەڵمانیا(کۆمەڵ)، کۆڕێکی بۆ شاعیر و نووسەر و ڕەخنەگری گەلەکەمان حەمەسەعید حەسەن، لە شاری کوێلن، سازکرد، کۆڕەکە سەبارەت بە گۆڕانکارییەکانی دوای ڕووخانی ڕژێمی سەددام و ڕۆڵی ڕۆشنبیران بەرانبەر دەسەڵات، بوو. ژمارەیەکی بەرچاو لە نووسەران و ڕۆشنبیرانی بەشەکانی کوردستان، ئامادەی بوون. لە کۆتایی کۆڕەکەدا، بوار درا بە ئامادەبوون بۆ پرسیارکردن و بیرو ڕا گۆڕینەوە دەربارەی بابەتەکە. ئەمەی خوارەوەش دەقی ئەو وتارەیە کە بەڕێز حەمەسەعید حەسەن لە کۆڕەکەدا، خوێندییەوە.

*****

لە تەنگانەدا، ئەوە تەنیا تۆی بە هانامەوە دێیت، کە جێ
نییە تێیدا بسرەوم، ئەوە تەنیا تۆی دالدەم دەدەیت، ئەی
وشەی جوان و بوێر! ئەگەر تۆ نەبای، چۆن بەرگەی تەنیایی
و غەریبیم دەگرت؟ ئەگەر تۆ نەبای، بەچی سەنگەرم لە
دەسەڵات گرتبا، بە چی تۆڵەی میللەتم لە حیزب کردباوە؟

حەللاج چونکە خاوەنی خودی خۆی بوو، چونکە ئەوەی دەگوت، کە دەبوو بیڵێت، دەسەڵات هەردوو دەست و هەردوو لاقی بڕییەوە. حەللاج وەک سیمبۆلی گوتنی ڕاستی، بە نەمری مایەوە، وەلێ ئەو خەلیفەیەی فەرمانی کوشتنی ئەوی دەرکرد، هیچی جوانی لە پاش جێ نەما. ڕۆشنبیر بڕوای بە چی هەبێت، ئەوە دەینووسێت، بێ ئەوەی گوێ بە زەبری دەسەڵات بدات. ڕۆشنبیر مەرج نییە فەیلەسوف یان بیرمەند بێت، بەڵام مەرجە بە پلەی یەکەم، ئازادیی ئینسانی بە لاوە مەبەست بێت. ڕۆشنبیر کەسێکە بوێر، لە ڕێی لێکدانەوە و ڕەتکردنەوەی واقیعەوە، بۆ گۆڕانکاری هەوڵ دەدات، بڕوای بە دیالۆگ و هەبوونی جیاوازی هەیە و دەزانێت ئەوە دەسەڵاتە کە ئایدۆلۆژیای (پیرۆز!) بەرهەم دەهێنێت، بۆیە لە کن وی ئینسان پیرۆزە، نەک ئەم یان ئەو فیکر. ئەوی بیر و بۆچوونی خۆی بە پیرۆز بزانێت و هەر کەس وەک خۆی بیری نەکردەوە، بە نەزان، ناپاک یان کافری نێوزەد بکات، هەرچییەک بێت، ڕۆشنبیر نییە. خانی، حاجی قادری کۆیی، جەمیل سائیب، قانیع، عەبدولخالیق مەعروف و مەلا جەمیل ڕۆژبەیانی، چونکە ڕێبواری کاروانی حەقیقەت بوون، چونکە ڕەخنەیان دەگرت و قسەی دڵی خۆیان دەکرد، بۆیە دەتوانین بێ دوودڵی بە ڕۆشنبیریان لە قەڵەم بدەین. ئەوەی لە بوارێکی دیاریکراودا شارەزایی هەبێت و ئەو شارەزاییەی خۆی لەبری پۆستێک و بڕێک دراو، لە قازانجی ئەم حیزب یان ئەو دەسەڵات بخاتە گەڕ، ئەوە ڕۆشنبیر نییە، کەسێکی پیشەوەرە و هیچی تر. ترۆتسکی باسی شۆڕشی بەردەوامی دەکرد، هیچ شۆڕشێک بە بەردەوامی نامێنێتەوە، ئەگەر ڕۆشنبیر بخوازێت هەر بە ڕۆشنبیر بمێنێتەوە، پێویستە هەمیشە لە شۆڕشدا بێت.

ڕۆشنبیر لە بازنەی هیچ دەسەڵاتێک و لە قەفەزی هیچ حیزبێکدا گیر ناخوات. لەسەر ئەو هێڵە ناڕوات کە زۆر لەسەری دەڕۆن، جیاواز دەژی و جیاواز دەبیێت، داب و نەریتی سەروەر ڕەت دەکاتەوە، پێش ڕووداو دەکەوێت، دوور لە پۆل دەخوێنێت و مێگەل تووشی حەپەسان دەکات. لە هەر شوێنێک لیستی (تاریک) هەبێت، ناوی (ڕۆشن) بیری تێدایە. ئیشت چییە؟ ڕۆشنبیرم! کە بەرهەمهێنانی ڕۆشنبیری بوو بە پیشە، ئیدی جیاوازی لە نێوان (شاعیر) و (تاجیر)دا نامێنێت. ئەوە ئەو (شاعیانەی) گۆرانییان بە باڵای سەددام حسێندا هەڵدەگوت، کە ئەو قارەمانە (مەزنە)یان لەو کونە (بچوکە)دا بینی، چۆن یەکسەر لاڵ نەبوون؟

ڕۆشنبیر، کەسێکە شارەزاییەکەی لە پێناوی سوودی خەڵکدا و بۆ جوانترکردنی ژیان تەرخان بکات، بێ ئەوەی گوێ بە قازانجی خۆی بدات. ڕۆشنبیر کەسێک نییە زەندەقی لەم دەسەڵاتدار یان ئەو سەرکردە چووبێت، کەسێکە چونکە چەکی مەعریفەی پێیە، دەسەڵاتداران لێی دەترسن. ڕۆشنبیر نە خاوەنی پۆستی باڵایە، نە خەرمانی دراو، تەنیا وشەی جوان و بوێر شک دەکات، وەلێ وشەکانی **بۆ لاپەڕەی ٧**

پێشمەرگە

بابەتێکی لێکۆڵینەوەیە

بەشی شەشەم

ئەو ڕۆژانەی خەبات لە ڕووی خەباتگێڕانی کوردا، هێندە مێژوویەکی سەخت بوو، هەر پێشمەرگەیەک ئەگەر بێت و بە زیندوویی مابێت، یان شەهید، یان کەم ئەندام، لەمڕۆی ئازادیدا پێویستە ببێتە خاوەن خەڵاتێکی بڕوانامەیی کە، تایبەتمەندییەکانی هیچ لە تایبەتمەندی بڕوانامەیەکی بەرز کەمتر نەبێت. بە کەمترین دێڕ و سەرنج ئەگەر بێینە سەر ئەرک و کارەکانی پێشمەرگە، هەر لە بەردەوامی ڕێکردنیان بە بێ پشووی تەواو، خۆراک و پێویستی تری ڕێکردن، ڕێکردن بەرەو کار و مردن. کار بۆ پەخشکردنی بەرنامەی سیاسی و شۆڕشگێڕی ڕێکخراوەکەی، کاری هوشیارکردنەوەی ڕۆڵەکانی گەل. کار بۆ پەرەپێدانی گیانی شۆڕشگێڕی. بەرەنگاربوونەوە و خۆراگری. کار بۆ پوچەڵ کردنەوەی گشت سیاسەت و پیلانەکانی دوژمن. کار بۆ چۆنییەتی بەرەنگاربوونەوەی دوژمن بە چەک و لە ناچاریدا. کار بۆ پاراستنی شوناسنامەی گیانی نەتەوایەتی بە شێوازێکی ڕۆشنبیری و هۆشیارانە. مردن لە خۆبەختکردندا. شیکردنەوەی هەموو سەمەرەیەکی شەهیدبوون، ڕەواندنەوەی ئەو سیاسەتە تۆقێنەرەی بە مردن، دوژمن خستبوویە بەرچاو و دلی هەموو گەلی کورد. مردن دروشمی زەبەلاحی تۆقێنەری دەست دوژمن بوو. دەیانزانی لەدەست دانی گیانێک بەدەست دوژمنەوە چ سەروەرییەک دەدات بەو تاکە وەک خۆیی و خانەوادەکەی لە نێو کۆمەڵدا و، چ ترسێکیش بەو شەهیدبوونە دەخاتە دڵی دوژمنەوە. لە ئاکامیشدا گەل گەل بەرەو چ ئاسۆیەکی سەرفرازی دەبات. دەبێ کەمێک لە ئاست وشەی شەهیدبووندا هەڵوێستە بکەین و، دان بەو ڕاستییەدا بنێین کە، شەهیدبوون پلەیەک نییە لە قۆناغەکانی ژیاندا، یاخود دوا پلەی هەوڵدانی خەبات نییە. شەهیدبوون نەمرووددییەکە لە پەیامەکەی گەلگامێش باڵادەست ترە، شەهید کێوێکە هیچ تۆف و وەیشومەی زریانێک سەری بڵندی پێنەوی ناکات. شەهیدبوون دوا پلەی سەرکەوتنە و تاج گوڵینکەی سەرکەوتنی گەلە. خەندەی سەر لێوی ئەو منداڵەیە کە هێشتا لەدایک نەبووە. نرخاندنی هەر شەهیدێک لەمڕۆی ئازادیدا نابێت سنووردار بێت. پێویستە لە هەر شارێک باخی شەهیدان هەبێت. هێندەی ژمارەی شەهیدی سنووری شارەکە داری بەری و سێبەرداری تەمەنداری تێدا بڕوێنرێت، هەر دارەو ناو و ناونیشانی شەهیدەکەی بە قەدا هەڵواسرێت، ئەگەر وابکرێت ئەوا گیانی پێشمەرگەی شەهید ساڵانە لەگەڵ ژیانەوەی گشت سەوزاییەکان گۆپکە و چرۆی خۆیان نیشان دەدەنەوە.

ئەمە تەنها تۆنی وەفا و ، خەونی ناشیاو نییە، ئەمەگەو لە توێی ژیارانەی ئەمڕۆی جیهانگیریدایە. پێشمەرگەی شەهید وەک چۆن بە بەخشینی گیانی، دوارۆژی گەلێکی پاراستووە، هەرواش بە بوونی لە باخچەی ژیانەوەدا، سروشتیان بە پاکی بۆ ڕادەگرێت و، تۆوی هەرمان و نەمرودی ساڵ لە دوای ساڵ بەبەردێنێت. دوابەدوای ئەو ڕۆژە سەخت و چەند ساڵە دژوارەی پێشمەرگە توانی بە هەموو لەخۆبووردنێکەوە، لە سەنگەری بەرەنگاربوونەوەدا چاپوک و سەرکەوتو تر بێت، لەتەک ئەو ڕۆژانەی کەس و کاری پێشمەرگە لەژێر دەسەڵاتی دوژمندا نەما، تووشی گرتن و زیندانی و ڕاگوێزان و ئازار و ئەشکەنجەی جۆربەجۆر نەبێت. ئاڵەو کاتە ناسکانەدا و دواتریش پێوەبێت، چەوتی چەوێڵی و خواستە هەڵەوگێڕە ناسیاسییە کوردییەکان، لە کەللەی سیاسیانەوە، دیسانەوە داچۆڕانە گیان و توانای دەست و بازووی گورزوەشێنی پێشمەرگە بەرامبەر بە پێشمەرگە. ئای ئەو ڕۆژگارە چ خەمێکی کردە کەشکۆڵی بوونمانەوە. لە چەندین ڕۆژگاری شومدا، لولەی تفەنگ و توانای داهێنانی پێشمەرگە کرایەوە بەگژ گیانی پێشمەرگەدا. گەل دەیزانی چاوگەی هەڵە و تاوانی ئەم کارە لە کوێوە هەڵدەقوڵی، بۆیە پێشمەرگە وەک خۆی بە جوانی نیگا پرژێن دەکرا. بەڵام ڕەق و نەعلەتی ئەگەر نەشوێراوە دەرببرێنرێت، تەنها ڕووی سیاسییە دۆڕاوەکانی پێ سواغ دەدرا. دەبێ چ سەرکەوتنێکیان لە بەگژدا کردنەوەی پێشمەرگە بە پێشمەرگە بە دەست هێنابێت؟! ئەگەر وەک یارییەکی تەکتیکی ئەو قۆناغەش بێت و، هەر جۆرە سەرکەوتنێکیشیان لە مێژووی هۆنینەوەی ڕووداوەکانیاندا بۆ خۆیان، تەنها کە بە قەڵەم و دەستی خۆیان و مێزەرەکانیان تۆمارکرابێت، وەک داهاتی سەرمێزی قوماری شەوانەی بێخەمەکان وایە، گڵاوییەکەی بە ئاوی هیچ گەڕاو و کانیاوێکی کوردستان پاک نابێتەوە! تاوانێکە و جوامێری خۆیانی لە ڕووی ڕۆژگار و مێژوودا پێ سواغ داوە. لەو بڕوایەدا نەبن ئەگەر تا ئەمڕۆش یاسایەک لەدایک نەبووە بۆ لێپرسینەوەی ئەو تاوانانە، بەڵام لێپرسینەوەی لە هەر کات و ساتێکدابێت پێویستییەکی پاراسنی مافی گشتییە و، دەبێت ئەو یاسای لێپرسینەوەیە بێتە کایەوە. ئەم پێکدادان و بەگژدا کردنەوەیە ناوخۆییە، لە نێوان ساڵەکانی نیو سەدەی ڕاپەڕین و شۆڕشی کوردا، گەلێک جار ڕووی داوە و، بەردەوامیش هەر جارە بە هێنانەوەی چەند تەبریکی سیاسی و نامەنتقی دووبارە بۆتەوە. یەکێک لە هەرە هۆی سەرەکی دووبارەبوونەوەی ئەو ناکۆکییە ناوخۆیی و بەگژدا کردنەوەی پێشمەرگە بەگژ پێشمەرگەدا، لەوەوە بووە کە لە هیچ یەکێک لە قۆناغەکانی مێژووی ئەو سەردەمەدا، دەسەڵات نەدرابووە ئەندامەکانی گەل و میللەتی کورد. بەڵکو هەمیشە دەسەڵاتە سیاسی و هێزە چەکدارییە کوردییەکان لەژێر فەرمان و جۆری بیرکردنەوەی ئەو کۆمەڵە سیاسییەدابوون کە، تا ئێستاش زۆرینەیان لە ژیانی سیاسی کوردیدا هەر بەردەوامن. هەرچەندە لەم باسەدا مەبەستم چۆنییەتی و هۆکارەکانی ڕەخساندن و هاتنەکایەی کارەسات و مەرگەساتی ئەو بەگژداچوونەوە ناوخۆییە نییە، بەڵکو مەبەستم هەڵسەنگاندنی وشەی پێشمەرگەیە، تەنانەت نرخاندن و پیرۆزکردنیان لەو ڕۆژە شومانەشدا کە بە سەر ناوەندی کوردی و شۆڕشەکەیدا هاتوون(کە شەڕە ناوخۆییەکانە) جەوهەری پێشمەرگە لە ناوەندە کۆمەڵایەتییە کوردییەکەوە هەمیشە ئەو ڕۆژە تاریکانەشی پێوە بێت هەوڵیان داوە ئەو نرخاندنە پیرۆزییەی بە کارەکتەری پێشمەرگە بەخشرابوو وەک خۆی بپارێزێت. بەڵام لەگەڵ بەرێچوون و دووبارەبوونەوەی ئەو ناکۆکی و بەگژداچوونەوە چەکدارییە، گومانی تێدا نییە کۆمەڵی ناچارکرد، تێڕوانینی تری لەسەر ئەو جوامێرییە هەبێت، کە لە کار و ئەرکەکانی پێشمەرگە چاوەڕواندەکرا. بۆیە هەر ماوە لە دوای ماوە پێشمەرگە لە ئاکامی یەکتر کوشتندا ئەو پیرۆزی و نرخاندنەیان تووشی شکست دەبوو. زۆر جاریش هۆشیاری کۆمەڵ ئەو گیانە پاکژە پێشمەرگایەتییەی لە ئاستێکی بەرزی نرخاندندا دەپاراست و، ڕاستگۆیانە لە بڵندگۆ بوێرەکانەوە، دەچوونەوە بەگژ هێڵە سیاسییە چەوتەکان و، گشت ئەو میرزا خوێندەوارانەی بە هۆنینەوەی زمانی ڕەنگیان ناکۆکییان خەستتر دەکردەوە و خۆشیان وەک پاڵەوانیک نیشان دەدا. ناتوانین بڵێین هەموو ئەندامەکانی کۆمەڵیان بە خۆیانەوە لەو **بۆ لاپەڕەی ٧**

پەیڤ...

نووسینی: ڤینوس فایەق

"ڕۆژی دایک" لە کوردستان ڕێکەوتی کەی دەکات؟

هەر یەکە لە میللەتانی دونیا تەقس و شێوازی تایبەتیان هەیە لە بەسەرکردنەوەی یاد و بۆنە مێژوویی و میللی و نیشتیمانی و کۆمەڵایەتیەکانیان، تەنانەت یادە ئاینییەکانیان، وەکوو یادەکانی (شۆڕشەکان، سەرکەوتن و شکستەکان، کودەتا و ڕاپەڕینەکان) هەروەها بۆنەکانی وەکوو: لە دایکبوون و کۆچکردنی ناودارەکان، لە بۆنە کۆمەڵایەتیەکان وەکوو (ڕۆژەکانی منداڵ و ژنان و خۆشەویستی و سەری ساڵی تازە و هاتنی بەهار) و لە هەندێ لە وڵاتانی دونیا یادەکانی ڕۆژەکانی (مافی مرۆڤ ، سەربەستی) هەروەها ڕۆژی (چۆلەکە و هێلکە و گوڵ و درەخت و ئاژەڵ و کۆللارە...هتد) تەنانەت ڕۆژی (درۆ) کە لە هەموو دونیادا دەکاتە ڕۆژ یەکی نیسان، و زۆر جەژنی تری سەیر و سەمەرەی تر..

کورد یەکێکە لەو میللەتانەی مێژوویەکی دەوڵەمەندی هەیە لە یاد و بەتایبەت لە یادە بەئەشک و کارەساتئامێزەکان ، لەهەمان کاتیشدا زۆربەی زۆری ئەو بۆنانەش بەسەر دەکاتەوە کە لە هەموو دونیادا بە گشتی یەک ڕۆژیان هەیە وەکوو (ڕۆژی کرێکارانی جیهانی، منداڵان ، ژنان، لە دایکبوونی پێغەمبەرەکان و سەریسالی مەسیحی...هتد) ..

ڕۆژی دایک یەکێکە لەو یادانەی هەتا ئێستا من بۆخۆم نازانم لە کوردستان چ ڕۆژێک بەسەر دەکرێتەوە و چ تەقس و شێوازێک پەیڕەو دەکرێت بۆ ئەو یادە، هەروەها ، ئەو ڕۆژە لە کودستان لە چیەوە هاتووە؟

بۆنموونە لای ڕۆمانیەکان خوداوەندی دایک ناوی (ماجنامتر) بوو، کە مانای (دایکی مەزن) ئەگریتەوە، هەر بۆ مەبەستی ئاهەنگگێڕان بە مەبەستی پیرۆزکردنی دایک پەرستگایەکیان بینا کرد بەناوی (گردی پلاتین) و بۆنەی ڕۆژی دایکیان خستە ڕێکەوتی ڕۆژی ١٥ی مارس ، و ئاهەنگەکە سێ ڕۆژی دەخایاند و پێیان دەوت (ڤیستیفاڵی هیلاریا) ، و لەو ڕۆژەدا دیاریان دەهێنا و لە پەرستگاکە دایان دەنا بۆ پیرۆزکردنی ڕۆحی دایکە گەورەیان.

لە ویلایەتە یەککگرتووەکانی ئەمەریکا هەر لە ساڵی ١٩٠٩ەوە یەکەم یەکشەمەی مانگی مایس دەستنیشانکرا بۆ یادی جەژنی دایک ، هەر لە ساڵی ١٩٤٨یشەوە ئەو یادە لە ٤٠ وڵاتی تری دونیا لە هەمان ڕۆژدا دەگێڕدرێ.

لە ئەڵمانیا چیرۆکێکی تر دەگێڕدرێتەوە ئەویش ئەوەیە گوایا هیتلەر ئەو کەسە بووە کە داوای کردووە ڕۆژێک دەستنیشان کرێت بۆ ڕۆژی دایک، و ڕۆژی مردنی دایکی دەستنیشان کردووە بۆ ئەو بۆنەیە، و لەو وڵاتە ئافرەتە گەنجەکانیان هەمیشە لەو بۆنەیەدا هانداوە منداڵی زۆر بخەنەوە بۆ ئەوەی ساڵانە بە کۆمەڵ ئەو یادە بکرێتەوە.

هەروەک چۆن شێواز و تەقس و مەراسیمی یادەکە لە وڵاتێکەوە بۆ وڵاتێکی تر دەگۆڕدرێت ، هەر بەو پێیەشی ڕۆژی یادکردنەوەی ئەو ڕۆژە لە وڵاتێکەوە بۆ وڵاتێکی تر دەگۆڕدرێت، بۆنمونە ئێستا:

لە نەرویج: دووهەم یەکشەممەی مانگی فێبریوەری
ئەرجەنتین: دووهەم یەکشەممەی مانگی ئۆکتۆبەر
لوبنان: یەکەم ڕۆژی وەرزی بەهار
باشووری ئەفەریقا: یەکەم یەکششەممە لە مانگی مایس
هیند: سەرەتای مانگی ئۆکتۆبەر
پورتوگال و ئیسپانیا: ٨ی دیسەمبەر
فەرەنسا و سوید: دوا یەکشەممەی مانگی مایس
یابان و ئەمەریکا: دووهەم یەکششەممە لە مانگی مایس
ئەسیوبیا: ڕۆژێکی دیاریکراویان نیە: یان ئۆکتۆبەر یان نۆفەمبەر، کە باران تەواو دەبێت گەنجەکان بە دیاریەوە دێن بۆ لای دایک و باوکیان.
مەکسیک و ئەمەریکای باشوور: ١٠ی مایس
دانیمارک و فینلاند و ئیتالیا و تورکیا و ئوستراليا و بەلجیکا : دووەم یەکششەممەی مایس
بەحرەین و هونکونگ ومالیزیا و عومان و پاکستان و قەتەر و سعودیە و سانگەفورە و ئیمارات: ١٠ی مای. هەروەها لە میسر ٢١ی مارس ئەو یادە ئەکەنەوە.

ئیدی ئەوەی جێی مەبەستمە لێرەدا بیڵێم ئەوەیە ، ئێمەی کوردیش دەبێت ڕۆژێک هەرنەبێت بۆ پیرۆزکردنی مەقامی دایکی ئەنفالکراوەکان و دایکانی شەهیدەکانی ڕێگای خەبات و ڕزگاری کوردستان و شەهیدەکانی لە گرتووخانە و بەندیخانەکانی بەعسی فاشیدا ڕزان، دەستنیشان بکەین و بۆ ئەو یادەش تەقس و مەراسیمێکی تایبەت و بە شکۆ ئامادە بکرێت کە هەموو ساڵێک پەیڕەو بکرێت ، بەڵام لێرەدا مەبەست ئەوە نیە ئەو یادە بۆ نمونە لەگەڵ یادەکانی ئەنفال و هەڵەبجە و گۆڕەبەکۆمەڵەکان یەکبگرێتەوە، ئەوەی مەبەستە لێرەدا ئەوەیە ئەو یادە شکۆدار بکرێت و ئەو دایکە مەزنانە بەشێک بن لە یادەکە ، یان هۆکارێک بن بۆ ئەوەی یادەکە پیرۆز بکەین و وەکوو میللەتانی دونیا ڕۆژێکی تایبەتی خۆمانمان هەبێت و ناوی بنێین (ڕۆژی دایک لە کوردستان) ... ■■■■

دیداری هەڵکەوت زاهیر لەگەڵ:

هونەرمەندی بە ئەزموون کاک حسێن ڕەهبەر

سیمایەکی جوان و هەستێکی پڕ لە سۆزی نەتەوایەتی، دەست و پەنجە نەخشین، پڕ لە پلە دەنگەکانی مۆسیقا و مەلیکی دواندن لە وتووێژی ڕۆشنبیران و هونەرمەندان. دیداری ئازیزانی لە لامان ئازیزتر کرد. ساتێک لە تەمەنی پڕ لە خزمەت و ماندووبوون،

- هونەرمەندی خۆشەویست کاک حسێن ڕەهبەر ئەم کاتەتان باش..

- سەرەتا سوپاسی بڵاوکراوەی پەیامی کورد دەکەم بۆ ئەو دەرفەتەی پێیدام تا لەو ڕێگەیەوە، جارێکی تر ڕووبەڕووی خوێنەران ببمەوە، جارێکی تر سوپاستان دەکەم.

هەڵکەوت: دەتوانین کورتەیەک لە ژیانی بەڕێزتان بزانین؟

وەڵام: من ناوم "حسێن ڕەهبەر"ە و ساڵی ١٩٥٢ لە شاری مەهاباد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە دایک بووم. ساڵی ١٩٧١ ژیانی خێزانیم پێکهێناوە، شەش منداڵم هەیە، ٤ کچ و ٢ کوڕ، لەوانە یەک کچم خێزانی پێکهێناوە، ئێستاش لە وڵاتی فینلەندا نیشتەجێم.

هەڵکەوت: سەرەتای کارە هونەرییەکانت بۆ کەی دەگەڕێنەوە؟

وەڵام: سەرەتای کارە هونەرییەکانم بۆ ساڵانی ١٩٦٤ دەگەڕێنەوە. هەر لەو ساڵانەدا توانیم وەک، عاشقێکی هونەر خۆم بگەیەنمە ئەو مەیدانە. چالاکییەکانم هەرچەندە کرچ وکاڵیش بن، دەستپێبکەم. من لە تەمەنێکی ئاوادا هەستم بەوە دەکرد کە لە داهاتوودا دەتوانم هەرچەند کەمیش بێ، خزمەتێکی نەتەوەکەم بکەم، من سەرەتا لە قوتابخانەکاندا بە گۆرانی وتن دەستمپێکرد، پاشان هەر بۆ خۆم، بێ مامۆستا، فێری ئامێری زەرب بووم، هەر ئەوە بوو کەوتمە ناو کۆڕ و کۆبوونەوە هونەرییەکانی شاری مەهاباد. وردە وردە کەوتمە پاڵ دەستی هونەرمەندان، درێژەم بەو کارەدا تا ساڵی ١٩٦٨، بۆ یەکەم جار لە تەلەفزیۆنی "ورمێ" کە ئەو کاتە بە زمانی کوردی تەنها یەک کاتژمێر بەرنامەی هەبوو، لەگەڵ هونەرمەند "حەسەن زیرەک" و هەروەها نەمران کاک "بێژک خانباغی" و یادی بەخێر کاک "ئەحمەدی ئیسلامی" وەک ژەنیارێک بەشداریم کرد. لەو کاتەوە پێم کەوتە ئیستگە و تەلەفزیۆنەوە. هەرچەند لەو تەمەندا کە دەتوانم بڵێم زۆر کرچ و کاڵ بووم، توانیم بە زوویی و بە پەلە خۆم بگەیەنمە زۆر هونەرمەندی دیکە و کاریان لەگەڵ بکەم.

هەڵکەوت: دەتوانیت باسی بەشداریی کاری هونەریتمان لەگەڵ مامۆستا حەسەن زیرەک بۆ باس بکەیت ؟

وەڵام: ئەو کاتە، من وەک ژەنیارێک لەگەڵ هونەرمەندی هەردەم زیندوو "حەسەن زیرەک" بەشدار بووم، هاوتەمەنی خۆم لەو بوارەدا کەم دەدیت. هی وەک من کەم هەڵدەکەوتن، هەر لەبەر ئەوە هونەرمەند "حەسەن زیرەک" زۆر هانی دام کە نەک ئامێری زەرب بەڵکو ئامێری دیکەش فێربم. باوکم یەکێک بوو لە پیاوانی قسەخۆشی موکریان و بە عەلی یاوەر ناوبانگی دەرکردبوو. هونەرمەند "حەسەن زیرەک" هەر لەبەر ئەوەش بوو، زۆر بایەخی پێ دەدام و بە خۆشییەوە لە کۆبوونەوەکاندا وەریدەگرتم.

هەڵکەوت: بار و دۆخی هونەری کوردی ئەوسا چۆن بوو؟

وەڵام: کاتێ من دەستم پێکرد، بە ڕاستی بارودۆخێکی ناهەموار بە سەر شارەکانی کوردستاندا زاڵ بوو. هیچ بنەماڵەیەک پێیان خۆش نەبوو منداڵەکانیان بکەونە ناو کاروباری هونەرییەوە، ئەگەر هەشبا زۆر کەم بوو. خەڵکەکە ئەو سەردەمە وەک ئێستا لەمەڕ هونەر و هونەرمەندییەوە بیریان نەدەکردەوە. ئەو کات کە من ئامێری زەربم هەڵگرت لە بنەماڵەکەم دا تەنیا باوکم بەرگری لێ دەکردم، هەموو ئەندامانی تری بنەماڵەکەم ناڕازی بوون و دەیانگوت ئابڕوومان دەبا. زۆر لە سەر ئەم بابەتە نەدوێم، هەر ئەوەندە دەڵێم بە ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ کێشە و گرفتێکی زۆر توانیم خۆم بگەیەنمە ئەو ئاستەی کە ئێستە هەمە.

هەڵکەوت: ئەو هونەرمەندانە کێن کە وەک ژەنیارێک کاری هونەریت لەگەڵدا کردوون؟

وەڵام: بە شانازییەوە دەڵێم، لەگەڵ زۆربەی هونەرمەندانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هاوکاریم کردووە. من ئەگەر ناویان بهێنم لەوامەیە ناوی هەندێک هونەرمەندم لەبیر نەمابێ، داوای لێبووردنیان لێ دەکەم، ئەوانەی لەبیرمن ئەمانەن" حەسەن زیرەک، محەمەدی مامڵێ، بێژکی خانباغی، سەید ڕەحیم قوڕەیشی، عەزیزی شارۆخی، ناسری ڕەزازی، مەرزییەی فەریقی، ئەحمەدی ئیسلامی، محەمەد دانش، ئیسماعیلی شاهی، قادری سیاحی، ڕەشیدی فەیزی نەژاد، محەمەدی ناهید، نەجمەدینی غوڵامی"، هەروەها لەگەڵ هونەرمەندانی میللی" ئیبراهیمی قادری، ڕەسوڵی نادری، محەمەد خەلیفانی، عەلی گێلانی" و زۆری تر. جارێکی تر داوای لێبووردن لەو هونەرمەندانە دەکەم کە ناویانم نەهێناوە، بە گەورەیی خۆیان بمبەخشن.

هەڵکەوت: دەنگی کێتان لاپەسندە؟

وەڵام: من وەک کوردێک بەر لە هەموو شت، وەک کەسێکی کە ماوەیەکی دوور و درێژە لەگەڵ هونەرمەندان هەڵدەستم و دادەنیشم، هەموو دەنگێکی کوردیم لا پەسندە، چونکە ئەوانە دەیانەوێ خزمەتی کورد بکەن، هەر یەکە و بە شێوەیەک ئیتر شێوازەکان جیاوازن. لەبەر ئەوە من دەنگی هەر هەموویانم لا پەسندە چونکە ئامانجی هەموویان خزمەتە.

هەڵکەوت: ئەمڕۆی هونەری کوردی چۆن دەبینی و پێشنیارتان چییە؟

وەڵام: هونەری کوردی ئەمڕۆ، بەختەوەرانە بەرەو پێش دەڕوات. هەنگاو بە هەنگاو خۆی دەخزێنێتە ناو ڕیزی مۆسیقای جیهانییەوە. ئەگەر هونەرمەندانی کورد پەلە نەکەن و هەندێک بە وریایی زیاترەوە هەنگاوەکانیان بنێن، پێموایە بە زوویی دەتوانن هەموو ساڵێک لە فیستیڤاڵەکانی جیهانیدا بەشدار بن. جارێکی دیکەش دەڵێم: بەختەوەرانە، هونەرمەندانی کورد بە شێوەیەکی زانستی کاریان کردووە و ڕاهاتوون. هیوادارم زۆرترین وەک پێشنیار، تەنیا ئەوە دەڵێم: کە بە زانیاری زیاترەوە هەنگاو بنێن.

هەڵکەوت: سەبارەت بە کێشەی هونەرمەندان، داوات لە کاربەدەستانی کوردستان چییە؟

وەڵام: وەک کوردێک، داوا دەکەم کە کاربەدەستانی کورد تا ئەو جێیەی کە بۆیان دەگونجێ و توانایان هەیە، لە بواری یاساوە بایەخی زیاتر بە هونەرمەندان بدەن. بە ڕاستی ئاستی ڕۆشنبیریی و زانایی هەر نەتەوەیەک دەگەڕێتەوە سەر مەسەلەی هونەر و کولتووری ئەو نەتەوەیە. بە ڕاشکاوی دەڵێم: هونەرمەندان نوێنەری فەرهەنگ و کولتووری نەتەوەکەیانن و ڕاگەیەنەری پەیامی نەتەوەیەکن بۆ نەتەوەیەکی تر. هیوادارم کە کاربەدەستانی حکومی و حیزبی لەوە زیاتر بایەخ بە هونەر و هونەرمەندانی کورد بدەن.

هەڵکەوت: بە گشتی چۆن دەڕواننە میدیاکانی کورد؟

وەڵام: تەنها دەتوانم ئەوە بڵێم، دەستی هەموو لایەکیان خۆش بێت بۆ ئەو هەموو ئەرکەی کە قەبوڵیان کردووە. هەرچەندە ئێمە وەک نەتەوەی کورد، تازە بووینە خاوەنی ئەم کەناڵە ئاسمانیانە، بەڵام وەک ئەوە وایە، وەک نەتەوەکانی تر کە دەیان ساڵە خاوەنی هەموو شتێکن. هیوادارم کارگێڕانی ئەم ناوەندانە، هەرچی باشتر و باشتر هەنگاوی بۆ پێشەوە و زۆرتر هەوڵی بۆ بدەن، بۆ ئەوەی کە ئێمە بمانەوێ و نەمانەوێ، ڕۆژێک دەبێ ببینە خاوەنی قەوارەی خۆمان، با هەر لە ئێستاوە بناغەیەکی باش دابنێین و لە داهاتوودا وەک میدیای جیهانی سەیرمان بکەن و تەنانەت وەک ڕۆیتەر... دەنگوباسی کوردیمان لێ بکرن.

هەڵکەوت: ڕازیکتان لە دڵدایە و بتانەوێ بیڵێن؟

وەڵام: بە ڕاستی من، هیچ ڕازێکم لە بۆ لاپەڕەی ٧

ماناى هونەر

Herbert Read — وەرگێڕانی لە فارسییەوە سەربەست خەسرەو عارف — بەشی کۆتایی

٢٤- هونەری مرۆڤایەتی Humanism

لە بەرانبەر ئەم جۆرەی هونەری - ئەبستراکتدا. دەتوانین نموونەیەک لە کارە مرۆڤایەتییەکانی قۆناغی هونەری ئەورووپا بەسەربکەینەوە، وەک وێنەی نیولا= لەسەر لایا پۆرترێتی کوڕێک کە بەرهەمی پەیکەرتاشی ئیتالی سەرەتای سەدەی شازدەیەمە.

جارێک، ڕاسکین "Raskin" ئەم هونەرەی بەم چەشنە ڕوونکردووەتەوە کە "بە گشتی بەرهەمی قوتابخانە گەورەکان، بریتین لە وێنە یا شێوەی مرۆیی یان کۆمەڵە شێوەیەکی مرۆیی. کەسانی گەلێک سادە کە هیچ شێوەوارێکی گۆڕینیی لەواندا بەدی ناکرێت، بەڵام لە نیشاندانی پلەی باڵای توانای ڕیالیزمی - بەیان، نیشاندراون".

من وای تێبینی دەکەم کە ئەو بەتوانایییە، لە گشت جێگەیەکدا وەک وێنەکردنی پیاوێک یا ئافرەتێک و گیانێک کە لە تابلۆیەکدا شاراوەیە، بەو ووردەکارییەی بەدی هاتووە، لە هیچ جێگەیەکی تردا بەو جۆرە وردەکاری نەکراوە. هونەری یۆنانی و هونەری مەسیحی، لە ڕاستیدا هەردوو خاوەنی شکۆن. تەنها و تەنها لایەنی هیومانیزمیان ئەوەیە، لە ڕوانگەی مێژووی وێنەکردنی مرۆڤەوە، وەک ڕاسکین ئاگادارە، تایبەتە بە سەردەمێک کە بە سەردەمی هیومانیزم ناودەبرێت. لەو قۆناغەدا مرۆڤ پێوەندی گشت شتێکە، گشت شتێک لە پێناوی پاراستنی هۆشمەندی مرۆڤدا، لە چالاکییەکانی ژیاندا بەکاردەبرێت. هونەر مەدح و سەنای مرۆڤانەی کرد. بێگومان، بناغەی پەسندی گشتی ڕۆحساری مرۆڤ و قۆناغە تایبەتییەکانی مێژووش جگە لەو ڕاستییە، هیچ تر نییە. ئەم ڕاستییە کە هونەرمەندان زۆر جار دژیترین شێوەی مرۆڤ بۆ بەرهەمەکانیان هەڵدەبژێرن. تیۆری ئێمە جێی باوەڕ نییە، چونکە جیاوونەوە و دابڕانە لە ڕاستەقینە، لە پێناوی نیشاندانی وێنەیەکی مەیلدار و مەرلێکە بۆ شکستهێنانی خودویستی= Narcissim کە هەمیشە هونەرمەند وا لێدەکات ڕووخساری مرۆڤ بە ڕوویەکی واقیعی = ڕاستی بنەخشێنێ. باڵای هونەری پلاستیکی= شێوەکاری، لەگەڵ باڵایی هونەری چیرۆک نووسیندا کەم و زۆر یەکەوە هەڵدەسەنگێنرێت. لە وێنە دیوارییەکانی جیوتودا لە کەنیسەی بارگلۆ= Bargello لە فلۆرەنسە، وێنەیەکی دانتی و زۆربەی ناسراوانی ئەو کاتە نیشان دراوە کە پەیوەندە بە ساڵەکانی ١٣٣٧ەوە. بۆکاشیۆ= Boccaccio یەکەم چیرۆکی خۆی لە ساڵی ١٣٣٩ دا، نووسی. کتێبی "Decameron دیکامیرون". کە لە دوای ئەو نۆ ساڵ بە دوای یەکەمدا نووسی، هەمان شێوە لە سەرەتادا، وێنەی مرۆڤ لە وێنەکێشانی پۆرترێتی ڕووداو زۆر نەبوو، لە ڕۆمای کۆن و ئیتالیاشدا، کەسایەتییەکان ئەو شارەزاییە تەواویان نەبوو، دیارە لە پێوانەیەدا نابێت لە ڕادەبەدەر لابدەین، ڕاستی ئەمەیە کە ئەو سەرنج و پاکییەی دەروونناسی تاوەکو کۆتایی سەدەی پانزەهەم لە وێنەکاری شێوەی مرۆڤدا پەیدابوو، جیهانی ڕۆمان نووسیندا تا ماوەیەکی زۆر، دەشتی تاکو سەدەی حەڤدەهەم بەدی نەهاتبێت، بەڵام پێوەندی بە کەسێتی مرۆڤەوە کە هاوبەشی وێنەکێشان و چیرۆک نووسییە، گەشەی بەردەوام و خێرای هەبوو لە کە سەرەتای ڕێنێسانس دا، دەستی پێکرد و ئێستاش هەر بەردەوامە. دەتوانین لە نێوان تابلۆی (دێربیدای= DerbyDay فریت= Frith و ڕۆمانی کاغەزی پیکویک = The Pickwick Papers کە بەرهەمی دیکنزە ڕووی لێکچوون بەدی بکەین. لە هەردوو بەرهەمەکەدا ونبوونی بەهای وێنەیی و ڕووکردنە کەسایەتی مرۆڤ و جۆرە هەستیارییەک بەرچاو دەکەوێت. لە بەرانبەر ئەوەدا وێنەیەکی باش، بە مانا مرۆڤییەکەی "هیومانیزم". دەتوانرێت بە ناونیشانی وێنەیەکی ڕاستگۆ لە کەسێکی مرۆڤانەدا پێناس بکرێت. بابەتێ سەر بە پێوەندی هونەرمەند، دەروونزانییە، واتە کاتێک دەربارەی کەسایەتی کەسێک کە ڕووخساری وێنە دەکێشین، هیچ دادوەرییەک لە ڕووبەڕووی ئاکاری دەرنابڕین، ئەگەر هونەرمەند بتوانێت کەسێتی ئەو مرۆڤە لە وێنەکەیدا بە کەسەوە، دەربخات و تەردەستی و کارامەیی ئەو نیشاندەدات زانست و تێگەیشتنی ئەو دەربارەی بەشی پلاستیکی تایبەت بە خودی هونەرمەند دەبێت، ئەمەش بۆ ئەوە بەسە. گومانی تیدا نییە، خەرشانێک کە بەبینینی کارێکی وەهاوە بەدی دێت کە بەبێ پەیوەست لایەنی جوانناسی تیدا نییە. لە وێدا لەگەڵ چۆنێتییەکی جوانی ئەبستراکتیدا ڕووبەڕوو نابینەوە، کاری ئێمە ناسانیی شتێکە لە ئەوانی تایبەتی ڕاستەقینەی زانستی لێ بنێین. لە بارەیەوە، هونەرمەند، دەروونناسێکە کە سوود لە ڕەنگ دەبینێ، گەلێک لە وێنەکێشانی مەزن لەو گرووپەن. بەڵام زۆربەی وێنەکان دیسانەوە ڕاستەوخۆ بە بەرهەمی هونەری مەزن دەژمێردرێن، لەبەر ئەمە ناچارین لە خۆمان بپرسین، چ لایەنێکی وێنەیەک ڕوویەکی دەروونزانی هەیە لە تابلۆکەدا کە بە بەرهەمێکی هونەری دەزانرێت، یا چ شتێک جوانی دیکرێت؟ لە وەڵامدا دەتوانین بڵێین: نەهێشتنی بەهای جوانناسی، مانای پێوەندی وێنەیی و قەبارە و ڕەنگ کە بینای گشت بەرهەمێکی هونەری پێکدەهێنن. بەم مانایە وێنەیەک کاتی دەرکەوتنی، دەکری وەک تابلۆیەکی سرووشتی بێ گیان پەسند بکرێت، بە هەمان شێوە ئێمە هیچ گریمانێکمان نییە. لە نێوان تابلۆی سواری خەندە= Lavghing Caalier بەرهەمی هالس Hals جیاوازی چ و لۆچی جوانی بەرگی پیاوی بەری بکەین، بەڵام لە ڕاستیدا ئێمە بەم ڕاستییە ڕازین، ئەم جیاوازییانەش پێوەندی نییە بەو لایەنە دەروونزانییەوە کە پێشتر ڕوونمان کردووە. شێوەی ئەو جیاوازییە دەکری بە لایەنی فەلسەفی بابەتەکە ناو بەرین، لە چاکترین شێوەدا هونەرمەند یان پەیکەرساز، لە سنووری کەسێتی تاکە کەسی مرۆڤ بالاتر دەچێت و دەگات بە زنجیرەیەک مانای گشتی تر، باشتر وایە بە مەبەستی نیشاندانی شانۆییەکانی شکسپیر بە گشت ڕاستەقینەی خۆیان بەرانبەر بە ژیان و وەفادار نین. تەنها کەسانێکی تایبەت نین، بەڵکو لە هەمان کاتدا نموونەیەکن لە هەوەس و ئارەزووی مرۆڤانە بە ڕوویەکی گشتی. ئێمە لە پاڵەوانەکانی شانۆگەرییەکانی شکسپیردا، تەنها هەستی زیندووبوونیان دەبینین، ڕەنجاو ناکەین، بەڵکو جۆرە هەستێکی باڵایی و بەرزیش دەچێژین، ڕەنجاو دەکەین کە ڕازەی خەیاڵ ئامێزی ئێمە لە بەرانبەر ئەو زیندووبوونەدا. ■■■■

کورتەیەک لەسەر مێژووی مۆسیقای کوردی

بەشی سێهەم

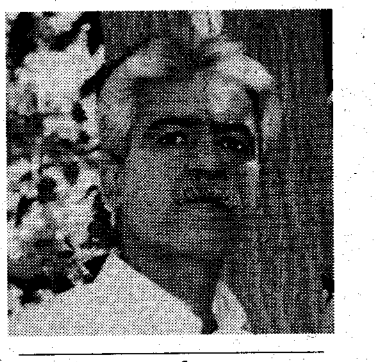

ناسر رزازی

زمانی کوردی

من پێموایە، کەم تا زۆر، هەمووومان ئاگامان لە پرسگرێکی کورد و ئەو زوڵموزۆرەی کە لێی دەکرێ، هەیە، ئیتر پێویست ناکا، من باسی مێژووی سیاسی کوردستانتان بۆ بکەم. جیاوز لە خەبات و تێکۆشان، بۆ رزگاریی کوردستان، تەنیا شتێک کە نەیهێشتووە زمانی کوردی بمرێ و لەراستیدا نێوی ئێمەی زیندوو راگرتووە، فۆلکلۆری کوردییە، بەتایبەت گۆرانی، هەر گۆرانیشە کە زمانەکەمانی زیندوو راگرتووە، چونکە زۆر رووداوی گەورەی مێژووییمان هەیە، کە لە گۆرانیدا بۆمان ماوەتەوە، بە تایبەت لە (بەیت)دا.

زمانی کوردی یەکێک لەو زمانە زیندووانەی دنیایە کە ریشەی هیندوئەورووپی هەیە و زمانێکە زاراوەی زۆرە و کۆنترینی ئەم زاراوەگەلە، هەورامییە و کەلوڕیی کە زمانی گاتاکانی زەردەشتیان پێ نووسراوەتەوە! لەو بەشەی تەورات کە لە زەمانی هەخامەنشییەکاندا نووسراوە، باسی یاسا و خوێندن و نووسین و زمان و فەرهەنگی مادەکان کراوە. بەردەکانی بێستوون و سەرپێڵ زەهاو و تەختی سلێمان و شوێنەوارەکانی دیکەی کوردستان، بەڵگەن بۆ نیشاندانی ژیار و شارستانیەتی مادەکان و نەتەوەی کورد. پارسەکان خەتی مێخییان لە مادەکان وەرگرتووە و زۆربەی رۆژهەڵاتناسان لایان وایە کە زمانی ئاوێستایی هەر ئەو زمانەیە کە مادەکان قسەیان پێ کردووە. لە کۆندا زمانە ئێرانییەکان بە سێ بەش دانراون: فارسی کۆن، ئاوێستایی، پالەوی، کە پالەوییان ئەو زمانە بووە کە لە سەردەمی ساسانییەکان لە ناوچەی پارس (شیراز) قسەی پێ کراوە. زمانی ئاوێستاییش کە ریشەی کوردی هەیە، لە پێوەندیی لەگەڵ ئەم زمانەدا، دەوڵەتشایی نووسەری خەڵکی کرماشان لە کتێبە بەنرخەکەی لە (جغرافیای غەربی ئێران، یان کێوە نەناسراوەکانی ئاوێستا)دا دەڵێ: گاتاکانی ئاوێستا لە ١٠٠ وشە، دەتوانین بڵێین: زیاتر لە ٦٠ وشەی کوردییە و شوێنەوارەکانی ئەورۆ لە زمانی کوردیدا ماوەتەوە.

زمانی کوردیی یەکێکە لە لقەکانی زمانەکۆنەکانی ئێران و پاشماوەی زمانی مادییە و لە درێژەی رۆژگاردا گۆڕانی بەسەردا هاتووە. ئەم زمانە بە هۆی ساختی کۆمەڵایەتی و هەڵکەوتی جوغرافیایی کوردستان بە سەر چەند زاراوەدا دابەش دەکرێ: هەورامی، کەلهوڕی، کرمانجی، سۆرانیی، کە سۆرانییەکەی بە داخەوە بە هەڵە بە سەرماندا براوە، چونکە دەبوو موکریانی بوایە نەک سۆرانی. من پێموایە هەتا ئێستا زمانی کوردییان بە هەڵە دابەش کردووە، چونکە وەکوو ئەو ریزەی کە لە سەرەوە نووسراوە دەبێ دابەش بکرێ، واتە:

یەکەم: زاراوەی (هەورامی) کە شێوەکانی بریتین لە: شەبەکی، هەورامی، لهۆنی، ژاوەرۆیی، زەنگەنە، زازاکی و باجەڵان، ئاخێوەرانی ئەم زاراوەیە و شێوەکانی لە کوردستانی رۆژهەڵات، لە شارەکانی پاوە، نەوسوو، هەورامان تەخت، هەورامان لهۆن، ژاوەرۆ، دزڵی و چەندین گوندی دیکە دەژین و، لە کوردستانی باشووریش بیارە، تەوێڵێ، بەڵخە، باخەکۆن، زەڵم، بلێی شار، سەرگەت، هانە دن، سۆسەکان، ئەحماوا، ئێلان پێ، گوڵپ، نارنجڵە، دەگا شێخان، خەرپانی، بنجۆی درە، خارگێڵان، دەرەی مەڕ، گوندەکانی شەبەک لە لای مووسڵ، لە کوردستانی باکووریش لە شارەکانی دیاربەکر و دەرسیم و بینگۆل تیرەیەکی دیکە لەگەڵ کوردی زاراوەکرمانج تێکەڵاو دەژین و بە کوردی زازا بەنێوبانگن و بە زاراوەی دوملکی (زازاکی) قسە دەکەن کە یەکجار زۆر لە هەورامی نزیکە و ئەژماریان دەگاتە ٣ ملیۆن.

دووهەم: زاراوەی کەلوڕی (فەیلی) کە شێوەکانی بریتین لە: کرماشانیی، لەکی، فەیلی، شیروانی، کۆدەشتی. ئاخێوەرانی ئەم زاراوەیە و شێوەکانی لە کوردستانی رۆژهەڵات، لە شارەکانی کرماشان، ئیلام، قەسرشیرین، سەحەنە، کرند، کەنگاوەر، مایبدەشت، کولیایی، دینەوەر، مێهران، دیلوڕان و برێ ناوچەی لوڕستان دەژین و، لە کوردستانی باشووریش، لە خانەقین، مەندەلی، بەدرە، جەسان، کووت، عەمارە، زرباتییە و لە بەغدادیش زۆرن.

سێهەم: کرمانجیی کە شێوەکانی بریتین لە: بادینانی، بۆتانی، شەمدینانی، قووچانی. ئاخێوەرانی ئەم زاراوەیە و شێوەکانی لە کوردستانی رۆژهەڵات، لە شارەکانی قوتوور، ماکۆ، ورمێ، خۆی، سەڵماس، برادۆست، دەژین و لە کوردستانی باکووریش، لە دیاربەکر، وان، ئەرزنجان، ئورفا، ئەرزەرۆم، سەرحەد، بتلیس، جزیر، بۆتان، ماردین، خارت، سلۆپی، ئادیامان دەوروبەری قۆنیا، لە کوردستانی باشووریش، لە شارەکانی زاخۆ، دهۆک، ئاکرێ، ئامێدی، بامەڕنی و بادینان بەگشتی، لە ئێرانیش، لە قووچان، دەرەگەز، بجنوورد، شیروان، فاراب، رۆبار، دەماوەند، لە کوردستانی باشووری بچووکیش، لە شارەکانی حەسەکە، قامیشلی، سەرێ کانی، عەینیدوەر، عەفرین، عاموود و دێرک و توربا سپی.

چوارەم: سۆرانی یان موکریی کە شێوەکانی

ئەم شیعرە لەسەر پێستی گیانلەبەرێک نووسراوە کە لە ئەشکەوتی هەزارمێردا دۆزراوەتەوە، مێژووەکەی بۆ نزیکەی ١٢٠٠ ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێتەوە.

بریتین لە: موکوریانی، ئەردەڵانی، سۆرانی، بابانی، گەرمیانی. ئاخێوەرانی ئەم زاراوەیە و شێوەکانی لە کوردستانی رۆژهەڵات، لە شنۆ، نەغەدە، سەردەشت، مەهاباد، بۆکان، سایین قەڵا، هەوشار، سەقز، بانە، مەریوان، دیواندەرە، سنە، قوروە، دیگولان و کامیاران دەژین، لە کوردستانی باشووریش، لە هەولێر، کۆیە، رواندز، دیانا، رانیە، قەڵادزێ، دووکان، سلێمانی، چەمچەماڵ، کەرکووک، پردێ، کفری، هەڵەبجە، خورماڵ، سەی سادق و عەربەت.

ئەم زاراوەگەلە هەر کامێکیان خاوەن مۆسیقای تایبەت بە خۆیانن. بۆ نموونە، هۆرە بناغەی گۆرانیی کەلوڕییە و سیاچەمانە بناغەی گۆرانیی هەورامی و لاوک بناغەی گۆرانیی کرمانجی و حەیران بناغەی گۆرانیی موکری یان سۆرانییە و هەر یەکێکیان خاوەن فۆلکلۆری زۆر و زەبەنن! (خاچاتوور ئەبوویان)، وێژەناسی گەورەی ئەرمەنیی، دەڵێ: فۆلکلۆری کوردیی، ئەوەندە پڕ و بەرز و خێرۆمەندە، کە کاری کردۆتە سەر فۆلکلۆری گەلانی دیکەی هاوسێی کوردیش.

زۆر کەس لە زانایانی کورد و نەکورد، گوتوویانە کورد لە سەرەتادا موسوڵمان نەبووە و ئاگرپەرەس بووە، واتە پەیرەوی ئایینی زەردەشت بووە و، نوور یان زەڕی لەلا پیرۆز بووە، هەورامان تا ٤٠٠ ساڵ دوای هێرشی عەرەب بۆ سەر کوردستان، هەر لەسەر ئایینی زەردەشت ماوەتەوە، لەراستیشدا شوێنەواری ئەو ئایینە لەو ناوچەیە ماوەتەوە.

لە ئێران دوو کتێب بە نێوەکانی (جغرافیای غرب ایران، یا کوههای ناشناختە اوستا) کە لە سەرەوە ئاماژەم پێ کرد و، (ترجمەای بر فروردین یشت اوستا)، یان (زەردەشتی کورد)، دەرچوونە کە هەردووکیان رۆحی شاد، (مامۆستا عمادالدین دەولەتشاهی) نووسیونی، کە کورد و خەڵکی کرماشان بوو، ئەم ئینسانە زەحمەتێکی بێوێنەی کێشاوە و لە کتێبی یەکەم، نێوی ئەو کێوانەی کە لە ئاوێستادا هاتوون، هەموو دەرهێناوە و جێگاکانی دەسنیشان کردوون کە لە کوردستانن، بۆ نموونە: پاوە، پاڵنگان، چەمچەماڵ، ئەسپەرێز، گرێزە و زۆری دیکە. لە کتێبەکەی دیکەشیدا کە ئازیەتیگرتنی رۆستەمە بۆ زۆراو، سەلماندوویەتی کە رۆستەم کورد بووە، کارەکەی دەولەتشاهی لەو کتێبەدا ئەوەمان بۆ روون دەکاتەوە کە: زەردەشت ئەگەریش لە کوردستان لە دایک نەبووبێ و لە کوردستانیش نەمردبێ، لانیکەم بۆ ماوەیەکی زۆر ئەم ئایینەی خۆی لە کوردستان برەو پێداوە و بەڵگەشی بۆ سەلماندنی ئەم بانگاشەیە، هەیە. بە پێی لێکۆڵینەوەکانی ئەم دواییانە، گاتاکان کوردین، یان بە کوردییەوە نزیکن، نێوی زەردەشت، لە بنەڕەتدا: (زەرەتا وەشتەرای)یە، کە لە دوو وشەی (زەرەتا) واتە ((نوور)) و (وەشتەرای) واتە ((دابادی)) پێک هاتووە و واژەکان کوردین، گاتاکانیش کە زەردەشت نووسیونی، زۆربەی وشەکانی بە زاراوەی (کەلهوڕی)یەوە نزیکن.

کەلور، تیرەیەکە لە تیرە کۆنەکانی کورد، کە بە زاراوەی پالەوی قسە دەکەن و شوێنەمێنگەی بەشی هەرە زۆریان باشووری کوردستانی مەزنە کە بەشی زۆری ناوچەکانی خانەقین و مەندەلی و کرماشان و ئیلام دەگرێتەوە. لە ئێراندا فارسەکان بە هەڵە بە زاراوەی کەلوری دەبێژن: زبان پهلوی (فارسی میانە)، لە کاتێکدا زاراوەی کەلهوڕی، زووانی کوردەکانی باشووری ئێرانە نەک فارسی میانە، هەرچەند ئەم زاراوەیە ئەشکانییەکان و ساسانییەکان بەکاریان هێناوە و قسەیان پێ کردووە، وشەی (پالەوی)، زاراوەی ئەو کوردانەن کە بە زاراوەی (کەلهوڕی) و (فەیلی) و (لەکی) قسە دەکەن و لە وشەی (پالە) وەرگیراوە، (فەیلی)ش لە بنەڕەتدا (پالەوی) بووە و عەرەب ئەم وشەیەی گۆڕیوە بۆ (فەهلەوی) و دواتر بووە بە فەیلی!

ئەم گاتاگەلە، ئەگەر کوردیش نەبن، لانیکەم دەتوانین لە ١٠٠٠ وشە، زۆرتر لە ٦٠٠ وشەی کوردیی تێدا دەبینین کە لە زمانی کوردیدا هەن و ماون، چونکە لە چەند بنزاراوە بۆ نووسینی ئەم گاتاگەلە کەڵک وەرگیراوە، پاشماوەی ئایینی زەردەشتیش لە کوردستان، ئێزیدییەکان و بەشێک لە یارسانەکانن کە کتێبی ئایینی ئەمانیش، کوردین، بەهەرحاڵ ئەوەندەی کە پێوەندی بە ئێمەی کوردەوە هەبێ لە کۆن و ئێستادا، ئەو شیعرە مێژووییانەن کە لە دوو توێی کتێبێکی وەکوو گاتاکانی زەردەشت و ئایینەکانی یارسان و ئێزدیدی و هەورامان و شوێنانی دیکەدا ماونەتەوە، (گات، یان گاتا)، وشەیەکی ئاوێستاییە کە لە پالەوی کۆندا، (گاس)یان پێگوتووە. وشەی (هات)، کە بەندبەندی گاتاکان پێک دێنن و، وشەی (گات)یش، هەر دووکیان ئەمڕۆ لە کوردیدا ماونەتەوە، (هات) کە لە چاوگی (هاتن) وەرگیراوە، چەند واتا دەدا، یەکەم، هات: واتە هاتن. دووهەم، هات: یانی بەخت و شانس. سێهەم: هات بە مانا ئایینیەکەی واتە: نەدا، بانگێک کە لە ئاسمانەوە دێتە سەر پێغەمبەران، (گات)یش هەر لە کوردیی کۆن و ئێستاش، یەکەم واتە: بانگکردن و چڕین، کە لە ناوچەی هەولێر و کۆیە و رواندز و موکوریان، بەکار دەبرێ، وەکوو: شیلانم بۆ گاز کە، یانی شیلانم بۆ قاو، یان بانگ کە، دووهەم گات: **بۆ لاپەڕەی ٧**

درامانووسانی جیهان

مەهدی مجید جاف

٣٠- رۆمین رۆلان Romin Rolland

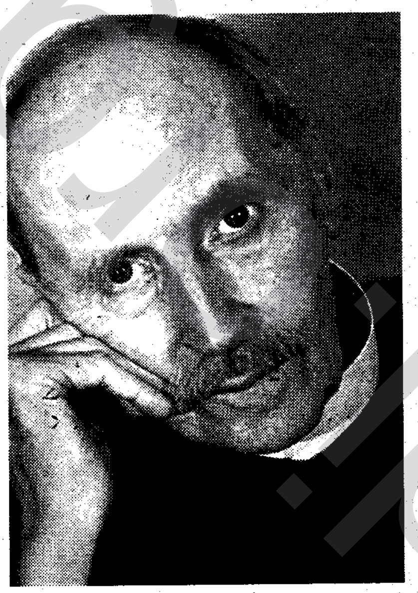

درامانووسی بەناوبانگی فەرەنسی رۆمین رۆلان لە ٢٩ی مانگی ژانیوەری ١٨٦٦دا، لە شاری دڵفرێنی کلامسی لە خێزانێکی مامناوەند لەدایکبووە. خوێندنی سەرەتایی لە کلامسی تەواودەکات و بۆ ئەوەی کە رۆمین لە خوێندن دانەبڕێت، باوکی بڕیاری کۆچکردن بۆ شاری پاریس دەدات. رۆمین هەر لە منداڵییەوە حەزی لە مۆزیک دەبێت و خۆی فێری مۆزیک دەکات. لە ساڵی ١٨٨٣دا، لە قوتابخانەی لویس لۆکراند دەست بە خوێندن دەکات و خۆی بۆ خوێندنی باڵا ئامادەدەکات. بەرهەمە فەلسەفییەکانی سپینۆزای فەیلەسوفی هینلدی کاریان تێدەکات و لایەنگری دەبێت. لە مانگی ئۆگۆستی ١٨٨٣دا، سەردانی ڤیکتۆر هۆگۆ دەکات. لە مانگی نۆڤەمبەری ١٨٨٩دا، بۆ وڵاتی ئیتالیا سەفەر دەکات و جیهانی پڕ لە هونەری ئیتالی ئاشنا دەبێت. دەروونی تینووی بە شوێنەواری هونەری، تابلۆ و پەیکەرە هونەری و مێژووییەکان ئاودەدات. پاش دوو ساڵ بۆ پاریس دەگەڕێتەوە. لە ئوکتۆبەری ١٨٩٢دا، ژندەهێنێت. رۆلان لە بەشی مێژووی مۆزیک و هونەر خوێندنەکەی درێژە پێ دەدات. لە تەمەنی ٢٩ ساڵیدا نامەی دکتۆراکەی سەبارەت بە ریشە و سەرچاوەی شانۆی نوێ دەنووسێت و بە پلەی دکتۆرا خوێندنەکەی تەواو دەکات و وەک مامۆستای مێژوو و هونەر لە زانکۆدا دەست بە کار دەکات. رۆلان سەرگەرمی خوێندنەوەی مێژووی کلاسیکی یۆنان و رۆم و ئەدەبیاتی روسی و لێکۆڵینەوە سەبارەت بە مێژووی شۆڕشی مەزنی فەرەنسا ئەنجام دەدات و دەست بە نووسینی شانۆنامەی مێژوویی دەکات، بەو هیوایەی لە رێی هونەری شانۆوە قارەمانە مێژووییەکان بە بینەران بناسێنێت، وەک ئەم شانۆنامە مێژوویانەی خوارەوە:

١- شانۆنامەی سەن لوئی.
٢- شانۆنامەی ئائرت.
٣- شانۆنامەی سەرکەوتنی هۆش دەردەکەوێت.
٤- شانۆنامەی دانتۆن.
٥- شانۆنامەی چواردەی یولی.
٦- شانۆنامەی گورگەکان.
٧- شانۆنامەی یاری عەشق و مەرگ.
٨- شانۆنامەی یەکشەممەی پیرۆز.
٩- شانۆنامەی لئودییەکان.
١٠- شانۆنامەی رۆبێسپیر.

لە نێوان ساڵانی ١٩٠٤ تا ١٩١٢ دا، رۆمانی بەرزی (ژان کریستۆف) لە ١٠بەرگدا بڵاودەکاتەوە. لە مانگی ئوکتۆبەری ١٩١٠دا، لە رووداوی پێکدادانی ئۆتۆمبێلدا بریندارەبێت. لە هاوینی ١٩١٢دا، دەست لە کاری مامۆستایەتی لە زانکۆی سۆربۆن دەکێشێتەوە. لە دوایدا رۆمانی (کولابرنیون) و رۆمانی (کلرامبۆ) دەنووسێت و کوڕەکەی لە بەرەکانی شوومی شەڕ دەکوژرێت و داخ و کەسەرێکی زۆر بۆ باوکی ئاشتیخوازی بەجێ دەهێڵێت. لە ساڵی ١٩١٣دا، خەڵاتی ئەکادیمیای فەرەنسا پێدەبەخشرێت و لە ساڵی ١٩١٦دا، خەڵاتی ئەدەبی نۆبڵ لە وڵاتی سوید وەردەگرێت. لە نۆڤەمبەری ١٩١٩دا، یەکەمین کۆنگرەی شانۆی کرێکاری و جوتیاری دەگێڕدرێت و رۆلان بە رێبەری شانۆی سۆسیالیستی هەڵدەبژێردرێت. رۆلان لە ساڵی ١٩٢٢دا، دەست بە نووسینی رۆمانی (گیان شەیدا) دەکات و لە ساڵی ١٩٣٣دا، کۆتایی پی دەهێنێت. بە سەرپەرشتی خانمێکی روس کە ناوی ماریا دەبێت، بەرهەمەکانی لە دوازدە بەرگدا لە شاری لینینگراد چاپ دەکرێت و بڵاودەکرێتەوە. پاشان رۆلان ئەو خانمە دەخوازێت و لە ساڵی ١٩٣٥دا، بە یەکەوە سەفەر بۆ سۆڤیەت دەکەن و لە نزیکەوە چاوی بە هاوبیر و هاوڕێ دێرینەکەی ماکسیم گۆرکی نووسەر دەکەوێت. لەو ساڵانەدا کە بزووتنەوەی فاشستی لە ئەورووپا سەری هەڵدا، هیتلەر لە ئەڵمانیا، فرانکۆ لە ئیسپانیا، کە هەڕەشەیەکی ترسناک بۆ مرۆڤایەتی لە جیهاندا دەبێت. رۆلانی نەبەرد بە هەموو هێزێکیەوە پێنووسەکەی دژی فاشستەکان بەکاردەهێنێت و لە ساڵی ١٩٣٩دا، بە یادی ١٥٠ساڵەی شۆڕشی مەزنی فەرەنسا، شانۆنامەی رۆبسپیر بڵاودەکاتەوە. رۆلانی مەزن لە ٣٠ دیسەمبەری ١٩٤٤دا، واتە ساڵێک پێش کۆتایی پێهاتنی شەڕی شوومی جیهانی دووەم، دڵە پڕ لە میهرەبانییەکەی لە لێدان کەوت و ماڵ ئاوایی لە هونەر و ژیان کرد. ■■■■

تورکیا لە نێوان پۆڵەسی و تاکتیکدا ..

Turkey between the Policy and Tactic

خەسرەو پیربال

سەرۆک وەزیرانی تورکیا ڕەجەب تەیب ئۆردۆغان، بە سەفەرێکی فەرمی گەرمەوە دەگاتە ئیسرائیل، لەلایەن حکومەت و سەرجەم لایەنە دیبلۆماسیەکانی ئیسرائیل پێشوازی دەکرێت، پەیوەندیە جۆراوجۆرە - دووقۆڵیەکانی نیوانیان باشتر و ئەکتیڤتر دەبنەوە، کۆبوونەوەکانی نێوان هەردوولا بەردەوام دەبێت و هەموشیان لە خزمەت بەرژەوەندیە هاوبەشەکانی نێوان گەلانی تورک و جولەکەدایە , لە گفتووگۆی جیاجیادا، چەندین دانووساندن و گفتووگۆ و کۆبوونەوەیان ئەنجام داوە, لە سەرجەم ئەم کۆبوونەوانەدا، بەرژەوەندیە ئابووری و ئیسراتیجیەکانی هەردوولا بابەتێکی سەرەکیە. .

لەهەمان کاتدا، لە ئەنقەرە، ڕۆژنامەی **The New Anatolian**، ڕۆژی ٢٠٠٥/٥/٢ گفتووگۆیەکیان لەگەڵ باڵیۆزی ئیسرائیل لە تورکیا پینهاز ئەڤیڤی – سازکردووە، لەو چاوپێکەوتنەدا، بەشێوەیەکی زۆر ئاشکرا و کراوە، باس لە پەیوەندیە گەرم و گوڕەکەی نێوان تورکیا و ئیسرائیل کردووە , تێیداهاتوە کە لە هەموو ئاستێکدا، کۆماری تورکیای ئیسلامی، هەر لە کۆنەوە، چ جۆرە پەیوەندیەکی باش و هەمەلایانەی هەبووە لەگەڵ تەل ئەبیب.

باڵیۆزی ئیسرائیل، پێی وایە ئیتر ساتە ناخۆش و پرقەیرانەکان کۆتاییان پێهاتووە، پەیوەندیەکانی نێوان ئەم دوو وڵاتەدا لەوپەڕی پێشکەوتن و باشیدان، لەبواری ئابووری و عەسکەری و مووخابەراتیدا، زیاتر پێشدەکەون و ئەو سەردانە فەرمییەی سەرۆک وەزیرانی تورکیا، پەیوەندیەکانی نێوانمان بەرەو قۆناغێکی نوێ دەبات -)*.

دەربارەی شێوازی ئەو پەیوەندیانەی نێوانیان باڵیۆزی ئیسرائیل پینهاس ئەڤیڤی دەڵێت"ئیسرائیل یەکێکە لەو دەوڵەتانەی جیهان کە برادەرایەتیەکی بێ شەرت و شرووتی هەیە لەگەڵ تورکیادا " **" Our friendship with Turkey is unconditional ".**

حکومەتی ئیسلامی تورکیا بەرامبەر ئیسرایلدا , سیاسەتێکی هەیە و خاوەن تێڕوانینێکی دیار و لێوەشاوە و هەمەجۆرە، هیچ جۆرە تاکتیکێک بەکارناهێنێت، هەتا ئەگەر ئەم سیاسەتەی چەندین قوربانی و زەرەری لێبکەوێتەوە، تەواو بەپێچەوانەی پەیوەندیەکانیەتی لەگەڵ وڵاتانی تردا، بەتایبەتی لە پەیوەندیەکانیدا، لەگەڵ حکومەتی کوردستان و عیراق بەگشتی.

سەفەری دووایی ئۆردۆغان، پەردەی لەسەر سەرجەم پەیوەندیە جۆربەجۆرە هەمالایانیەکانی نێوان هەردوو وڵاتدا هەڵدایەوە،ˆئیتر چیتر نە ناوچەکە و بەتایبەتی میللەتی کوردستان، ئەو (دەبڵ دیسکۆرس و سیاسەتی دووجەمسەری) تورکیای پێ قبووڵناکرێت.

بەدرێژایی ساڵانێکە , کۆماری ئیسلامی تورکیا کوردەکان و سەرکردە سیاسیەکانی عیراقی بەوە تاوانبار دەکرد کە گوایە ژێراو ژێر پەیوەندی نهێنیان هەیە لەگەڵ دەوڵەتی عیبری – ئیسرائیل -، لەکاتێکدا تورکیا خۆی، نوێترین تانک و فرۆکە و چەک و تەقەمەنی پێشکەوتووی لە لایان ئیسرایلەوە پێدەگەیشت، و لە دووا سەفەری سەرۆک وەزیرانی تورکیا، باس لە کرینی نوێترین تانک و چەکی ئیسرائیلی کراوە کە دەبووایە بگاتە تورکیا.

حکومەتی کوردستان، هەمیشە سەیری کێشەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی کردووە بە چاوێکی فرە ڕەهەندی مرۆییەوە، هیچ ئاژاندایەکی شاراوەی نەبووە بۆ گرێدانی پەیوەندیەکانی لەگەڵ ئیسرائیل و کۆمپانیا و ڕێکخراوە جۆر بەجۆرەکانی ئەو وڵاتە، لەگەڵ ئەوەش تورکیا و چەند لایانێکی دووژمن بە کێشەی میللەتی کوردستان هەمیشە هەوڵی ئەوەیان دەدا، بۆ دوونیای عەربی و ئیسلامی بسەلمێنن، کە کوردەکان هەوڵی پەیوەندیکردنیان هەیە لەگەڵ ئیسرائیل، لەم هەوڵانەشدا، کۆماری تورکیا بەڕێگای ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ، دەستێکی باڵای هەبووە لەو هەڵمەتە شوومەدا دژ بە ئەزموونی میللەتی کوردستان.

لەگەڵ ئەوەش فەلسەفەی گشتی و تێڕوانینی بنچینەیی ئەزموونی میللەتی کورد، هەمیشە جەخت لەسەر پێکەوە ژیانی هەموو میللەتانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست دەکاتەوە، لەنێو ئەو میللەتانەش میللەتی جولەکەیە وە بڕوای بە پێکەوە ژیانی هەموو فەرهەنگەکانە، بەڵام قەت دەستپێشخەر نەبووە لە گرێدانی پەیوەندی لەسەر ماف و هەق و هقووقی میللەتانی تر و ئیش و ئازارەکانی میللەتانی تر فەرامۆش بکات و تەنها سەیری بەرژەوەندیە تایبەتیەکانی میللەتی کورد بکات..

کۆماری تورکیا دەبێت بەکۆتایی هێنانی سەفەرە سەرکەوتووەکەی سەرۆک وەزیرانی خۆی، بە شێوەیەکی گشتی، سەرتاسەر بە سیاسەتە دووجەمسەریە جیاوازەکەی خۆیدا بچێتەوە و سیاسەتێکی **Policy** هەبێت بەرامبەر پرسی عیراقی نوێ و کێشەی میللەتانی، نەوەکوو پەیڕەو کردنی جۆرەکانی تاکتیک**Tactic** , لەبەر ئەوەی هەر پاش ڕاپەڕینەکەی ساڵی ١٩٩١ و گۆڕانکاریەکانی ئەو چەندین ساڵانەی دووایی، تورکیای هیچ سیاسەتێکی نەبووە، بەڵکوو هەمیشە چەند بڕیارێکی کاتی وبەرنامەی تەمەن کوورتی پچڕپچڕی هەبووە دەرهەق بە کێشەی میللەتی کوردستان، وە ڕۆڵێکی زۆر نێگەتیڤی هەبووە، ئەوەی لەدەست هاتووە کردوویەتی، ئەوەشی نەیکردووە،ئەوە لەبەرئەوەبووە کە پێی نەکراوە ...

لە نەخشە نوێیەکی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، کۆماری عیراقی فیدراڵ، بە گرینگترین ئەکتەری فەرهەنگی و سیاسیی ناوچەکە دەناسرێت، وڵاتە یەککگرتوەکانی ئەمریکا، بەچاوێکی پڕبایەخەوە سەیری ئەو وڵاتانە دەکات و بە شێوەیەکی تایبەتیش ڕۆڵ و ئەزموونی کوردەکان، حکومەتی کوردستان و سیاسەتمەدارانی کورد و بەشداربوونیان لە بەغدادا، بە گرینگترین فاکتەری گۆڕانکاریە دیموکراسیەکان دەزانێت. لێرەشدا دەبێت تورکیا و ئیسرائیل و سەرجەم وڵاتانی تریش ئەو مەسەلەیە لەبەرچاو بگرن و وەکوو فاکتەرێکی گرینگ سەیری بکەن .. ■■■■

* ڕۆژنامەی ئەناتۆلیای نوێی **The New Anatolian** ڕۆژی ٢٠٠٥/٥/٢

چەند ڕەخنە و پێشنیار بۆ سەرکردایەتی کورد

تەیموری ئەلیاسی سەرزەلی

نوێنەری ئاوارەکانی کەمپی ئەلتاش

ئەگەرچی کوردستانی باشوور بە هەوڵ و تێکۆشانی ڕۆڵە بە ئەمەک و بە خوێنی دەیان هەزار شەهید و ئەنفال و کیمیاباران، قۆناغە جیاجیاکانی بەربەرەکانی لەگەڵ یەکێک لە وەحشیترین ڕژێمەکانی سەردەم و شۆڤێنییەتی عەرەبە پێ پەتییەکانی عێراق و دراوسێکانی تێپەڕ کردبوو، شۆڤێنییەتی عەرەب بە پشتیوانی وڵاتانی دیکەی عەرەبی و پشتیوانی زلهێزەکانی جیهان و سانسۆری جیهانی لە دژی جینایەتەکانی لە کوردستان و لە شەهیدکردنی هەڵەبجە و ئەنفالکردنی خەڵکی بەشەرەفی کوردستان، لە پێش چاوی هەموو دنیا کوردی جینۆسایدی دەکرد، بێ ئەوەی هیچ وڵاتێک تەنانەت بەوانەسەوە کە ئاڵای دیموکراسییان هەڵکردبوو هیچ فزەیەکیان لێوەبێت. ساڵەکانی ١٩٨٨ـ١٩٨٩ ساڵانێکی زۆر تاریک بوون لە مێژووی گەلەکەمان، لە هەمان کاتدا سەروەرییەکی زۆر گەورەن بۆ کورد و پەڵەیەکی ڕەشیشە بە نێوچەوانی بەعسی و عەرەبە شۆڤێنییەکان و وڵاتانی ڕۆژئاوایی کە بە درۆوە و لەبەر بەرژەوەندی ئاڵای دیموکراسی و مافی مرۆڤیان بەرزکردبووەوە. لەبەر ئەم هۆکارانە ڕژێمی گۆڕبەگۆڕی بەعسی، تا ڕادەیەکی زۆر توانی جووڵانەوەی گەلەکەمان کپ و بێ دەنگ بکاتەوە. زۆری نەکێشا جارێکی تر بە هۆی ماهییەتی پیسی بەعسییەکان، عێراق تووشی شەڕێکی نالەبار هات، سەرکردایەتی گەلەکەمان، بە کەڵک وەرگرتن لەو هەل و مەرجە تایبەتییە، توانی تەواوی خاکی کوردستان بە کەرکوک و خانەقین و مەندەلی ...هتد ئازاد بکات. هەرچەندە تەمەنی ئازادکردنی کەرکوک و خانەقین زۆر لە تەمەنی بەهار کورتتر بوو. بۆ ماوەی ١٣ ساڵ گەلی ئێمە توانی بە سەربەخۆیی بژی، ئەوەی جێی ئاماژەیە کە سەرکردایەتی کورد لەو ماوە زۆرەی کە تێپەڕی، کەڵکێکی شیاوی وەرنەگرت. سەرکردایەتی کورد لە باشوور کەوتنە ململانێیەکی سەختی خوێناوی لە پیناوی بەرژەوەندییە تەنگە حیزبییەکان و چاوپۆشیان لە بەرژەوەندییە گشتییەکانی نەتەوایەتی کرد. لەشکری داگیرکەریان ڕاپێچی بەرەکانی شەڕ کرد. بە هەزاران کەس لە شەڕی ناوخۆیی، بوونە قوربانی و گیانیان لە دەستدا. مرۆڤی کورد تووشی سەرگێژە و سەرلێشێواوی بوون. هێزی پێشمەرگەی کوردستان لەجیاتی ئەوەی لەگەڵ دوژمن بجەنگێ یان خەریکی خۆڕێکخستنەوە بێ، تووشی شەڕێکی نالەبار هاتبوو، برینێکی گەورە کەوتە لاشەی کوردستان و جارێکی تر، هەڵە مێژوووییەکان لە سەرەتای سەدەی بیست و یەکدا دووپات بوونەوە. جووڵانەوەی بەشەکانی تر، کەوتنە بەر پەلامار و بە سەدانیان لی تیرۆر کرا و بێ دەنگ و کپکرانەوە، لەوانە گرنگتر خەڵکی کوردستان دڵسارد بوونەوە و مەیلیان بە لای سەرکردایەتی کورد، کەم بووەوە. لە دوای شەڕی دووەمی کەنداوی فارس، ڕەوشەکە جارێکی تر گۆڕا. کەرکوک و خانەقین و بەشەکانی تر دووبارە ڕزگارکران. گەلی کوردستان جارێکی تر لەم هەڵبژاردنانەی دواییدا بە پیری بانگەوازی سەرکردایەتی کوردەوە چوون و سەلماندیان کە لە ڕۆژە تەنگانەکاندا، پشت ناکەنە ڕووی سەرکردەکانیان و بە شێوەیەکی بێوێنە چوونە هانای سندووقەکانی هەڵبژاردنەوە و دڵفراوانی خۆیان پیشاندا و وەفاداری خۆشیان بە سەرکردایەتی کورد سەلماند. حەق وایە سەرکردایەتی کورد، بە پەند وەرگرتن لە مێژوو و بە بەرپرسیارێتییەوە پشتگیری کێشەی کورد بکات و کارێکی وا نەکات ببێتە هۆی ساردبوونەوەی خەڵک، گەلی کوردستانیش نەبێتە قوربانی ئەوان. بە پێویستی دەزانم لە ناخی دڵمەوە پیرۆزبایی لە بەڕێز مام جەلال بکەم بە بۆنەی هەڵبژاردنی بە سەرۆک کۆماری عێراقی نوێ.

ئەوەی شایەنی باسە، ئەوەیە کە ئایا بەو پێوانەیە بەرە بەرە کوردستان ناچێتەوە ناو زگی عێراقی گەورە، ئایا ئێمە بە دەستی خۆمان پەتی سێدارە ناخەینە ملی ئاواتەکەمان؟، ئایا ئەوانەی درووشمی عێراقی موەحەد ئەدەن و دەم لە دیموکراسی دەدەن، باوەڕیان بە جیاوازی نەتەوایەتی کورد و عەرەب هەیە یان هەر پێی ئەڵێن "شمال الحبيب"، کورد گوتەنی؛ عەرەب و دیموکراسی کوجا مەرحەبا! ئایا چارەنووسی کەرکوک ئەبێ بە چی کە ٤٠٪ لە داهاتی نەوتی عێراقی تێدایە و عەرەبە شۆڤێنییەکان هەر بۆ ئەوە هەوڵی تەعریبکردنیان داوە، ویستوویانە سیمای کوردبوونی لەناوبەرن. سەرکردایەتی کورد، ئەگەر چی لەبەر هەر هۆیەک بێت لەمافی سەربەخۆیی گوزەراوە و چاوپۆشی لێ کردووە، لە کاتێکدا کە باشترین بارودۆخی هەبووە و تەنانەت هەواڵنێرە بیانییەکان بە هەزاران جار باسی ئەوەیان ئەکرد، کورد مەیلی سەربەخۆییان هەیە، من خۆم شاهید بووم کە کەناڵی ئاسمانی **CNN** بەشی ئینگلیزی لەگەڵ سەفیری عێراق لە ئەمریکا، وتووێژێکی سازکرد و لە سەفیری پرسی: ئایا کوردەکان تا ئێستا کە بە تەمای سەربەخۆیی بوون، ئێستاکە بەڕێز تاڵەبانی بووەتە سەرۆک کۆمار، هەڵوێستیان چۆن دەبێ؟ سەفیریش لە وەڵامدا گوتی: من لەو بڕوایەدام کە کورد پۆستی سەرۆکایەتی و وەزارەتی دەرەوەشی لەدەستدایە، ئیتر تەنانەت ناسیۆنالیستەکانیش هەستی سەربەخۆییان لا نەماوە و نییە. سەرکردایەتی کورد گرنگترین ئامرازی گوشار خستنە سەر عێراقی دۆڕاند. ئێمە دەمانتوانی بەو فاکتەرە، فاکتەری سەبەخۆیی گوشار بخەینە سەر عەرەبەکان، لە ڕووی هێزەوە وتووێژ لەسەر کەرکوک بکەین. سەرکردایەتی کورد دەبێت زۆر وریا بێت، هەڵە مێژوووییەکان لەدەست نەدات و کێشەی گەلەکەمان نەکاتە قوربانی پۆست، زیاتر تێبکۆشێ بۆ بەهێزکردنی هێزی پێشمەرگەی کوردستان و ئامادەی بەرەنگاری هەر چەشنە پیلانێکی هەبێ، لە هەمان کاتدا پشتیوانی خۆی لە جووڵانەوەی بەشەکانی تر، چ بە شێوەی ئاشکرا و چ بە شێوەی نهێنی ڕابگەیەنێ. ■■■■

ڕژێمی سوریا لە نێوان گوشاری نێودەوڵەتی و گۆڕانکارییە ناوخۆییەکاندا

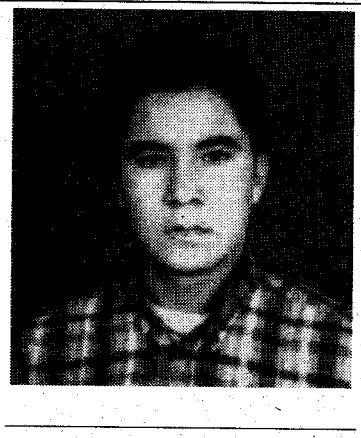

عبدالحميد عبدو

دیارە مەسەلەی دیموکراتیزەکردنی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، نەک بەتەنیا پڕۆژەیەکی ئەمریکییە، بەڵکو وڵاتانی ڕۆژئاواش هاوتەبان لەم بیرۆکەیەدا، بە تایبەتی لە دوای ڕووداوە تیرۆریستییەکەی ١١سێپتیمبەر و ڕووداوەکانی ئیسپانیا و ڕوسیا و زۆرشوێنی تر. ڕژێمی سوریاش یەکێکە لەو دەوڵەتانەی کە ناویان لە لیستی ئەمریکادا بە وڵاتی(تیرۆر پارێزەکان) یاخود بە (محور الشر) ناوزەتکراوە. لە ئاکامی ڕووخانی ڕژێمی دیکتاتوری سەددام حوسین و هاتنی هێزەکانی ئەمریکا.و هاوپەیمانان بەو هێزە زلەیانەوە، گەرمایییەکی ترس کەوتە نێو سەرانی ڕژێمی سوریا. ئیتر ووردە ووردە ڕژێمی سوریش واخەریکە خۆی دەخاتە نێو یاری مشک وپشیلە، تاکو بە شێوەیک یاخود سیاسەتێکی تەکتیکی خۆی وانیشان بدات کە گوێڕایەڵی جێبەجێ کردنی بڕیارە نێودەوڵەتیەکانە.

لە دوای ڕاپەڕینە شکۆدارەکەی کۆمەڵانی خەڵکی خۆرئاوای کوردستان لە شارەکانی قامشلو و عەفرین و شوێنەکانی تر، لە ئاکامی ئەوسیاستە شۆڤینستەی حزبی بەعس، کە بەسەر گەلی کوردا سەپاندوویەتی، لە سێکووچکەی (ڕاگواستن و بەعەرەبکردن و بە بەعسکردن)و سڕینەوەی شوێنەوارە کوردیەکان و هێنانی عەرەب و نیشتەجێکردنیان لە خۆرئاوای کوردستان، ئەمەش لە یاسای مافی مرۆڤ و یاساکانی نێودەوڵەتی بە یاسای (جینوساید) دەناسرێ وێڕای ئەوەش تژییکردنی زیندانەکان و بێسەروشووێنکردنی هەزاران. هەزار هاووڵاتی کورد و عەرەب و کەمەنەتەوایەتیەکانی تر، بەبێ هیچ تاوانێکی دژ بە یاسا. دوا جاریش تاوانبارکردنی ڕژێم بە تیرۆرکردنی (رفيق الحريري) سەرۆک وەزیرانی پێشووی لوبنان و دەستێوەردانی لە کاروباری ناوەخۆی عیراق، بەناردن وکارئاساییکردنی تیرۆرستان لەناوەی عیراق. وای لە ڕژێم کرد کە لەم یاری پشیلە و مشکەدا، کە دەیویست بیکات سەرکەوتووتەبێت، بەڵکو زیاتر لە نێو کۆمەڵگای نێودەوڵەتیدا ریسوا ببێت. دیارە لەژێر کۆمەڵێک فشاری جیاجیای نێودەوڵەتی سوریا هێزەکانی خۆی لە لوبنانداکێشایەوە. ئەم کێشانەوەیەش قەیرانێکی گەورەی لە ناوەوە دروست کردووە و بۆتە مایەی ئەوەی کە ڕژێم بە گوومانەوە بڕوانێتە هێزەکانی، بۆیە بەشێکی زۆری لەوهێزانە ڕەوانەی ناووچە کوردیەکان کردووە، بۆ پێشگیری هەر ڕووداوێک کە لە ئایندەدا ڕووبدات. چاودێرە سیاسییەکان دەڵێن: ڕژێمی سوری هەوڵی زۆری داوە، لە ڕێگای هێندێک لە وڵاتە عەرەبییەکانی دۆستی ئەمریکا، هەوڵی ئەوەبدەن، کەمێک سوریا و ئەمریکا لەیەک نزیک بکەنەوە. بەڵام ئەو هەوڵانە مایەپووچ بوون. لە زاری کارمەندانی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا وا ڕاگیاندراوە. ئەوان ئێستا سەرقاڵی ئەوەن کە ناوی (حزبی بەعس) بخەنە لیستی تیرۆرەوە. بۆیە هیچ جۆرەئامادەیەکیان نیە گوێ لە هیچ پێشنیارێکی سەرانی سوریا بگرن. لەلایەکی تریشەوە چاودێرە سیاسییەکان دەڵێن: سەردانەکەی ئەم دواییەی(ئاریێل شارۆن)ی سەرۆک وەزیرانی ئیسرائیل بۆ واشنگتۆن زیاتر بۆ ئەوەبووە، کە دانوستان لەسەر ئەو ڕۆڵە خراپەی کە سوریا لە ناوچەکەدا دەیگێڕی بکات، بۆ ئاژاوەنانەوە و تێکدانی باری ئەمنی ناوەوەی ئیسرائیل، لە ڕێگەی گرووپەکانی (حماس و جیهاد و حزبوڵڵای لوبنانی) ئەمریکاش ڕۆژانە سەرقاڵی ئەوەیە کە زۆر ترین بەڵگەنامەی پرۆتستۆکردن لەسەر ئەم ڕژێمە کۆبکاتەوە. ˆهەر لە مەسەلەی پابەند نەبوونی سوریا بە مافی مرۆڤ، لە ناووە تا دەگاتە دەستێوەردان لە کاروباری دەوڵەتە هاوسێکانی وەک لوبنان و عێراق و ئیسرائیل و حەشاردانی چەکە کۆکوژەکانی عێراق و داڵدەدانی گروپەتیرۆرستەکان، ئەمانە و زۆری دیکەش بکاتە بەڵگەیەکی بەهێز، تا لە ئەنجوومەنی ئاسایشی نێو دەوڵەتی بڕیاری (شەرعیەتی نێودەوڵەتی) پێ وەربگرێ، بۆ هەڵتەکاندنی ئەو ڕژێمە سەرکوتکەرەی کە پتر لە ٣٨ ساڵە ناوچەکەی خستۆتە نائارامیەوە، بە ملیۆن مرۆڤی پەڕاگەندەی دنیا کردوە. بە لە ناووچونی ئەم ڕژێمەش، قەڵایەکی تری زۆرداری دادەڕمێ وەک چۆن ڕژێمی دیکتاتۆریەتی سەددام هەرەسی هێنا. گەلانی ناوچەکەش ئاهێکیان بە بەردادێتەوە. کەواتە کەرەستەی دارمانی ئەم ڕژێمە لەلایەن ئەمریکا و هاوپەیمانان گەیشتۆتە کۆتایی، ئەوەی ماوە تەنیا مەسەلەی کاتە. ■■■■

برینداربوونی لاوێکی مەهابادی، لە پێکدادانی هێزەکانی ئینتزامی لە ناوەندی شار

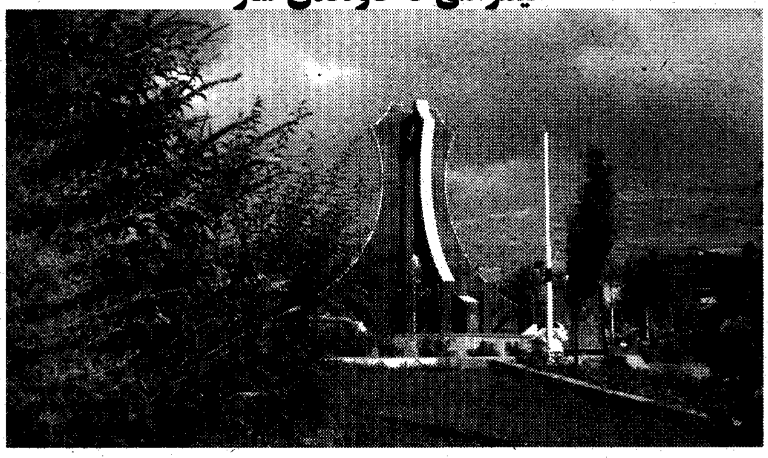

ڕێکخراوی مافی مروڤ لە کوردستان - برینداربوونی لاوێکی مەهابادی، لە پیکدادانی هیزە کانی ئینتزامی لە ناوە ندی شار شەمبە ریکەوتی ۲۰۰۵/٥/۳۰، لە ناوەندی شاری مەهاباد و گەرەکی «ئاشی مام ئەحمەد»، کاتژمیر ۲۱/۳۰، لە کاتیکدا کە جەماوەری شار، ئیستا لە شەقامەکان بوون، هێزەکانی ئینتزامی، لە پێکدادانێک لە گەڵ ژمارەیەکی نەناسراو، دەستیان بەتەقە کرد. لەو نێوەندەدا، خوێندکارێکی زانکوی مەهاباد بەناوی « ڕەحمەت خاکپوور» کە لە حالی گەڕانەوە بۆ ماڵ بوو، گولەیەکی وە قسمەتی ڕاستی ملی کەوت و بەسەختی بریندار بوو. نێوبراو،تەمەنەی ۲۳ ساڵە و خوێندکاری کولیژی ئەلکترونیکی زانکوی ئازادی مەهابادە و ئێستاش لە بەشی «مەغز و ئەعسابی» نەخوشخانەی مەهاباد، بەسەر دەبات. شایانی باسە کە ئەو ڕووداوە بوتە هۆی ترس و نیگەرانی جەماوەری شار. هێزەکانی ئینتزامی مەهابادیش، تا ئێستا، هیچ ئەرکێکیان لەو بارەیەوە وەئە ستوی خۆیان نەگرتووە.

خەڵکی مهاباد داوای سزا دانی جاشێک دەکەن

هەواڵنێری کوردستانی ڕۆژهەلات- دوای ئەوەی یەکێک لە جاشەکانی شاری مهاباد لەگەڵ هێزە ئینتزامیەکانی ئەو شارە سووکایەتیان بە لاوێک کرد و بە ڕووتی بە ناو شاردا گێڕایان، خەڵکی مهاباد داوایان لە دەوڵەت کردووە کە ئەو جاشە سزا بدات و بە هەمان شێوە بە ناو شاردا بیگەڕێنێت.

شایانی باسە کاسبکارانی شاری مهاباد هەڕەشەیان کردووە کە ئەگەر دەوڵەت ئەو جاشە سزا نەدات، دەست دەدەنە مانگرتن و دوکان و بازاڕ دادەخەن.

لە نزیک پادگانی شاری سەقز تەرمی پێشمەرگەیەک دۆزرایەوە

هەواڵنێری کوردستانی ڕۆژهەلات- ئەمڕۆ دووشەممە ۱۷ی ئاوریل ڕیکەوتی ۲۸ی خاکەلێوە، لە کاتی هەڵکەندنی چاڵێک لە نزیک پادگانی شاری سەقز،تەرمێکی گوللەبارانکراو دۆزرایەوە، کە پێدەچێت تەرمی پێشمەرگەیەک بووبێت و پاش ئیعدام کردنی، لەو شوێنە شاردرابێتەوە.

شایانی باسە هاوینی ساڵی رابردووش هەر لە نزیک ئەو شوێنە دوو تەرمی دیکە بە هەمان شێوە دۆزرانەوە کە تیرباران کرابوون.

سوپای پاسدارانی ئێران چوار لاوی کورد شەهید دەکەن

سەرپێلی زەهاو- یەکێتی شۆڕشگێرانی کوردستان - لە کۆتایی مانگی رابردوودا و لە ئەنجامی دەسترێژێکی سوپای پاسدارانی ئێران ڕووبەڕووی چوار لاوی کورد لە ناوچەی "گردە نۆ"ی سەر بە سەرپێلی زەهاو، دەست بە جێ شەهیدبوون. هێزەکانی کۆماری ئیسلامی نەک تەنها لەم ڕووداوەدا، بەڵکو لە چەندین ڕووداوی جیاواز و جۆراوجۆری دیکەشدا، دەستی لە خەڵکی سڤیل و بێ چەک کردۆتەوە لە ناوچەکانی کوردستانی ڕۆژهەلاتدا. ئەم تاوانە و دەیان تاوانی تریش سووکایەتی پێکردنی ڕژێمی ئیسلامی ئێران بە بنەماکانی مافی مرۆڤ بە گشتی و ئەوەی پەیوەندی بە کوردەوە هەیە بە تایبەتی نیشان دەدات.

Impressum

خاوەنی ڕۆژنامە

Peyama Kurd Verlag
Peyama Kurd
Thomas-Mann-Str. 22
53111 Bonn / Germany

Fon: +49 (0228) 18 00 654
+49 (0228) 18 00 655
Fax: +49 (0228) 18 00 656
www.peyama-kurd.com
info@peyama-kurd.com

ژمارە تەلەفۆنی ئابونە
+49 (0228) 41 02 801

دەستەی نووسەران

کرمانجی ژووری:
دانا عەلی، فینوس فایەق، زەکان عەزیز، نزار جاف، جوتیار دارفروش، مەنسور سیدلی، مستەفا جوارتایی

کرمانجی ژووری:
فادل ئەرچەلیک، سیروان حاجی بەرکۆ، سلیمان ئالیخانی، ژ. بیرکەمال

کرمانجی (زازاکی):
سەیدخان کورژ

پەیامی کورد بە مافی خۆی دەزانێ کە ئەو بابەتانەی پێی دەگات کورت بکاتەوە و لە بازی ڕێزمان ڕاستیان کاتەوە و بابەتی بڵاوکراوە لە هیچ جێگایەکی دیکە چاپ ناکات. پەیامی کورد ئازادە ئەو بابەتانەی کە بڵاو و هێرشی نابەجێی تیدابە بڵاو نەکاتەوە.

دیسان هەولێری پایتەخت ماتەمبار کرا

نامق هەورامی -هەولێر -ڕۆژی چوارشەممە ریکەوتی ۲۰۰۵/٥/٤ کاتژمێر ۹/۰٦ دەقیقەی سەرلەبەیانی بەکاتی کوردستان لەهێرشێکی خۆکوژیدا لەبەردەم لیژنەی ناوچەی هێزی ناوخۆی پارتی دیموکراتی کوردستاندا رویدا لەکاتێکدا کۆمەڵێک لاوی هەولێر هاتبونە ئەو بارەگایە کە دەکەوێتە بەرامبەر هۆڵی میدیا ولەئاکامدا ژمارەیەیەکی زۆر شەهید و بریندار بوون. ژێدەرێک لە هێزەکانی ئاسایش بە رۆژنامەکەمانی ڕاگەیاند کە هێرشەکە خۆکوژی بوەو لەرێگەی کەمەربەندێکی پرکراو لە تەقەمەنی و وردەئاسن کە خۆکوژەکە لە خۆی بەستبو تەقییەوە. لەبارەی قوربانیەکانیشەوە کەتائێستا ئاماری دروست نییە و سەرچاوەیەک لە نەخۆشخانەی فریاکەوتن ورزگاری و ئێمرجنسی بە پەیامی کورد یان ڕاگەیاند کە ژمارەی شەهیدەکان تا ئێستا ٦٤ کەس تۆمار کراون وبریندارەکانیش ۱٦۷ کەس تا ئێستا گەشتونەتە نەخۆشخانەو ڕێژەیەکی زۆریان باری تەندروستییان باش نییە .

ماوەیەکە هێزەکانی پۆلیس وئاسایش لەزۆر جێگەی شاردا خاڵی پشکنینیان داناوە بەڵام وەک ئاشکرایە ڕێگە گرتن لەکاری خۆکوژی سانا نییە.

نەوزاد هادی پارێزگاری هەولێر هاوڕێ لەگەڵ بەرپرسانی حزبی و حکومی گەیشتنە سەر ڕووداوەکە و پاشان لە نەخۆشخانەکاندا ئامادەبیان هەبوو، پارێزگار جەختی کردەوە کە دەبێت بە هەموو شێوەیەک دژایەتی تیرۆر وتیرۆریستان بکەین .

ماوەتەوە بڵێین ئەمڕۆ هەولێر شارێکی ماتەم وحەسرەتبارە و جەماوەری ئەو شارە دڵ پڕ لە حەسرەت و چاو بەگریانەوە دەستەدەستە سەردانی نەخۆشخانەکان دەکەن.

لافاوی باران لانەی کوردە پەنابەرەکانی ئەلکەرامەی ڕووخاند

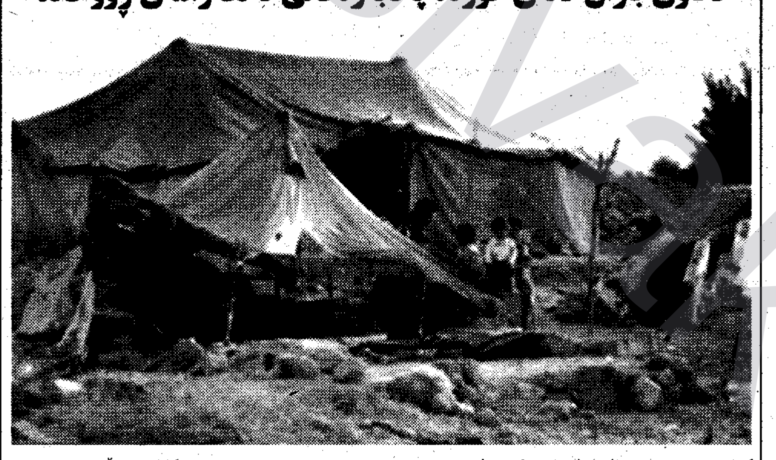

کۆمیتە ی پشتیوانی لە پە نابە رانی ڕۆژهە لاتی کوردستان - ئۆسلۆ ۲۰۰۵/٤/۲٥

بە پێی هەواڵێک کە لە کۆمیتەی کوردە ئاوارەکانی ئەلکەرامەوە بە دەستمان گەیشتووە، لە کاتژمیر ١٤ پاشنیوەڕۆی ڕۆژی ٥/٢٤ تا کاتژمیر ١٢ی شەو بەردەوام بارانێکی زۆرباریوە، لە ئاکامی ۱۰ کاتژمێر باران بارینەدا، لافاوێکی زۆر هەستاوە ولانە وخێوەتی ئەو پەنابەرانەی ڕوخاندوون، کۆمیتەی پەنابەرانی ئەلکەرامە : هەم دەزگاکانی دەوڵەتی ئۆردون وهەم رێکخراوەکانی کۆمیسارییی بەرزی پەنابەران وخاچی سووریان ئاگادار کردوەتەوە بۆ ئەوەی فریایان کەون.

بەڵام بەداخەوە تا کاتی نووسینی ئەم هەواڵە هیچ لایەنێک بە هاواریانەوە نەچووە. ئۆردوگای ئەلکەرامە ٦٧٠ پەنابەری کوردی ڕۆژهەڵاتی تێدا دەژی و ئەو پەنابەرانە هەموویان مافی پەنابەریان لە لایان کۆمیسارییای بەرزی پەنابەرانەوە پێدراوە و ئەوان چاوەڕوانی وڵاتانی سێیەم دەکەن، بەداخەوە بێجگە لە وڵاتانی سوید و ئیرلەندا، تا ئێستا هیچ وڵاتێکی دیکە ئامادەیی دەرنەبڕیوە بۆ وەرگرتنی ئەو کوردە پەنابەرانە.

سوید و دانیمارک مافی پەنابەری دەدەن بە ۳٥۰ ئاوارەی ئۆردوگای ئەلکەرامە بە پێی هەواڵێک کە لە ماڵپەڕی پە یامنێر و کۆمیتەی پەنابەرانی ئۆردوگای ئەلکەرامەوە بە دەستمان گەیشتووە، کە وڵاتانی سوید و دانیمارک بڕیاری وەرگرتنی ۳٥۰ پەنابەریان داوە.

ئێمە وەک کۆمیتەی پشتیوانی لە پەنابەرانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، زۆر هەوڵماندا کە ئاکامی ئەو هەواڵە لە سەرچاوەیەکی باوەڕ پێکراوی وەزارەتەکانی کۆچی سوید و دانیمارک وەرگرین، بەڵام تا ئێستا وەڵاممان بۆ نەهاتۆتەوە، چاوەڕوانی وەڵامیانین، بۆ وڵاتێکی مرۆڤ دۆستی وەک سوید دوور نییە کە دیسان بە ئەرکی مرۆڤانەی خۆی لەو پەنابەرانە وەربگرێت.

ڕادیۆی WDR، ماوەی بەرنامەی کوردی زیاد دەکات

بە پێی ئاگادارییەک کە لە رادیۆی WDR ی ئەڵمانیاوە بە دەستمان گەیشتووە، بەشی کوردی لەم رادیۆیەدا ماوەی بەرنامەی کوردی بۆ کاتژمێرێک زیاد دەکات و لە ڕۆژی یەکشەممەی داهاتووەوە کە دەکاتە ۲۰۰٥/٥/۸، لە کاتژمێر ۱۸/۰٥ دەقیقە تا ۱۹/۰۰، بە هەردوو زاراوەی کرمانجی و سۆرانی بەرنامەکانی پێشکەش دەکات. ڕادیۆی WDR بەرنامەی جۆراوجۆری کولتووری و رامیاری پێشکەش دەکا و هەروەها لەسەر چۆنیەتی ژیانی کوردانی دانیشتووی ئەڵمانیا، ڕادەوەستێ.

تۆنی بلێر پێشوازی لە جەواد مەلا دەکات

ڕۆژی ۲۰۰٥/٤/۲۹، تۆنی بلێر پێشوازی لە د. جەواد مەلای سەرۆکی حکومەتی ڕۆژئاوای کوردستان کرد و بەڵێنی دا کە کورد لەبیر ناکەن. لەو چاوپێکەوتنەدا کە لە لەندەنی پایتەختی بەریتانیا پێکهات، د. جەواد مەلا وێرای ئەوەی نامەیەکی سێ لاپەڕەیی لەسەر ڕەوشی کوردستان بەگشتی و ڕەوشی ڕۆژئاوای کوردستان بە تایبەتی و کۆمکوژی قامشلو، دایە دەست تۆنی بلێر، هەروەها ئاڵای کوردستان و پەرتوکێکی خۆی و پەرتوکێکی پرۆفیسۆر د. جەمال نەبەزی پێشکەش بە سەرۆک وەزیرانی بەریتانیا کرد، کە هەردووکیان بە زمانی ئینگلیزی بوون. د. جەواد مەلا، لەو یەکتربینەدا بە تۆنی بلێری ڕاگەیاند کە لە بەریتانیا زۆر ڕەخنە لە ئێوە دەگیرێ لەسەر ڕووخاندنی ڕژێمی شەدام، چونکە چەکی کیمیایی لە عێراق نەدۆزراوەتەوە، بەڵام هەڵەبجە باشترین شاهیدە لەو بوارەدا و بەمشێوەیە سوپاسی تۆنی بلێری کرد: "ئێمە بەناوی کوردانی بەریتانیا و کوردستانەوە زۆر سوپاسی تۆ و سەرۆک بۆش دەکەین چونکە ئەگەر ئێوە نەبوونایە ئێمە تا ئەمڕۆ لەژێر دەستی ئەو دیکتاتۆرە خوێنمژەدا دەمانینەوە". تۆنی بلێریش لە بەرانبەردا دڵخۆشی خۆی بەرانبەر ئاڵای کوردستان و هەڵوێستی د. جەواد مەلا نیشاندا و باسی لە هەڵوێستی نەگۆڕی خۆیان بەرانبەر کورد کرد و گوتی:" ئێمە ئاگاداری بارودۆخی ئێوەین و کورد لەبیر ناکەین".

سەرچاوە: ڕۆژنامەی میدیا ژمارە ۱۸۹ ڕۆژی ۲۰۰٥/٥/٣

پەنابەرانی کوردی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە بەردەمی بارەگای نەتەوەیەکگرتووەکان لە کەمپی ئەلکەرامە مانیان گرتووە

Peyamner- لە دوێنێوە بەدەیان کەس لە پەنابەرانی کوردی ڕۆژهەڵاتی کوردستان کە لە کەمپی ئەلکەرامەی سەر سنووری نێوان عێراق و ئوردن بۆ بەجێهێنانی داخوازییەکانیان لە لایەن نەتەوەیەکگرتووەکانەوە مانیان گرتووە.

بەڕێز(ئەحمەد خوسرەوی) پەنابەرێکی کوردی ڕۆژهەڵات کە ئێستا لە کەمپی پەنابەرانی ئەلکەرامە بەسەر دەبات و لەو مانگرتنەدا بەشداری کردووە بە لێدوانێ بۆ پەیامنێر ڕایگەیاند: "لە دوێنێوە بە بۆنەی یەکی ئایار ڕۆژی جیهانی کرێکاران لەبەردەمی بارەگای نەتەوەیەکگرتووەکان لە کەمپی ئەلکەرامە مانمان گرتووە و تا داخوازییەکانمان جێبەجێ نەکەن دەست لە مانگرتن هەڵناگرین".

خوسرەوی سەبارەت بە داخوازییەکانیان گوتی:" داوا لە نەتەوەیەکگرتووەکان دەکەین کە بە زووترین کات پەنابەران لەم بارە ناڵەبارەی ئێستا دەربێنن و ڕەوانەی وڵاتێکی دیکەمان بکەن، بیرۆی نەتەوەیەکگرتووەکان لە ئەلکەرامە ئێمە پشتگوێ خستووە و ئامادە نییە وەڵامی داواکارییەکانمان بداتەوە."

شایانی باسە کە پێشتر هەردوو وڵاتی نیوزلاند و دانیمارک ئامادەیی خۆیان دەربڕیبوو بۆ ئەوەی ئەو پەنابەرانە وەربگرن و نیوزلاند بڕیاری داوە کە مافی پەنابەریی بداتە ۱۲۸ کەس، کە دەکاتە ۲۲ خێزانی ئاوارەی کوردی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ئۆردوگای ئەلکەرامە. چاوەڕوان دەکرێت لە ڕۆژانی ۳۰ و ۳۱ی مانگی ٥ هەروەها یەکی مانگی ٦،شاندێکی وەزارەتی کۆچی نیوزلاند سەردانی ئۆردوگای ئەلکەرامە بکات و ئەو ماڵانە بۆ سەفەر ئامادە بکات.

هەروەها سێ ڕۆژ لەمەوبەر هەواڵێکی دیکەمان پێگەیشت کە وڵاتانی سوید و دانمارک بڕیاری وەرگرتنی ٤٥۰ کەسی دیکەی ئەو ئوردوگایەیان داوە. شایەنی باسە ئەگەر لە سوید و دانمارک و نیوزلاند ئەو ژمارانەی کە ئاماژەیان پێ کردووە وەرگرن، تە نیا ٥٥ پە نابەر لە ئۆردوگای ئەلکەرامەدا دەمێننەوە.

پەیامی کورد

ژمارە ٣٥ (ساڵی یەکەم) — ڕۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتییە — ٢٠٠٥/٥/٦

"تۆنی بلێر" پێشوازی لە "جەواد مەلا" دەکات

لاپەڕەی ٢

کە تۆڵە ببێت بە تۆڵەکە، خوێنیش دەبێت بە ئاو!

"موجاهیدانی گیانبەخشی ئیسلام" هەولێریان لێ دەبێتە "تەل ئاڤیڤ"

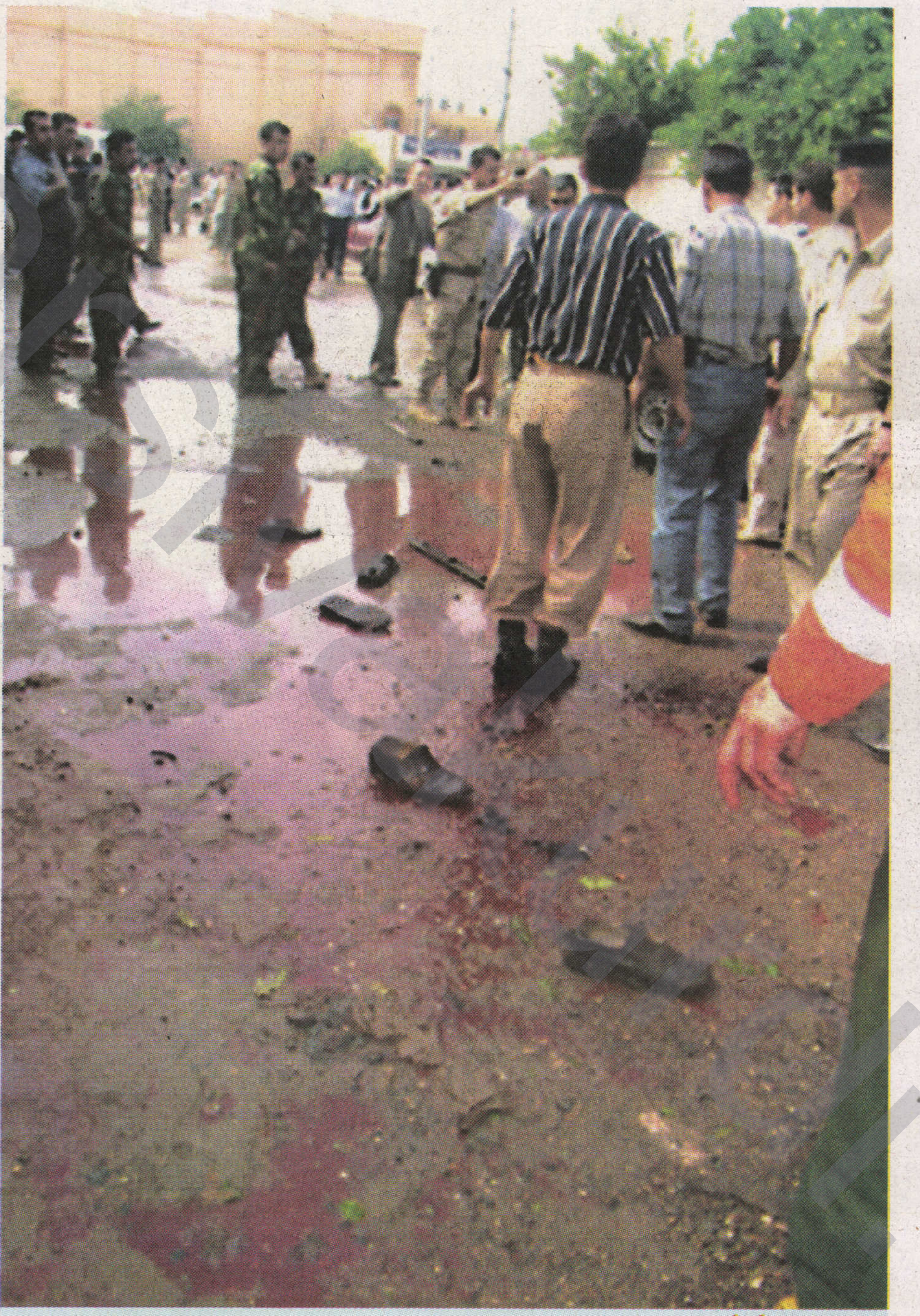

چوارشەممە ٢٠٠٥/٥/٤ هەولێر
دڵنیام گەر تۆش بمابای سەلاحەدین، ئەمڕۆ دیباگوت، مورتەددی دەنا چۆن وا کورد دەکوژن (موجاهیدین) بۆ بەهەشتێکی نەبەدی

مستەفا چوارتایی - بەر لە ساڵێک، بەرپرسێکی کورد، لە دوای تیرۆرکردن و سەربڕینی چەند کوردێک لە شاری موسڵ، دوو مانگی مۆڵەت بە پیاوە دیارەکانی موسڵ دا، هەرەشەی تۆڵەکردنەوەی یەک بە دەی لە تیرۆریستان کرد، بە دوای هەرەشەکەی ئەودا، بەرەی بەرەنگاری فیدائییەکانی سەددام و موجاهیدانی ئیسلام راگەیاندراوێکیان بڵاوکردەوە، تێیدا هاتبوو "بەرانبەر هەر موجاهیدێک، پەنجا پێشمەرگە دەکەینە ئامانج". لە ماوەی ئەو دوو مانگی مۆڵەتەی ئەو بەرپرسەدا، زیاتر لە ٧٠ کورد سەربڕدران و ١٠٠ی دیکەش تیرۆرکران، بەرپرسە کوردەکە بەربێدەنگی هەڵکرتبوو، بۆی نەداهاوێژرا و، خۆیشی بۆ ڕۆژی دوایی لە سەر کار لابرا، زنجیرەی رفاندن و بە بارمتە گرتنی کورد و بەردانیان بە پارە، سەربڕین و سووتاندنی دەیان کوردی دیکە لە شارەکانی کەرکوک، موسڵ، بەعقوبە، سامەڕا، جەلەولا، تەلەعفەر، بەردەوام بوو. لەم کارە تیرۆریستیانە، لە کاتێکدا ڕوویاندەدا، کە پۆل پۆل سەرەک هۆزە عەرەبەکان سەردانی یەک لە دوای یەکی "پیرمام و قەڵاچوالان"یان دەکرد، ئەدەمزانرا کە ئایا ئەو سەرەک هۆزانە بۆچی دەهێن و چی دەڵێن؟ ئایا کێی چالاکییەکانی کوشتن و سەربڕین بۆ سەرانی کورد دەبەن؟ یا ن پۆزش دەهێنن؟ یان بایەخی برایەتی دێرینی کورد و عەرەب دووپاتدەکەنەوە؟! ئەو هەموو سەرەک خێڵەی سەردانی کوردستانیان کرد، نەگەر هەر یەک بێتوانیبا، لە خێڵی خۆی سەرپەرشتی و کۆنترۆڵی هەزار کەس بکات، چۆن تیرۆر و دژایەتی کورد بەو جۆرە پەرەی دەسەند. خۆکردنی سەرکردایەتی کورد و میدیاکانی کوردی لە ئاست ئەو هەموو تاوانە تیرۆریستیانەدا کە ڕۆژانە ڕوودەدەن، جێگەی سەرسوڕمانە!. هەفتەی پێشوو، کاتی کۆنگرەی کریستانی کوردستان، بەستراو یەکگرتووی ئیسلامی نارەزاییەکی توندی دەربڕی کە لە راستیدا هەرەشە بوو، پێ و قەدەمی بە خێری بەڕێوەی "مەلا عەلی باپیر"یش، خۆتەقاندنەوەی خۆکوژێکی لە ناوەراستی هەولێردا، پێوەبوو، کە دەیان شەهید و برینداری لێ کەوتەوە، موجاهیدانی گیانبەخشی ئیسلام، نوێنەرانی سوننەی عەرەب، کە کورد تەنازولیان بۆ دەکاو وەزارەتی خۆیان دەداتێ، هەولێریان لێ دەبێتە تەل - ئاڤیڤ، یەک بەدوای یەک سەگی مێرزۆکراوی بۆ دەنێرن!، ئەڵە لە کاتێکدا ژمارەی بنیاتنانی مزگەوت لە هەولێردا بەردەوامە و خۆی لە ٣٠٠ مزگەوت دەدات، کە ئەگەر بە پێی ژمارەی دانیشتوان دابەش بکرێن، هەر ٣٠٠٠ کەس مزگەوتێکیان بەردەکەوێت، ئەم ژمارە زۆرەی مزگەوت، لە مەککەی موکەرەمەدا و نە لە پاکستانی دایکی تالیباندا، هەیە، لە بەرانبەر ئەوەیشدا، ژمارەی کتێبخانە و شوێنە ڕۆشنبیرییەکان ناگەنە نیوەی پەنجەکانی دەست!!. لە شارێکدا کە فرۆکەخانەی نێودەوڵەتیان بۆ دەکرێتەوە، خەلکانێک بەو هەمە باوەڕ بە فریوی "فاتا" بێنن، چۆن رێگە بۆ هاتنی برایانی (یەمەنی، فەلەستینی، سعودی، تەلەعفەری، مەغریبی و لا تاکۆ) ناکەن، کە شارێکی کە بەرپرسان، ماڵی یەک بە یەکی شەوانی بەزم و سۆزانییەکان دەزانن، بەڵام لە ئاست دۆزینەوەی ماڵی هاوکارانی تیرۆرستانی ئیسلامی، بێ ئاگا و نوستوون؟!. دوای ئەو هەموو کارەساتی تیرۆر و تەقاندنەوانەی هەولێر، هێشتا لە دیمان بەرپرسێک دەست لە کار بکێشێتەوە، نە دیمان، بەرپرسێک دادگایی بکرێت. سەرکردایەتی کورد، منەتی بە خوێنی ڕۆڵەکانی نەماوە، دەنا بۆچی عەرەب لە کێشەی ماڵیان ئەو دیاریانە دەکات؟ بەڵام هەر ڕۆژێک دوای هەواڵەکەی مەعاش، ١٥ کرێکاری کورد لە نێوان خانقین و بەعقوبەدا رفێندران، کەس لێی نەپرسیەوە!!. دەبێت لەم نامانە تێبگەین، مەبەستی ئەمریکا و دەوڵەتانی عەرەبی و عەرەبی، عەرەبی شیعە و سوننە، تیرۆریست و بەعسی، هەر یەکە و لە چەسپاندنی حکومەتی عێراق و نەگەڕانەوەی کەرکوک و شوێنە تەعریبکراوەکانی دیکە و، سەرنەگرتنی یەکخستنەوەی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە یەک دەگرنەوە، راستە دیپلۆماسی ڕۆڵی خۆی دەبینێ، بەڵام خۆبزاندن و فەراموش نەکردنی خوێنی کورد، دەبێت پێش و دەستکەوتنت زیاد دەکەن، ئەم سەرکزی گرتن و بێدەنگبوونە، بێ چارەیی و بێ برایی لای کورد، بۆ دەخولقێنن، وای لێ دەکات لەمەودوا حساب بۆ هیچ وتەیەکی هیچ سەرکردەیەک نەکات، بەڵکەشمان هەیە، "تۆڵە"کەی ئەو بەرپرسە وەک "تۆڵەکە"ی دەرخواردی خەلکی درا و، خوێنی جەستەی لاوەکانیشمان وەک ئاو، بە جۆگەلەی فەرامۆشکردندا دەڕوات. ■■■■

تۆڵەکە: کیاپەکە بە سووریکراوەیی دەخورێت.

فاتە: کچێکە لە گوندی "کاپنج"ی هەولێر، بەناو گریوە بۆ حەج و گەڕاوەتەوە، ئیستاش خەڵکی سەرە دەگرن، بچن پارە بدەن، دەستی براکەی ماچ بکەن و لە تەنکییە زەنگارییەکەیان، لیوانی ئاو بخۆنەوە کە بۆ چاکبوونی گورچیلە و پەراندنی سەدان دەردی دیکە باشە!!.

حەمەسەعید حەسەن

ڕۆشنبیر و دەسەڵات

- ڕۆشنبیر لە بازنەی هیچ دەسەڵاتێک و لە قەفەزی هیچ حیزبێکدا گیر ناخوات.
- ڕۆشنبیر کەسێک نییە زەندەقی لەم دەسەڵاتدار یان ئەو سەرکردە چووبێت، کەسێکە چونکە چەکی مەعریفەی پێیە، دەسەڵاتداران لێی دەترسن.
- دەسەڵات و سامان، دوو ڕووخساری یەک دراون. ئەگەر ڕۆشنبیر بە دراو بچوێنن، ئەوا دوو ڕووخسارەکەی ئەو، بریتین لە مەعریفە و بوێری.

لاپەڕەی ٦

خەسرەو پیرباڵ

تورکیا لە نێوان پۆڵەسی و تاکتیکدا ..

- چیتر نە ناوچەکە و بەتایبەتی میللەتی کوردستان، ئەو (دەبل دیسکۆرس و سیاسەتی دووچەمسەری) تورکیای پێ فیبوو ناکرێت.
- تورکیا و چەند لایەنێکی دووژمن بە کێشەی میللەتی کوردستان هەمیشە هەوڵی ئەوەیان دەدا، بۆ دووئیای عەرەبی و ئیسلامی بسەلمێنن، کە کوردەکان هەوڵی پەیوەندیکردنیان هەیە لەگەڵ ئیسرائیل.

لاپەڕەی ٣

دیداری هەڵکەوت زاهیر لەگەڵ:

هونەرمەندی بە ئەزموون کاک حسێن ڕەهبەر

- بۆ یەکەم جار لە تەلەفزیۆنی "ورمێ" کە ئەو کاتە بە زمانی کوردی، تەنها یەک کاتژمێر بەرنامەی هەبوو، لەگەڵ هونەرمەند "حەسەن زیرەک" .... وەک ژەنیارێک بەشداریم کرد.
- هونەری کوردی ئەمڕۆ، بەختەوەرانە بەرەو پێش دەڕوات. هەنگاو بە هەنگاو خۆی دەخزێنێتە ناو ریزی مۆسیقای جیهانییەوە
- هیوادارم کە کاربەدەستانی حکومی و حیزبی لەوە زیاتر بایەخ بە هونەر و هونەرمەندانی کورد بدەن.

لاپەڕەی ٥